

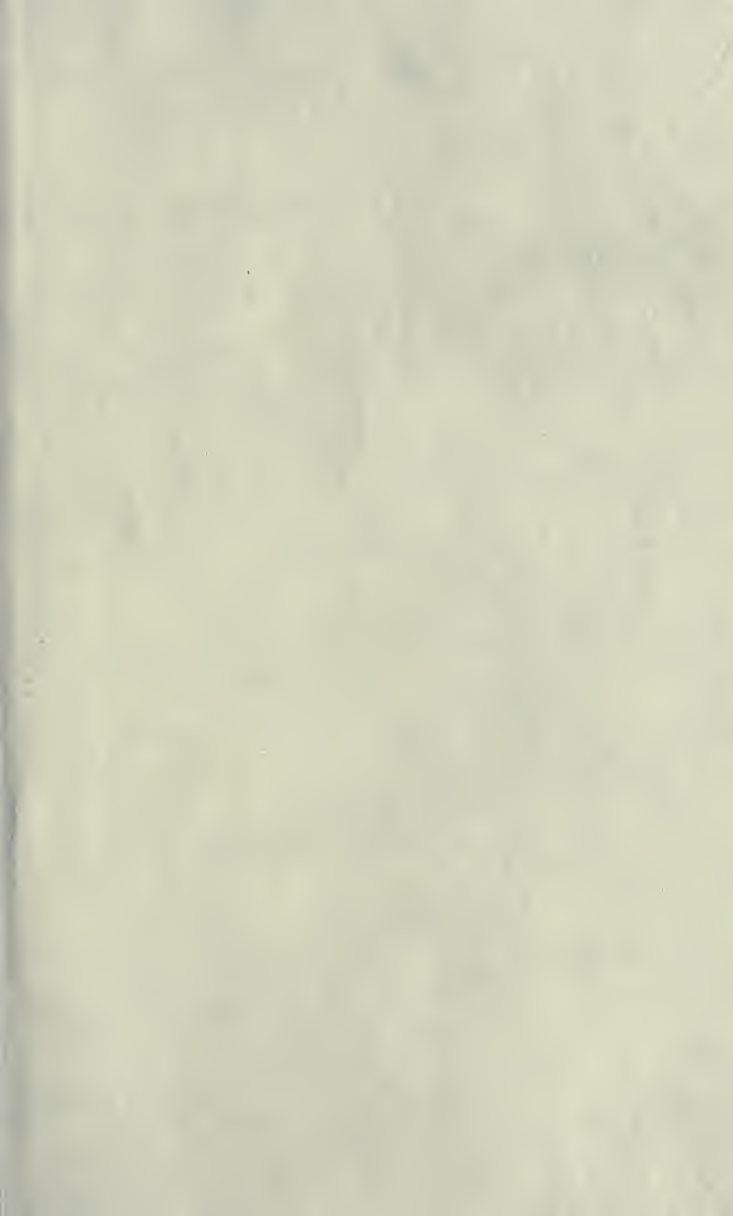

3 1761 05465769 7

PB
1399
054A53
c.1

ROBA

ΔΣ ΣΕΙΝΕΛΘ ΔΣΥΣ ΔΣ ΙΤΕ

21.1.20

ΔΗΤ-ΔΤΔΙΝ ΡΕΔΟΥΑΡ ΗΔ ΛΔΟΞΔΙΝΕ
CΑΝΟΝΔĆ, S.P.
ΤΟ ΓΥΓΙΟΘ

ΔΗΤ-ΔΤΔΙΝ ΡΙΣΤΕΔΡΟ ΠΛΕΙΜΕΑΝΗ, ΡΗ.Θ.
ΤΟ ΕΥΙΡ 1 Η-ΕΔΞΑΡ

ΒΡΥΝ ΔΣΥΣ Θ ΝΥΔΙΛΔΙΝ, ΤΕΟΡ.

1 ΜΒΔΙΛΕ ΔΤΔ ΕΙΔΤ 1 ΜΒΕΔΙ ΡΕΙΡΣΤΕ
1 ΣΟΡΕΑΙΣ 1 ΒΡΟΤΕΛΔΙΝΣΕ

A SELECTION FROM THE
Works of CANON O'LEARY, Published by
BROWNE & NOLAN, LIMITED

Irish Primers, Phrase Books, Irish Composition, etc.

- míon-cáinte.** By CANON O'LEARY. An easy Irish phrase book (with English). Part I. 4d.
 Part II. On the use of Verbs. 4d.
 Part III. On the use of Prepositions, 6d. net ; by post, 7d.
leabhar nua ar áireamh. Curo I. & II., 4d. net ; Curo III., 5d. net ; Curo IV., 8d. ; Curo V., 1s. 3d.
PAPERS ON IRISH IDIOM. By CANON PETER O'LEARY. Edited by T. F. O'RAHILLY, M.A. Cloth, 2s. 6d.
cruinneas cáinníte. Chúig Céad Abairt ó'n Athair Peadar íéin agus a miniú sa Bhéarla. Dónal Ó Mahúna, 1s.

Irish Texts for Schools.

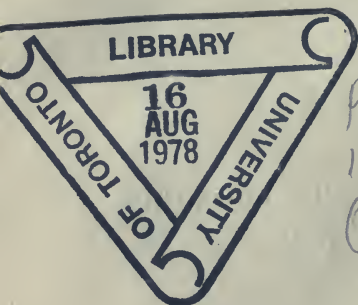
- AODH RUADH.** AN TATHAIR PEADAR UA LAOGHAIRE do sgriobhadh. Edited by ELEANOR KNOTT. Part I., 1s. ; Part II., 1s.
CAC RUIS NA RÍ FOR BÓINN. 52 pages and 14 pages of Notes. By CANON O'LEARY. 1s.
DOON CÍOCÓTE. Part I. of Canon O'Leary's translation of "Don Quixote." An admirable book for Junior or Middle Grade Intermediate Classes or Sixth Standard National School Classes. Edited by Rev. F. W. O'Connell, D.Litt., with notes and vocabulary, 1s. Text only in Simplified Spelling, giving key to pronunciation, 1s.
 Complete Work, Cloth Boards. 5s.
AR NUÓIṬÍN ARADON. A Book of Short Stories. By Canon O'Leary. Edited by REV. RICHARD FLEMING, Ph.D. With exhaustive questions on the text and grammar questions, all in Irish ; a notes and vocabulary. An invaluable book for teachers. 1s.
AR NÓHIN ARĀN. In Simplified Spelling, indicating the pronunciation, with English translation. 1s.
AS SÉIRCEADU ASUS AS IṬE. A book of short stories. By CANON O'LEARY. With 100 pages of questions on the text, notes, vocabulary. An invaluable book for teachers. 1s. net.
SLIAD NA MBAN ḂPÍONN. A reading book of stories told by CANON O'LEARY. The stories are divided into short less each headed by a vocabulary. The book also contains 10 simple poems, each poem being headed by a vocabulary. Also in Simplified Spelling. 3d.
ÆSOP A ṬÁINIS 50 h-ÉIRINN. First Series of Æsop's Fables. By CANON O'LEARY. With a vocabulary. 8d. net ; by post, 9d. English translation, 4d. net ; by post, 5½d. Also in Simplified Spelling. 3d.
ÆSOP A ṬÁINIS 50 h-ÉIRINN. cnuasac a úó. Second Series of Æsop's Fables in Irish. By CANON O'LEARY. Specially prepared for Intermediate Schools, with 50 pages of notes and vocabulary. 1s. net ; by post, 1s. 2d.

ΔΣ ΣΕΙΘΕΛΘ ΔΣΥΣ ΔΣ ΙΤΕ

ΔΗ Τ-ΔΤΔΙΗ ΡΕΛΘΑΗ ΗΔ ΛΔΟΞΔΙΗ
CΑΝΟΝΔĆ, S.P.
ΤΟ ΓΥΓΙΟΘ

ΔΗ Τ-ΔΤΔΙΗ ΡΙΣΤΕΔΗΟ ΠΛΕΙΜΕΑΗΗ, ΡΗ.Θ.
ΤΟ ΕΥΙΗ 1 Η-ΕΔΞΑΡ

ΒΡΥΗ ΔΣΥΣ Ο ΝΥΔΛΛΔΗΗ, ΤΕΟΗ.
1 ΜΒΔΙΗ ΔΤΑ ΕΥΔΤ :: 1 ΜΒΕΔ ΡΕΙΗΤΕ
1 ΣΟΡΕΔΙΣ :: 1 ΒΡΟΡΕΔΙΗΞΕ.

PB
139d
054 A53

РѢШАЮЩАЯ ЗАДАЧА НА ПОРЯДКЕ

PREFACE

OF the stories in this book Canon O'Leary writes: "It was at home at Liscarrigane that I heard the 'Di-re ag réirdear an fáir a déar-ra ag ite', and it was my mother that told it to me. It expresses the cool impudence of people who want another person to be the slave and to fast, while they themselves do nothing but eat.

"It was my mother also that told me the story about the *Trí leatpinní*, a long time before I ever entered Maynooth.

"I was told the story '*prioc mé agur beir rporc agaimn*' at home at Liscarrigane, on some occasion when I came home from Maynooth on vacation.

"It was when I was on the mission at Rathcormac, over forty years ago, that I heard the story of '*Neirbir*'."

Canon O'Leary himself is one of the actors in the little stories *Uige an tsoluir* and *Uige na n-ub*.

Slua na mban b'pionn, Canon O'Leary says, was told to him and to some other children between sixty and seventy years ago by *Máire Ruad*, the mother of Peig, the narrator of *Séana*.

Part of the scene of the story '*Ca-ca-ca-cailleap é*' is laid in Canon O'Leary's grandfather's house.

Miss Norma Borthwick is mainly responsible for the notes; and Father Gerald O'Nolan has given invaluable assistance in revising the final proofs.

RISTEÁRO pléimeann.

BALLINGEARY,
30th July, 1917.

NOTE

Some slight differences of spelling which occurred in these stories have either been made uniform, or the variants have been given in the Vocabulary.

Stories Nos. 7, 8, and 9 are taken from *Suaire*, Canon O'Leary's modernization of the old tale, *Imtheacht na Trom-dháimhe*, edited by CONALL CEARNAÍ, whose valuable notes have been reproduced, with a few small additions.

N. B.

At CARGEN,
DUMFRIES; SCOTLAND.
July, 1917.

ΔΣ ΣΕΙΘΕΑΘ ΔΣΥΣ ΔΣ ΙΤΕ.

1.—ΒΙ-ΣΕ ΔΣ ΣΕΙΘΕΑΘ ΑΝ ΨΑΙΘ Α ΒΕΑΘ-ΣΑ
ΔΣ ΙΤΕ.

Βί Μάιρε ΔΣΥΡ Νόρα 'ν-α Ξομννιόε ι μβοτάινιν.
Νυαίρ α βίοθ Μάιρε βρεοίτε τυζαθ Νόρα Διρε θί,
ΔΣΥΡ ΝΥΑΙΡ Α ΒΙΟΘ Νόρα βρεοίτε τυζαθ Μάιρε Διρε
θί.

Λά Διριτε θ'ά παθαθαί 'ζά ν-ολλμύ φέιν cυν α 5
μβρεσφαίρ το cαίτεαμ βί Νόρα ΔΣ βειριύ υίρζε ι
Ξοόιρ αν τae. Το φλεαμννιζ αν cίτεαλ υαίτι ΔΣΥΡ
το τοίριτεαθ αν τ-υίρζε τείτ αρ α λάιμ, ΔΣΥΡ το
λοίρζεαθ αν λάιμ. Βί αν λάιμ ανα τειμν. Νυαίρ α
βί ρί ΔΣ ιτε α cυρο βίθ, βίοθ ρί α θ'ιαρραιοθ βειτ ΔΣ ιο
ρείρθεαθ αρ αν λάιμ cυν αν τειμνιρ το μαολύ ΔΣΥΡ
α θ'ιαρραιοθ βειτ ΔΣ ιτε ιοίρ ζαc αον θά ρείρθεαθ.
Βί αν οβαίρ ριν ΔΣ τείρ υίρτι. φέ θειρθεαθ το λαθαίρ
ρί. “Seo, α Μάιρε,” αρ ρίρ, “βί-ρε ΔΣ ρείρθεαθ αν
ΨΑΙΘ Α ΒΕΑΘ-ΡΑ ΔΣ ιτε!” ΔΣΥΡ το ρίν ρί αμαc αν λάιμ ι5
τειμν cυν Μάιρε.

Ιρ μινιc α θειντεαρ μυθ θε'ν τρόρτο ραν ι ηζνόταίθ
eile.

2.—*Olíge na n-ub.*

Bíor lá tíar sa tsean' áit, ran áit 'n-ar ruḡad
 agus 'n-ar tḡad mé. Bailig cuir der na cómarraín
 irtead nuair ariḡeadar mé beir tagaite. Bailigóir
 irtead i ḡcoinnuiḡe nuair ariḡóir mé beir ann.
 5 Bíor a lán cainte agus a lán rḡóir agáinn, agus
 ní labrad doinne don focal béarla an uair rin.
 Bíor beirí ann, beannaḡt dé le n-a n-anam! agus
 Seán, agus Peig, agus Diarmuid, agus ní túirḡe a
 bíor rḡéal beag éigin rultmar innirte ag duine 'nā
 10 mar a bíor rḡéal beag éigin ba rultmaire 'nā é le
 n-innirint ag duine eile, i tḡreḡ ḡo nḡeininn féin
 tḡirín reáctmaíne de ḡáirí agus ḡur b' fearroḡe mé é.

An lá ro aḡeirim do ráinḡ ḡo raiḡ bláire bíḡ
 agáinn 'ā caitḡam. Bí beirḡ nḡ tḡiúr leand ag an
 15 mbóro, clann tḡitár dom. Bí duine der na leanaib
 agus beaḡar ab ainim tḡó. Bí ré 'n-a fearam i
 n-aice a mátar, i n-aice mnā mo tḡiḡtár. Bí ré
 timḡeall oḡt mbliadḡa t'aoir an uair rin.

Bí uibḡ ceapc ar an mbóro, agus bí tḡā ub itḡe
 20 agam-ra.

"It ub eile, a átar," arḡa duine éigin.

"Ní iorḡad," arḡa mire, "béad ré i ḡcoinnuib na
 tḡíge."

"Cāḡ é an tḡíge?" arḡa duine.

25 "An nḡin ní lá tḡorḡaib an lá inḡiu," arḡa duine
 eile.

“Béad ré i scoinnibh ‘olíge na n-ub,’” arsa mire.

“Anndais i r fíor,” arsa máthair péadóir.

“Cad é an rásar ‘olíge é?’” arsa cuio de’n muinntir óg. “Níor aithneamair riamh a leictéir a go beir ann. Níor aithneamair riamh don ‘olíge beir i scoinnibh ub a’ ‘olíge an t-íorrasaí. Cad é an ‘olíge é, a áthair?”

“Siob é an ‘olíge,” arsa mire :—

“Ub—fíor ‘duinnuaral;”

“Ó ub—‘duinnuaral;”

Tá n-ub—‘bo’ad,

Ceithre n-ub—feile-‘bo’ad!”

Do pléas an muinntir náir aithne an ‘olíge rin riamh ar gáirí. Do gáirí an cuio eile i n-donféad leó. 40 Bí ub a’ máthair péadóir óg ‘a’ ‘ó’ite. Bí a leat ite aici. Nuair a gáiríodar go léir do cuir rí an leat-ub uairtí ar an scláir a’ gur gáirí rí leó. Ba máit an máire a’ péadóir óg é, do fíadp ré uairtí an leat-ub a’ gur, “leat-ub—‘beannuaral!” ar reirí, 45 a’ gur ‘ó’it ré féin an leat-ub.

“Ó,” arsa gac doinne, “tá a’ gurín curta leir an ‘olíge rin a’ péadóir!”

Seallaim-re ‘daobh, má bí rult a’ gur ríodp a’ gur gáirí i ‘daobh ‘olíge na n-ub, go raib rult a’ gur ríodp go a’ gur gáirí ba mó ‘ná ran mar seall ar an a’ gurín a cuir péadóir óg leir.

8.—OLIGE AN TSOLUIS.

“An bfuil don olige eile agat, a acair?” ar ríad go léir.

“Tá,” arsa mire; “olige an troluir. Is dóca gur airis cuio agaid ceana an olige rin.”

5 “O’airisgeamair, a acair,” arsa’n muintir doirca. “Níor airisgeamair,” arsa’n muintir ós. “Innir dúinn é, a acair.”

“Siob olige an troluir,” arsa mire:—

“Prátaí agus feoil—coinneal múnla.

10 Prátaí agus bainne—coinneal túmca.

Prátaí agus salann—geatipe siúire.”

Bí rult agus gairí arís againn, go mór mór ó’n muintir náir airis an olige rin riamh noimir rin.

4.—TRÍ LEATPINNÍ.

Bí ríata buacailí ósa tíar i dtis táirg na n-ua
 lá. Bí Seán Máire ní tuatais ann, agus Seán ua
 n-larflaite, agus triúr nó ceathrar eile. Socar-
 uisgeadair ’n-a n-aigne go gceannócaidís paca cáirtaí
 5 agus go mbéad cluice cáirtaí acu i dtis táirg anoir
 agus arís, an fáid a béad na n-oiróceanta fáda ann.
 Cuireadair ríor trí leatpinní an duine acu cun na
 gcáirtaí ceannad. Do ceannuisgead na cáirtaí agus

táinig an cúiteaccta an céad oíche agus torthaigh an
imirt. Cuairt gac don ruo cun cinn go maith ar io
fead tamail. Bí beirt as bheirt agus an beirt eile
as cailleadaint. Bí as dul d'a fóirne as duine
de'n beirt a bí as cailleadaint. Do bhuir ar an
bfoirne aise fé dheiread.

"Tá calaoir asat 'a déanam!" ar reirean le 15
duine de'n beirt eile.

"Cuairt d'éiteac!" arda'n fear eile.

"Cuairt-re t'éiteac agus do dearg-éiteac!"
arda'n céad fear.

"Cuirfid mé púint aighio leat ná fuil don calaoir 20
aise 'a déanam!" arda duine de'n beirt a bí as
bheirt, agus tarraing fé nóta púint ar a póca agus
buail fé ar an mbóro é le potnam.

"D'éiríor," arda'n tarra fear de'n beirt a bí as
cailleadaint, "ná fuil nóta púint aise, gur nótaí 25
móra atá aise. Cuirfead-ra nóta trí bpúint leat-ra
go bfuil an ceart aise!"

Do érom Seán Máire ní tuatais ar na cáptaib
do bailiú cuise fé mar a béad fé cun iad do fuaicad
agus do painc. Nuair a bíodar 'n-a láim aise do 30
dhuir fé anonn cun na teine agus cuir fé irteac
ra teine iad! Níor labairt doinne. Do lar na
cáptaí agus do dóga d'iad. Bí gac doinne ciúin.
Tar éir tamail do labairt Seán ua n-laplaite:—

"Sead!" ar reirean. "Sinia d'ar uirí leatpinní 35
máighe gan don maith go deó!"

5.—“neirbís.”

Bí bean i Rát Cormaic agus bí sí tábairne aici.
 Bí beirt mac aici, Concubair agus Dóinnall. Fear
 óg láidir ab ea Concubair. Bí sé i ródóca ar an
 bfeair ba éire o’á raib ra páirte. Bí cáilliúir
 5 beas ra ttráir agus fírin ana fuaire, ana leicte
 ab ea é. Bí sé lom mílteac tanairde i n’ féadaint
 i ttréid gur dóic leat, oá bfeicfeá é, go ttréide
 an t-anam ar raí a mbogfa do fúile de.

Bí a lán daoine bailigte ra sí lá, agus iad as
 10 ól. Bí an cáilliúir ar a mearg. O’eirig bhuigean
 eatarra. Do rrrioc néal éigin an cáilliúir. Do
 léim sé agus do ruig sé ar bpolleac caróige ar an
 bfeair mór, ar Concubair. Bí iongnad ar an bfeair
 mór cao a bí as eirge dó. Táinig rgnannad ar an
 15 cáilliúir nuair a conaic sé cé air go raib gneim
 aige. Táinig creatán ann.

“A Concubair,” ar reirean agus an rgeon ’n-a
 glór, “má buailim tu ná buail-re mire, mar tá
 neirbír orm!”

20 “Do pléarg Concubair ar gáirí agus do pléarg gac
 doinne a bí láirteac ar gáirí. Com luac agus do
 leos an ttréam gáirí do Concubair labairt, “Muir
 go deimín féin, a cáilliúir,” ar reirean, “má buail-
 eann tura mire buailfead-ra an uile bláire de’n
 25 neirbír arat-ra amac, pé raíar ruoa an neirbír!”

Bí a leicéir rin de rrróit acu go léir ar an
 “neirbír” gur raad an bhuigean.

6.—“PRIOC MÉ AGUS BEIÐ SPÓRT AGAINN!”

Tímcéall ceitíre píctio bliadóan ó rin bí 'n-a cómnuidé
 i gCarrraig an lme amaóán suir b'ainm do Séamur.
 Bíod áilteoipí garrún ag imirt air nuair a gheibíir
 i n-aon áit poiblíde é.

Éainis ragarc iarácta cun na paróirte. Bí ré 5
 lá Domhnais ag tabairt díspinn uair i gCarrraig an
 lme. Do tárla go raib Séamur ra pobul. I lár
 an díspinn do príoc buacail éigin Séamur. Cuir
 Séamur béic uatbárac ar. Éiom gac doinne a
 ceann. I gceann tamail do príoc duine eile an 10
 t-amaóán. Cuir an t-amaóán béic eile ar ba tpeire
 agus do b' doirde 'ná an céad béic. D'iompais an
 ragarc agus do labair ré. Tug ré agair béil ar an
 pobul go píocmair agus go feargac. Do ear ré
 leó an peacad a bí acu 'a déanam le gan iad féin 15
 d'iompair iris i ríis d'é agus an t-díspinn ar
 riubal. Nuair a bí a caint déanta aise d'iompais
 ré air cun na h-altórac agus do lean ré ar an
 díspinn. Bí gac doinne ciúin. Bí náire ar an
 muintir a bíod ag píocad an amaóáin. D'féac 20
 an t-amaóán 'na tímcéall. Ní féacfaó doinne
 air. Óruir ré anonn cun duine der na buacail-
 líb agus tug ré ráó d'a gualainn raol. Níor
 cuir an buacail bláire ruime ann. Óruir
 ré cun buacalla eile agus príoc ré é go 25
 maic gear. Níor cuir an buacail rin aon cruim

ann ac cóm beas. Óruit ré cun buacalla eile asur
 tús ré coşar dó. "Şreaoao cugat," ar reirean,
 "pnuoc mé, asur beid rporit asainn!" Níor leos
 30 an buacall rin air sur airis ré an coşar. Nuair a
 teip ar Séamur a cup fiaóaint ar doinne don trum
 do cup ann tós ré a ceann asur tús ré asao ar
 an altóir, asur do labair ré so h-áir leir an
 raşar.

35 "Óe maire, a atair," ar reirean, "le h-anman
 t'atar féin asur bain an mallact díob ro air; ní
 labairao doinne acu liom!" asur énom ré ar şol.

Anran do tuis an raşar cao é an raşar Séamur
 boct.

7.—DÁ ŠE.

Lánama pórta a bí as teact abailé ó tús an
 traşar. Connacaoar dá éan ar páirc.

"Ir breas an dá şé iao ran," ar a'n bean.

"Ní'l ann ac don şé amáin," ar a'n fear.

5 "Deirim-re so bfuil dá şé ann," ar a'n bean.

"Ní'l, so deimin, ac don şé amáin," ar a'n fear.

Do leanaoar as áiteam ar a céile. Do caic an
 bean i féin ar an mbótar.

"Eirís," ar a'n fear, "asur téanam oir abailé."

“An òruil an t-à gè ann?” ar riri.

18

“Nì'l,” ar reirean, “ac don gè amàin.”

Ùn rì a rùile, agus do leis rì uirte beit marò. O'imtis reirean agus tuis ré leir a h-atair agus a maitair. Do ruasò abail an corp, mar 'ò ead. Tainis na còmarraim cun an tòrraith. Amac ran is oirde tainis an fear òr cionn an cuirp as sol, mar 'ò ead. Tuis ré cozar oi.

“Eimis ar ran,” ar reirean, “agus bioò ciall asat!”

“An òruil an t-à gè ann?” ar riri.

20

“Nì'l,” ar reirean, “ac don gè amàin.”

O'fan rì mar a riab aici. Sludair an trocraio ar mairin. Do tnatat cun na roilge. Bì an uais ar leatò. Do leis an rasant na paitreaca. Do cuiread an còmpa rior ran uais. Do caitead 25 rluarad crie anuar ar an scòmpainn. Do rtread an bean.—“A tairòs! a tairòs!” ar riri, “leis amac ar ro mè! Nì'l ann ac don gè amàin nó t-à gè, pé 'cu ir mait leat-ra!” Do rit na daoine ar an roilis. O'orgail an fear an còmpa. Tòs ré anior an bean 30 agus i leat-mùcta. Cuir rì cùpla fannair oi. Tainis rì cuici pém. Tugadar asarò ar an mbaile. Ba gearr so breacadar ar an bpaire céadna an t-à gè céadna.

“féac, a tairòs!” ar riri, “ac ir cuma liom. O 35 veirim-re ná fuil ann ac don gè amàin, veirim-re ná fuil ann ac don gè amàin.”

“Don gá amáin,” ar reirean——“agus don gantóal amáin.”

40 “Ó—Ó—Ó!” ar fíri. Agus ó’n lá ran go lá a báir níos ladaí pé focal náir géill sí do ann, pé ‘cu bí an ceart aige nó ná raib.

8.—CAO A CAM SRÓN FÍRÍN?

Beirte reana-dan a bí ‘n-a gcóinnuidé i dá mbotán beaga i n-aice ‘céile, agus Méibín ab ainm do mhaoi acu, agus Muraínn do’n mhaoi eile. Doin Muraínn nuó éigin náir taitn le Méib. Ceap Méibín é aghairt 5 uircti. Tagaó Méibín irteac ag triall ar Muraínn go minic, cun beir ag caint. Céigeadó Muraínn go minic irteac ag triall ar Méibín ar an intinn gcéadna. Bí maidirín ag Méib, agus fírin ab ainm do. Nuair a tagaó Méib irteac i mbotán Muraínn, 10 tagaó fírin le n-a coir. Annsan bíodó Méib ar taob de’n teine, agus Muraínn ar an taob eile, agus fírin eatartha ‘n-a fuidé ar lic an tinteáin ‘gá goiradó féin.

Lá, nuair a bí an fearg ar Méibín, táinig sí féin 15 agus fírin irteac i dtig Muraínn. Do fuidó sí cun na teine ar aghaó Muraínn anonn, agus do fuidó

Fírin ar an lú ar aghaid na ceine amháin. Bí méid
 agh cur 'r agh cúiteamh 'n-a h-aigne féadaint conur a
 corrócaidh rí an t-aignear. Fé dheireadh o'féad rí
 ar fírin an mairtíne, aghur tug rí fé n'oeala go raib 20
 an t-ríon cam.

"A Múrainn!" ar rí.

"Teacht, a méid," arfa Múrainn.

"Cao a cam ríon fírin?" arfa méid.

O'féad Múrainn ar an ríon. "Ní caime anoir a 25
 ríon 'nád mar a bí rí don lá riam aise," ar rí.

"Deirim-re go dtugair o'ítead!" arfa méid.

"Deirim-re go dtugair-re t'ítead!" arfa Múrainn,
 "aghur tú ir fearr cuise!"

Siú 1 scoil a céile iad, agh r'ghraoidh, aghur 30
 fírin agh amrtarais. Táinig bean irtead. Saib rí
 páirt le duine acu. Táinig bean eile irtead. Saib
 rí páirt leir an mnaoi eile. Baidh na cómarraín go
 léir irtead. Sác duine, fé mar a t'agad, sábad fé
 páirt le duine éigin de'n beirt. Ba gearr go raib 35
 an baile go léir ráidte ra cóimrigh; leat na n'aoime
 ar taobh Múrainn, aghur an leat eile ar taobh méidín.
 Tar éir poinnt amháin bí an párdírt go léir ráidte
 ra bhuighin. Do lean an cóimrigh. Ní t'agad donad
 ná marcadh gan an t'ad taobh ann agh eirge cun a céile, 40
 agh marbad a céile. Anghan, nuair f'iafraidhgead duine
 iarda a éigin cao fé n'oeal an bhuighin, "Cao a cam
 ríon fírin" a tugtí mar f'ghraia air.

9.—CNOÛA SEASGA.

“Níor b'é fírin a d'ein an céad aighear riamh,”
 arsa Seanacán.

“Níor b'é, a níg-ollamh,” arsa Mairbán. “Cnóda
 reargsa do d'ein an céad toirmeaig riamh.”

5 “An bfuil 'fíor aighear ra conur a d'eineadair an
 toirmeaig?” arsa Seanacán.

“Tá 'fíor, a ní,” arsa Mairbán. “Do tpoio beirt
 mar gheall ar na cnóib. Do mairb an beirt a céile.
 Ar ball, nuair a h-organad na cnóda do fuarad
 10 folamh iad. Ní raib ionnta ac na plaoig. Cnóda
 reargsa ab ead iad. Annpán duibairt gac doinne gur
 daot an gnó do'n beirt a céile do mairbad mar gheall
 ar cnóib reargsa.”

10.—SLIAB NA MBAN D'FIONN.

I.

Fad ó, nuair a b'i fíonn a gur an fíann i réim i nÉirinn,
 do tuit níð amac i dtadob an énuic reo ar a dtugtar
 Sliað na mBan. Do tugad cuir d'ar na mnáib óga
 ba b'reagta a b'i le fágail i nÉirinn an uair rin, a gur
 5 do cuiread irteac ra énoc ran fé d'raoibeadac iad.
 Do d'einead ríð-d'rois áluinn irtig ra énoc doib, a gur

Do cuirfeadh irteadh sa tríú-bhros san cun cómnúighe
 iad. Ba mar-a-éile anran iad agus mná ríde. Ní
 feicte iad ach nuair ba maith leo iad féin do tair-
 beaint. D'fhanadar irthe sa énoc siamh ó fin, agus níor
 cuadar i n-doir ná i bhfuirbteacht le h-imteacht aimpire.
 Tairbeadhaid siad iad féin uaireanta, agus an t-é a
 geibean siad ar mháoi acu ní cuirfeann ré an
 siad ar an a cuimne an cuir eile d'a fadgal.
 Ar iad a beir 'sá tairbeaint féin ar an gcuma san
 ó am go h-am, do tugadh "Sliað na mBan bhíonn"
 ar an rliad. "Sliað feimh" an ainim a bí poimhir
 rin air.

Tairbeadhaid cuir doer na h-"ógh-mhá finna" iad
 féin uaireanta cun tairbe deánamh; ach ní h-1 gcóm-
 20 nuirde a deimioir tairbe uaireanta ir díobáil a
 deimioir. Dá mbeadh cailín áluinn ós as eirige ruar
 sa cómarpanacht, b'féidir go tairbeadhaid bean
 acu i féin do'n cailín rin cun i fuaid. Do béirfai
 an cailín cun ruibail irteadh i ríú-bhros an énuic, agus
 25 do fásfai asá muinir sa baile iarliir éigin reana
 mhá a beadh 'sá scrad agus 'sá sciapad ar feadh
 tamail, agus anian do geobadh báir.

10.—SLIABH NA MBAN B'FIONN.

II.

Do tárla, tamall móir éigin ó shin, sup deineadh
beart de'n tróiró ran i n-áit éigin ná raib a-b'rao ó'n
scnoc. Bí leand ingine as duimuaral a bí 'n-a cóm-
nuirde ran áit. Bí an leand as deanaim amac ar beir
5 óa bliadain deas o'aoir, asur bí sí cóm h-áluinn,
cómh breas, cómh daatamail rin, sup b'ar éigin féadad
doinne a cíor i a fúile cógaint di, asur doinne a
deineadh don focal as molaó a breasdaéta so scait-
eadh ré reile uiréi, i t'reo so mbeadh fuat as na
10 daoine maite di, asur nár baogal so mbearfaoir
leó i. Bíor áró fearas ar an leand féin nuair a
caití na reili uiréi, asur níor b'iongnadh ran.

Do mol reana-dean éigin i lá asur dein sí dearmadh
de'n treile cáiteam uiréi. An lá céadna ran do con-
15 naic an leand duine der na h-"óg-mná finna" ó'n
rliab. Do buaileadh breóite an leand. I scionn
ruim laetanta ba léir do gac doinne nár b'i féin a
bí ra leabair i n-don cor. Sup fuaduigeadh an leand,
asur sup fásadh iarlir éigin san máit 'n-a h-ineadh.
20 Tar éir roinnt aimpire fuair an iarlir bár. Bí uais-
near asur buairt asur b'ion ar gac doinne, asur níor
b'fíú trádé ar an uaisnear ná ar an mbuairt a bí ar
doinne reácar an buairt a bí ar ádair asur ar mádair
an leand. Tuigeadar sup b'i a leand féin, an ingean
25 áluinn a bí acu asur so raib a sciorde greamuigte

intí, sup b'í a b'í tar éir b'áir. Ac na daoine eólgair-
eada cuirgionada a b'í ann, b'í fíor acu go maic sup
b'í an iarlíar a b'í tar éir b'áir, agus sup b'ámlaio a
fuaduisgead an ingean áluinn.

10.—SLIAB NA mBAN bFIONN.

III.

B'í bean 'n-a cómhuidé as bun an trléibe, ar an
tadob tear. Bean ábhair a b'ead í. Do curtí olann
cuici irtead ó'n tóir mór-timceall, agus deinead rí
an olann do cíoraó agus do glanaó agus do flámaó
agus do fíomh; agus nuair a bíod an ríad tochráirte 5
aici 'n-a ceirclínib deara cruinne cruada, cuiread rí
a-baile é as tríall ar an muintir go mba leó é, agus
do curtí as tríall ar an b'fígeadóir é, agus deintí
b'fíro de. Ansan do deinead an tálilíur caróys de
o'fear an tige, nó cóta mór, nó do deinead bean 10
an tige clóca ói féin de; agus sad doinne a cíod an
caróys nua ar an b'fear nó an clóca ar a mnaoi,
deirid: "Go mairir agus go scaitir é!"

Uaireanta bíod ní ba mó de'n olann as an mnaoi
ábhair 'nád mar féadaó rí a cíoraó agus a flámaó 15
agus do fíomh i scaiteam an lae, agus b'fíroir an
muintir go mba leó é 'sá fiafuisge cad fé n'fear

an rígnear. Ansan túsad an bean abhair tamall
 de'n oirde as obair agus solur árneáin aici, a o'
 20 iarrad na h-oibre déanamh agus a o'iarrad an rígnir
 do luigeadó. Uaireanta, nuair a bíod mórán aici
 le déanamh agus an glaothac ró dian air, o'fhanad rí
 curo maic de'n oirde as árneán.

10.—SLIAB NA mBAN bFionn.

IV.

Oirde o'd raió rí as árneán ar an gcuma ran agus
 an raogal 'n-a gcólaod, o'airis rí mar beaó daoine as
 teacú cun an doruir cuici. O'orgail an dorur, agus
 do buail cuici an dorur irteac mórfear ban agus
 5 ualac éigin iorí a lámhaí acu. Nuair féac rí cruinn
 oirde féin agus ar an ualac, connaic rí gur bean marb,
 nó bean a bí i laige, a bí acu 'a tabairt leó eatarí.
 Túsadair irteac an bean, agus fineadair ar an uirlár
 í. Do phead an bean abhair 'n-a ruidé, agus éat
 10 rí uairí an obair.

“An marb atá an bean ran?” ar ríre leó.

“Ní h-eaó,” arís duine acu; “níl ac iarracú de
 laige uirí.”

Do phead an bean abhair agus tús rí léi raḡar éigin
 15 leigreana a bí irisí aici. Cuireadair an bean a bí i

laige—cuireadh ar i n-aice na teine í; agus pé dochtúiread a d'eir an bean a bhair uirthi níor b'fada go dtáinig sí cuici féin. Do táinig sí cuici féin i dtreó suir eirigh sí amach ar a cabail. D'ól sí deoch ó'n mnaoi a bhair, agus d'it sí poinnit bíd uairt, ac níor 20 labhair sí focal amach ar a béal. Do labhair an bean a bhair léi go minic an fáid a b'í sí as tabhairt an bíd uí, ac níor tugadh don fheadha uirthi. Nuair a b'í sí tagairte cuici féin ar fáid, agus a h-anál aici d'á fáidail go bheadh bog, duhairt an bean a bhair léi mar seo: 25 “Sín anoir go fóil, a 'nín ó, ar an leabaid, agus tiocfaid do neart duit.” Do fín.

Ansan duhairt duine de'n mórfheirdear leir an mnaoi a bhair:

“A bean an bheirín, má'r bheirín seo ar riubal 30 asat,

Cíoram é, flámam é; ac is fearr-de rinn congnam fáidail.”

10.—SLIAB NA MBAN B'FIONN.

V.

Le n-a linn rin do ruig sí ar cúid de'n olann, agus d'irigh sí ar an olann do cíoraí agus do flámaí. Le linn an focail a fad uí, “Is fearr-de rinn congnam fáidail,” d'féad sí ar mnaoi eile de'n mórfheirdear.

5 'DO LABAIR AN BEAN SAN AN CÁINT CÉADONA, 'RÉ RIN :

“ A BEAN AN B'ÉIOIN, MÁ'P B'ÉIOIN REO AR RIUBAL
 AGAT,

CÍORAM É, FLÁMAM É ; AC ÍP FEARR-DE RINN
 CONGNAM FÁGAIL.”

10 'O'FÉAC RIRE AR AN SCUMA SCÉADONA AR AN 'O'CRÍOMAD
 BEAN. DUBAIRT AN CRÍOMAD BEAN AN DÁN CÉADONA,
 'RÉ RIN :

“ A BEAN AN B'ÉIOIN, MÁ'P B'ÉIOIN REO AR RIUBAL
 AGAT,

15 CÍORAM É, FLÁMAM É ; AC ÍP FEARR-DE RINN
 CONGNAM FÁGAIL,”

AGUR 'O'FÉAC RÍ AR AN SCÉATRÍOMAD BEAN AGUR DUBAIRT
 AN CÉATRÍOMAD BEAN AN CÁINT CÉADONA. MAR RIN DÓIB
 SO 'O'CI SO RÍOB AN MÓRFEIREAR ACU AR A NÓICEALL,

20 BEIRT ACU AG CÍORAD, AGUR BEIRT ACU AG FLÁMAD, AGUR
 DUINE ACU AG RNÍOMH, AGUR BEIRT ACU AG TOCRÍAR, AGUR
 IAD AG OBAR AR REOL.

BÍ AN BEAN D'BAR AG FÉACÁINT O'RTA, AGUR CONNAIC
 RÍ AN OBAR ALUINN A BÍ ACU 'A DÉANAMH, AGUR BÍ ÁTAR
 25 UIRÍ. CONNAIC RÍ AN T-UALAÉ MÓR OIBRE A BÍ IOIMPI
 LE DÉANAMH, CONNAIC RÍ AG DUL I LUIGÉAD É SO TIUG,
 AGUR NA CEIRTLÍNÍ DEARA AG DUL I LÍONMÁIREACHT, AGUR
 BÍ ÁTAR MÓR UIRÍ. CONNAIC RÍ, LEIR, SO RÍOB AN OBAR 'A
 DÉANAMH NÍ B'FEARR 'NÁ MAR FÉADFAID RÍ FÉIN É DÉANAMH,
 30 AGUR 'DO CUIR SAN IONGNAD UIRÍ I DTEANNTA AN ÁTAR.
 BÍ AN CÍORAD NÍ B'FEARR, MAR D'EINEAD RÉ AN OLANN NÍ
 BA BOIGE. BÍ AN FLÁMAD NÍ B'FEARR, MAR D'EINEAD RÉ

an olann ní ba péirde. Bí an rníomh ní b'feairi, mar
do deineadó ré an rnat do péirí a céile arí don ríamh-
dear, san oirleadó agus don éarad amáin ann ní ba mó 33
ná ní ba luza 'nárí marí ba éairt, san rígruig ná ríaríom
arí, san caolú ná ríamhí arí, ac é go breas ríeamáin
cóiméadól cóiméasgarí. Bí átar móir uirí arí agus í as
féadaint arí an obair, marí bí ríor aicí carí é a feabair
a éairíre ad an rnat leirí an muirí go mba leó é, 40
nuairí a éirí arí é.

Nuairí a bí rí tamall as féadaint oirí arí an ríuma
ran, éairí míoíarí ac uirí, agus tuirí a coríad uirí
go ríam.

10.—SLIAB NA MBAN B'FIONN.

VI.

Nuairí a éirí rí arí a coríad, bí ré 'n-a lá ríal.
Éirí rí a meabairí, agus o'féad rí 'n-a ríaméall.
ní ríad ríam ná ríadairí rí rí ac í ríam. Bí an
móiríreairí imríte. O'féad rí í ríre ná leartían.
ní ríad ríam rí leabairí. O'féad rí í ríre ná 5
h-áite ríam éairí an éirí móirí ollá ríam ann. ní
ríad don ríoc ríam olann ann, ac bí éirí breas móirí
éirí ríam í n-inead ná h-ollá. Anran do ríam rí ríam
ríam an móiríreairí ban an obairí go leirí, agus nuairí
a bí an obairí ríam ac ríam imríreairí agus ríam

'n-a coislaí. Agus maíctnamh d'í anraon oirí, agus 'gá
 'tadairt cun a cuimhne, do chuig rí 'n-a h-aigne ná
 feascar rí mair 'n-a rúilí cinn mná ba b'eadh 'n-
 15 íad; ac b'í an t-oíctmáí bea, an bea a cuiread rí
 leabair, an bea ba b'eadh d'í d'í go léir. O'fear-
 adar go léir, an mórfeirear, b'eadh tar na beairtí
 go d'í gur cuimhne rí i gceart ar an mnaoi a chuig rí ar
 an laige. Mná b'eadh, mná fíor-b'eadh, a b'eadh
 an mórfeirear, dá mba ná beaí ann ac íad. Ac i
 20 n-aice na mná a b'í rí leabair mná gránna a b'eadh
 íad.

Ac cé r'í an beaí d'í d'í d'í d'í rí leabair? Agus
 cao fé n'eadh do'n lagadair úo teact uirí? Agus
 cao fé n'eadh d'í gan don focal do labairt? Nó
 25 cao a chuig ann i n-aon corí? Níor d'eadh rí gur
 bain rí leir an gcuir eile acu. Ba d'í le d'í
 oirí gur b'adair a fuair adar larmuic i n-aic éigin
 í, agus í rí b'annair, agus gur chuig adar leó irteac
 í cun í t'adair ar an b'annair. Sin mar a b'í an
 30 beaí adair agus maíctnamh ar an ríeal, agus é agus teip
 uirí t'í ná ceann f'adair air. B'éigean d'í eiríge
 ar.

10.—SLIAB NA MBAN BFIONN.

VII.

Do t  pla, poimnt aimirie 'na d  i   ran, go raib  uala  m  r olla aici ar  r le c  r       ur le pl  ma     ur le r  i  m    ur le to  rair, go raib  e   al uir  i n   t  o     l  i go de   na h-   rair  i beir  uillam    n-  m aici do' n m  m  ir     ir   ici i  . B i l     m    in 5 c    e aici    de  anam  na h-    e,    ur b i      de' n ob  ir     de  anam     ur an     e    t    m. T    r i l  i r   ur       in,    ur           r i    an     e t          ob  ir. Do l  r r i an r   ur,    ur     m r i    an ob  ir. N i raib  r i  -        ob  ir n   ir      h-        an do  ur,    ur b   l   ici ir     be  n    ur c    n   cl  ca           ce   n aici. D  in r i r   r    an     ' -  raib  an be  n     ir    ob  ir,    ur      r i   d   l   m r  n     n,    ur

“   be  n an b      n, m   r b      n re     r       5     ,

C     m  , r      m  ; ir       -de r   n c      m       ,”

   r   . N i raib     an d  n be         e aici n   ir   b   l an t    a be  n ir    ,    ur      r i an d   l   m 20 r  n-    n,    ur d       r i an le  -    n c      . N   r b'     go raib  an m         r   u ir    ,    ur na l    a      e r  n-    n   u,    ur i      ob  ir go t    . B i     r    an m    i      r go m    c   r b'      b i aici,    ur b i     r m   r uir  i, m  r b i     r aici n  r 25

b'fada go mbeadh an obair go léir déanta, agus déanta go maith.

Comáineadar leo as obair, go dtí go raib an tréimh deirinead de'n olann 'n-a rnat, agus an rnat go deirinead tochairte ar an gceitlin deirinead, agus an ceitlin rin caithe ar an gcuaid ceitliní a bí fárta ra éinne.

10.—SLIAB NA MBAN B'FIONN.

VIII.

"Táim ana buidead sib, a uairle," arsa'n bean abair; "ní fíor catáin a beadh an méid rin oibre déanta agam ná mbeadh oim é déanam am' donar. Táim ana buidead sib, a uairle!"

5 "I r ceart cōmar do díol, a bean macánta," arsa'n céad bean a táinig irthead. "Deim-re dūinne an oirde eile úo a bíomair anro nio ná raib ar ár gcumar fein a déanam. I r é i r luša i r gann dūinne teadt agus an congnam ro cabairt duir-re. Ní fíor ná go 10 mb'féidir go mbeadh gá agaimm leo' cabairt air."

"Agus i r é i r luša i r gann dom-ra cabairt a cabairt uaim pé uair a beid gá leir an gcabairt," arsa'n bean abair.

D'eirigeadar go léir, agus tarrmainigeadar cairiní a sclócaí anuas ar a sceannaí, agus d'imtígeadair. 15

Do veineadh an obair cómh maith ran sup tuasadh fé n-deara ar fuaid na cómharranachta feadh na h-oibre, agus sup méaduiḡ ar an gcúram a curfí ar an mnaoi abhair rim. Tadh an olann 'n-a beartaib móra tioma as tiuall uirfí. Nuair a bíod an iomaod de'n 20 obair aici le déanamh, agus san ar a cumas teacht air, pé díceall a déanfaid rí ná pé árneán a déanfaid rí, tadh an mórfheirear agus deimioir an obair di.

Fé dheire táinig an t-am go raib an leanb úo aoudb-
maod, go raib rí as oul cun báir, agus an buairt go 25
léir ar a h-áir agus ar a máir. Anran táinig an
t-am 'n-a raib daoine tuirgionach 'ḡá maod náir b'í an
leanb féin a bí ann i n-aon cor; sup fuaduiḡead an
leanb féin, agus ná raib ra leabair anrúo ac iairir
a fadh an nuaire a fuaduiḡead an leanb. Anran 30
táinig an t-am agus fuair an iairir báir.

10.—SLIAB NA MBAN B'FIONN.

IX.

An oirde céadna a fuair an iairir báir, táinig an
mórfheirear irthead go dtí an bean abhair, agus cailín
acu agus iad 'á h-iomáir eatartha, díreac mar a bí an
céad uair úo.

5 “Tá gáid leo’ éadair aghainn, a bean thacánta.”
 arís n’ céad bean díob’ a labraíod i gcóinnuibh.

Do phreab an bean aghair éuca, agus tóg sí ar a
 bacalainn an cailín a bhí, dar léi, marb nó i bfrannchair
 cóm tuiom ran sup cuma é nó i beic marb gan méam
 10 inti. Ní túirge féad sí uirtí n’á mar aicín sí i. An
 leanó a fuaduibhead ir í a bhí ann. Ní baogal sup leis
 an bean aghair uirtí sup aicín sí i. Tóg sí léi ríor
 ra treóirí í agus fín sí ar a leabair féin í. Éiom sí
 ar beic a d’iarrair i éadair ar an bfrannchair díreac
 15 mar a deir sí leis an gcéad cailín úo. Bhí fuo aici
 go dtugtaí bioirín fuain air. An t-é go rábfaí an
 bioirín fuain rin n-a ceann, tiocfaid coiblaí air a
 bead ana corráil le báir, agus ní tiocfaid ré ar an
 scoiblaí ran go dtí go dtarraingebfaí an bioirín
 20 fuain ar a ceann. Do ráib an bean aghair an bioirín
 fuain i gceann an cailín, ac deir sí é a ganfíor do’n
 mórfíreair. Bhí an mórfíreair ag cioraí agus ag
 plámaí agus ag rníom, agus bhí an bean aghair a
 d’iarrair an cailín do éadair ar an bfrannchair,
 25 dar léi, agus bhí an oirde ag imchead.

Fé deir bhí an lá ag tead, agus ní raib an cailín ag
 tead éici féin, ná don píoc d’á deabhair uirtí go
 dtiocfaid sí éici féin go luad. Bhí an mórfíreair
 ag coirraing go dian. I ndeir na coirraing do
 30 labair an céad bean acu do labraíod i gcóinnuibh.

“A bean an tige,” ar ríor, “ní foláir dúinne beic
 ag imchead. Tabair-re aige m’ic do’n cailín rin,

agus tiocfaimid anro éusac arís nuair a tiocfaid an oirdé. Beir sí tagaíte ar an bfranncair um an taca ran. Tabair aige maic d'í, agus tabairfar do 35 tuarparóal go maic duit."

"Déanfar, a uairle," arfa'n bean abhair.

Anran d'imeigeadar.

10.—SLIAB NA MBAN B'FIONN.

X.

Táinig an lá. Cóm luac agus bí sé 'n-a lá geal do tarrainis an bean abhair an biorán ruain a' ceann an cailín. Táinig a meabhair do'n cailín láitread, agus a ciall, agus d'eirís sí. D'aicín sí an bean abhair. D'innir sí do'n mhaoi abhair conur mar a tugad deoc 5 éigin di a bain a meabhair di agus ná feidir sí cá maib sí ar ran amac, go dtí go dtáinig a meabhair di agus í ar a leabair ag an mhaoi abhair.

Tug an bean abhair puo le n-ite agus le n-ól di. • Anran, cóm luac agus bí an bia ag agus an deoc caite 10 aici, agus í láidir a d'óitín cun gluaire, cuir sí clóca léi fein uiré, agus cuir sí cairín an clóca amac ar a ceann, i tpeo ná féadfaid doinne a h-agaid a d'feir-
gint. Anran do buail an beirt amac agus tanaodar 15 go tig muintire an cailín. D'innir an bean abhair 15 do'n atáin agus do'n mátaín an rgeal go léir trío

ríor. Tuigeadar é go maic. Bí ácar ana mhór oirta,
 níó nár b'iongnadó. Bíodar ana buirdeac de'n mhnaoi
 ábhair, agus dubhadar léi arís agus arís eile go
 20 n'óanfaíoir an beairt a bí 'óanta aici 'óib 'óo cúit-
 eam léi.

Čáinig rí a-baile, agus bí rí as cupi agus as cúiteam
 'n-a h-aighe, féadaint cao é an ffeasna tabairfad rí
 ar na mnáib uairle úo nuair a tiocfaíoir. Níor
 25 méar rí go raib don ffeasna a b'feairi a tabairt
 oirta 'ná a iad leó go 'táinig an cailín cúici féin ar
 an bfranncair agus sup imtís rí. Nuair a čáinig an
 oiróce bí rí as fairte cúici agus as feiteam. 'O'imtís
 torac na h-oiróce, agus níor čánaodar. Bí lár na
 30 h-oiróce ann agus iad san teact. Čuit a corlaó
 uirtí ar an 'táinteán, ac níor čánaodar. Čáinig an lár
 agus níor čánaodar. Čáinig an oiróce arís agus níor
 čánaodar. 'O'imtís lár, agus 'óá lár, agus feactmáin,
 agus mí, agus níor čánaodar 'n-a goirte. 'O'imtís an
 35 bliadóin. Dubairt rí léi féin ná tiocfaíoir a čuille.

10.—SLIAB NA MBAN B'FIONN.

XI.

Bí 'óá bliadóin imtísce. Bí rí as obair, agus ana
 čruac olla aici le cíoraó agus le ríamáó agus le
 rníom. Bí an oiróce tap éir tuicim, agus bí an čonn-

eal árneáin ar lapaó aici, agus í 'gá rocapú féin cun
na h-oirde cáiteamh as obair. Do tógad an lairte 5
agus do h-ordalaó an doir, agus buail cuici irtead
an céad bean ú, agus caipín a clóca ar a ceann aici
cóm fada ran amac nár féad an bean abair a d'feir-
sint ac an dá fúil,—ac bí an dá fúil rin ar lapaó go
séar agus go h-aibis. Dein sí fuar ar an olann agus io
fáir sí a dá lámh ann, agus duabairt sí :

“A bean an bheirín, má'r bheirín reo ar riubal
asat,

Cioram é, plámam é ; ir fearr-de rinn congnam
fághail.”

15

Ir ar éigin a bí an focal deirinead fáirde aici nuair
rúo irtead an tarina bean, agus caipín a clóca amac
ar a ceann aici agus a dá fúil ar dearg-lapaó fé'n
gcaipín. Siúo cun na h-olla i, agus fáir sí a dá lámh
ann, agus duabairt sí an cáint céadna. Bíodair as 20
tead ar an gcuma ran go dtí go raib trí naonbair
acu irtis agus iad as obair go dian.

Bí rannapaó as tead ar an mnaoi abair, ac níor
leis sí uirtí go raib. Bí fíor aici go raib d'roic
fuadair éigin fúta, ac bí sí as fairne cuici. Fé deirnead 25
do labair bean acu, an céad bean ú do labair i
gcomhnuide.

“Eirís, a bean an tise,” ar riri, “agus cuir fíor
tuille teine dúinn. Tá an oirde fuar.”

Ní raib an oirde fuar. Agus bí teine maic ra tinn- 30
teán ceana. Ac d'eirís sí agus cuir sí tuille móna

ar an tteine. 'Do leis rí uirthi go raib dochtar ana mhór uirthi mar gheall ar an obair a beit acu 'a déanam cóm tuig.

- 35 "Cuir an corcán mór ran tál ar an tteine, a bean an tige," arsa'n bean a labhrao; "tá tairt agus ochara as teacht orainn."

Corcán ana mhór a b'eao é. 'D'féadfaí duine do cur irteac ann agus é beiriú 'n-a beataio ann.

10.—SLIAB NA MBAN B'FIONN.

XII.

Nuair a bí an corcán ar an tteine do labhair an bean arís.

"Imtigh," ar rí, "agus tabhair leat uirge, agus cuir ra corcán ran é, nó bairfead é. Tá an teine ró teit."

- 5 Tug an bean abhair fé nveara iao go léir as bagairt ar a céile agus as gáiríde fé n-a n-anál. Níor leis rí don níó uirthi. 'Do tóg rí crúrta léi, agus cuao rí amac cun an tobair, agus tug rí crúrta uirge irteac léi, agus cait rí an t-uirge irteac ra 10 corcán. Ní lionfao fíce crúrta an corcán. 'Do leis rí uirthi ana dicitnear a beit uirthi as suic cun an tobair agus as teacht, a d'iairraio an corcáin do lionao

cóm luath a'sur do b'féidir é. Nuairí connacadar a's
 uéanamh an tictinir í, bí ana b'asairt acu ar a céile
 a'sur ana gáiríde ar riuibál acu fé n-a n-anál. Ní is
 raib don éinne acu go raib don t'roic amhar aici
 oiréa.

Nuairí a bí poimnt mairt der na crúrsaiib uirge tab-
 aréa léi aici ó'n t'obair, do m'it rí amac cun ceann
 eile tabairt léi, a'sur t'ubairt rí, a's g'abáil amac t'í: 20
 "Ní móir dom b'reir t'ictinir a uéanamh, a uairle, nó
 beiré r'ib mairt a's an t'airt a'sur a's an oiréar r'ar a
 mbeiré an coricán ran lán a'sam."

Bí rí a's m'it a's g'abáil amac t'í, a'sur do lean rí
 a's m'it go t'í go raib rí nó f'ada ó'n n'oorur cun iad 25
 a t'airéactaint f'ot'mam a cor. Anran do r'ead rí,
 a'sur éairt rí t'í a b'róga, a'sur t'áimig rí t'ar n-air san
 don f'ot'mam a uéanamh. Nuairí a bí rí i n-aice an
 t'oorur, i leact'aoib, cuir rí cluar uiréi féim f'eadaint
 an airéóad rí iad a's uéanamh don éainte. T'airig. 30

"Ní f'ada go mbeiré fé lán a t'óitín," airé'a'n bean
 a labrad i g'cómnuiré.

"Cad a uéanraimíto anran, a m'íogan?" airé bean
 eile acu.

"Cuirrimíto iréad ann í, a'sur beiréóimíto 'n-a 35
 beact'ar í. Cuirrimíto bioirán ruain intí ná bainfeair
 airéi go ceann tamail," airé'a'n céad bean.

10.—SLIAB NA mBAN bFionn.

XIII.

Nuair ariug an bean abhair an focal ran, do pleam-
nuiug ri ear n-air eun na h-aithe 'n-ar fad ri an eirug
agus na broida. Cuir ri uimri na broida, agus do
rit ri timceall go dti an taob eile de'n tig. Anran
5 do'oradail ri a beal agus a eliab, agus cuir ri liú air
go h-áir agus go binn, liú a h-airigead bheir agus
mile mór-timceall ó'n áit 'n-a raiub ri 'n-a rearam.

"A cómarraim, a pú-ú-ú-ú-ú-ú!" ar riri, "ruitir,
ruitir, ruitir! Tá Sliaub na mBan bFionn trí teine!
10 Sliaub na mBan bFionn trí teine!! Sliaub na mBan
bFionn trí teine!!!"

Ó'airiug na trí naonhair a bí iriug an liú agus an
glad agus an foida. Cainteadair an obair ar a
lámaib, agus riú amac iad, agus iad as baint an
15 doirir do'á céile, agus riú ruar an enoc iad cóim
meair agus bí ré 'n-a scoraib. Cuit an bean abhair
ar an tcalam i féin go dti go radadair imtigiú ó'n
nóirir. Anran do rit ri iriad, agus dún ri an
doirir, agus ear ri an eodair ra glar, agus cuir ri
20 geara ar an eodair an doirir a coimead dunta. Cuir
ri an uirral 'n-a rearam as an iarta, agus cuir ri de
gearaib uirri gan corruige ar an áit rin. Buail ri
buille de'n tuais i mbloc admaio, agus cuir ri de
gearaib ar an tuais gan corruige ar an áit rin. Cuir
25 ri gad don ruo eile i n'áit féin ar an gcuma ran, agus

Cuir sí iad go léir fé gearaib cnuada san corruige ar a n-áiteanaib go dtí go bfuargalócaib sí féin iad ór na gearaib. Ar éigin a bí an puo deiríneac curca daingean féir na gearaib aici, nuair ariúg sí na mná uairle ag teacé cun an doirir. Tug tuine acu go iarraacé ar an lairte ó'árou. Ní raib don maic ann. Bí an glar ar an ndoirir.

10.—SLIAB NA MBAN B'FIONN.

XIV.

"Orgail an doirir, a bean an b'féirín," arda'n bean ainuic, "go gcríocnócaimio an obair duit."

"Ní orgalócaib," ar sír, "mar do curraí ra corcán mé!"

"Orgail, orgail, a eocair an glair!" arda'n bean 5 ainuic.

"Ní féadfaínn é," arda'n eocair. "Táim anro ráirte ra glar, agus táim fé gearaib cnuada an doirir a coimeádo dúnta."

"Orgail, orgail, a uirraí na loirgan b'fada!" io arda'n bean ainuic.

"Ní féadfaínn é," arda'n uirraí. "Táim anro am' fearaí am' áit féin i n-aice na teine, agus mo céann

leir an iarta, agus na geara cruada orm gan cor-
15 ruige ar an áit reo."

"Orsail, orsail, a tuas!" arpa'n bean amuic.

"Ní féadfaínn é," arpa'n tuas. "Táim anro am'
áit féin, agus mo béal ráidte ran aómao, agus na
geara cruada orm gan corruige ar an áit 'n-a bfuilim."

20 "Orsail, orsail, a ceirclín!" arpa'n bean amuic.

"Ní féadfaínn é," arpa'n ceirclín. "Táim anro
ran áit 'n-ar fásair mé, agus na geara cruada orm
gan corruige ar go dtósfar díom na geara úo a
cuirur féin orm nuair a caitir uait mé."

25 "Orsail, orsail, a poit an turaínn!" arpa'n bean
amuic.

"Ní féadfaínn é," arpa poit an turaínn. "Tá an
ttrianng orm, agus ní féidir dom corruige gan ceao
ó'n rriang."

30 "Orsail, orsail, a ffrang!" arpa'n bean amuic.

"Ní féadfaínn é," arpa'n ttrianng. "Táim ar an
poit, agus ní féidir dom a déanamh ac an ttrianng do
crao."

"Orsail, orsail, a ttrianng!" arpa'n bean amuic.

35 "Ní féadfaínn é," arpa'n ttrianng. "Tá na geara
cruada orm gan a déanamh ac an ffrang do do
crao."

Comáineadar leo ar an gcuma ran as glaothac ar na
neitib a bí iriis, agus 'á iarraid ar gac níó díob an
40 doirur a d'orsailt díob, ac do teir gac don ruo orca,
mar bí gac don ruo fé gearaib i n'áit féin. Fé deire

cúimniúgeadair ar puo náir cuireadh fé gearaibh miam,
 agus náir b'féidir a cup fé gearaibh an fáir a fásraí
 iriú é, mar ní raibh don gno le déanamh iriú aige. Ac
 bí an bean abairt nó garta dóibh. Bí fíor aice ná 45
 féadfaidh sí don geara do cup ar puo ná raibh don
 cairde aige le déanamh. B'é puo é 'ná uirge na scor.
 Nuair náir b'féidir na geara do cup air, ir é puo a
 deim sí leir 'ná é caiteamh an doir ar amac rair ar dún
 sí an doir.

50

“Orsail, orsail, a uirge na scor!” arda'n bean
 amuic.

“Ní féadfaínn é,” arda uirge na scor. “Táim
 anro féo' coraibh ran doilead.”

Nuair a fuairadair an fheadra ran ó uirge na scor, 55
 bí fíor acu go raibh buairde oirca. D'imúgeadair go
 feargac. Táir ríad tuar i n-ait éigin ra énoc ó rin,
 agus níor ariúgear gur tándair anuar fóir.

11.

“Ca-ca-ca-cailleas é!”

“fu-fu-fu-fuaras é!”

Timceall deic mbliadna agus ceitíre fíor ó rin
 nó mar rin, bí amadán boct ag imteact ó tús go
 tús i bparóiste Cluainnín. Ar fíor na lice

ba mór a bíos comnuide air, ac as imteacht mór-tim-ceall a cáiteadh ré a raogal. Bí ré go maith cun a còda do loist, agus bí ré go maith agus go cruinn cun pé fuo a geibead ré do coimeadh, agus mar geall air rin bí ré amuic air go maib rparán aise, agus nár b’fíor cad é an raibbhear a bí i bpolac ra rparán aise. Seágan Balb an ainm a bí i mbéal-aib na ndaoine air. Níor aighgear riam cad i an trloinne a bí air. Bí an rtao ’n-a cáint, agus mar geall air rin ireadh tugadh Seágan Balb air.

Bí lá veire-fógmair ann agus lá ana fluic ab eadh é. Bí an fearcainn as tuitim go tróm i scaiteamh an lae. Do rtao an fearcainn um tráctóna, agus do glan an rpeir, ac bí an raogal ar bair’ uirge agus bí tuile m’fadh don fuo i bfuirm aban. Bí abá beas as gabáil riad tré Cill Sobnatan, agus tá fóir. Tá oíocairín ar an abainn rin anoir. Ní maib don oíocadh uiré an uair rin, bíos go maib bótar as gabáil táirre.

Nuair a fuair Seágan Balb an tráctóna tirm do buail ré riad ó Sorc na Lice cun dul go tig p’eardair uí Laochairé a bí ’n-a comnuide i Cill Sobnatan. Táinig ré cun na n-aban. Bí an tuile ra n-abainn. Má bí féin, níor cuir pí coris le Seágan. Do fáid ré an abá. Cóm luac agus táinig ré amac ar an uirge ar an oíocairín riad de’n abainn, do car ré an dá ologón déas.

“Ó! Ó! Ó!” a veireadh ré. “Cá-cá-cá-caillear

é! Cá-ca-ca-cailleap é! Cá-ca-ca-cailleap é!”
 Comáin ré leir ag lógóir-eaict ar an gcuma ran cóim
 h-áirí agur bí ré 'n-a éilíab agur 'n-a ríorínáir an
 lógóir-eaict a déanamh.

Ní'l an tíg i n-a íalíab íeasair uá laogáiríe 'n-a cóim-
 nuíde ac cúpla íeíiríe ó'n ábáinn. Bí an tíg lán
 de buacáillíab agur de luict oíiríe. B'éigean uóib
 go léir íanamáint írtíg an lá ran, mar bí an lá íó
 íliuc éun don oíiríe déanamh. D'áirígeasair an
 t-ologón uacábárac. Dó íuicéasair amac. Connac-
 asair Seáígan agur é ag bualaí a báir agur ag lógóir-
 eaict, agur “Cá-ca-ca-cailleap é” ar íuabal aige.

“Cao a cáillir? Cao a cáillir?” aríra íac doimne
 leir.

Dó íeip oíra don íreagíra íáíáil uairí, ac é ag
 lógóir-eaict, agur “Ó! Ó! Ó! Cá-ca-ca-cailleap
 é!” ar íuabal aige.

“Cáí cáillir é, a Seáígan?” aríra uime éigín.

Íuíó íar n-aíí éun ná h-ábán é. Íuíó 'n-a uíarí
 íad go léir. Íuíó írteac ía n-uííge é. Íuíó írteac
 ía n-uííge íad go léir. Dó íáíí Seáígan a uá lání
 ííor ía n-uííge i uííeí go íalíab an t-uííge íuar go
 íualíuab agur íuar go éíománáíab aír, agur é ag cuar-
 uac le n-a íeííeanaíab ííor amearí na íclóc.

Bí íac doimne, ar an gcuma ícáíona, ag cuaríuac
 ar a íuóíeall, agur an t-uííge go íualíuab agur go
 éíománáíab aír, agur a uá lání íáíííe ííor aige, agur
 íac don uair a íeangbíuígíeí a íeííeana ííor le

chardóigin ché go meafad ré sur b'é an rparán a bíod aige.

Bíodan mar rin, ag cuapóac, go dtí go rabhadar, ní h-amán fluic ó mullaic talam, ac ag cur leir an bpuac.

Ré deire do léim an t-amadán, agus cuir ré glam ar.

"Ó!" ar reirean, "fu-fu-fu-fuapap é! fu-fu-fu-fuapap é!"

"Cad a fuapap, ariú?" arfa gac doimne.

"Le-le-le-leatpínne puad!" arfa'n t-amadán.

Tá, ir dóic liom, deic mbliadna agus trí picio ó ariugeap m'atáir—beannaic Dé le n-a anam!—ag innrint an rgeil rin. Mac o'feap an tige ab ead é. Bí ré féim agus cuir o'd o'píatpácaib ráite pa cuapóac.

peadap ua laogaire.

Cairleán ua liatán,

20. VII. 1917.

1.—ΔΣ ΣΕΙΘΕΑΘ ΔΣΥΣ ΔΣ ΙΤΕ.

CEISTEANNA.

1. Δν μόρ να καίλινι Δ βί 'να γρόμννυθε ι 'στεαννα τέιλε?
2. Καο ιαο να h-αινμνεαδα Δ βί ορεα?
3. Δν παιβ δοιννε 'ρα' τις αό ιαο?
4. Δν τις μόρ Δ βί αίγε'ρ να καίλινι?
5. Δν παβ'οαρ ceanathail αρ Δ τέιλε?
6. Κά β'φιορ ουιτ?
7. Δρ έυιτ ειονόιργς αμαό?
8. Cé αρ γυρ imēis αν ειονόιργς?
9. Καο Δ βί 'ά θέαναθ άcu νυαιρ Δ έυιτ ré αμαό?
10. Καο Δ βί 'ά θέαναθ ΔΣ νόρα?
11. Καο έυιγε αν ε-υιργς βεινιτε?
12. Κά παιβ αν ε-υιργς?
13. Καο ο'ιμήις αρ Δ' γειτεαλ?
14. Καο αρ γυρ νοιρτεαό αν ε-υιργς?
15. Δν παιβ ré ανα-τέιτ?
16. Δρ θειν ré αον οίobáil?
17. Καο é αν οίobáil é?
18. Δν παιβ Δ λάη τειnn?
19. Καο Δ θεινεαό ρί έυν αν τειnnιρ οο θάολύ?
20. Δν ποεινεαό ρί ιαρραότ αρ ρυο ειλε οο θέαναθ ιοιρ
γας αον οά φείθεαό?
21. Δρ ειρiς ré léi?
22. Δρ αιριγiρ ριαθ αν ρεαν-foaal ρο: "ní ρείοιρ βειτ ΔΣ
ιτε mine Δγυρ Δ' ρεαυiόλ"?
23. Αβαιρ ρéιν é?
24. Δν mbainean ré leiρ αν ργéilín ρεο?
25. νυαιρ Δ βί ré Δ' τειρ αρ νόρα καο Δ θειν ρί?
26. Καο ουβαιρτ ρί νυαιρ Δ ρín ρί αμαό Δ λάη έειnn?
27. Δρ ιέ máipe αον βρεcφaiρτ αν lá úo?
28. Δρ έαιε ρί ρανaiθaiρτ έυν go παιβ Δ ούόaiρ ιέτε ΔΣ
νόρα?
29. Δν ρuib ocφαρ αρ θήaiρε?

30. Nád dóig leat gur dailín foirnead í?
31. An ceart do nóra beir ag ite agur máire boct a' réitead?
32. Cao ba ceart si 'déanadh?
33. An ceart do duine duine eile fágail cun a ghnóta déanadh agur é féin oíomhain?
34. An nceintear a léiteir 'ra' traogal go minic?

GRAMADAIC.

1. Cuir i gcár, gur anoir a cuitead an rgeal amad, 7 tó beir láitead, conur a déarfá é?
- Tornuig mar rin:—"Tá m. 7 n.", 7 léig an rgeal tóio ríoi (aimpír láitead) i tpeó go mbeir ciall leir.
2. "Lá airte o'á raboar 'gá n-ollmú féin cun a mbrecairte do daitéadh." Dá mba ná bead ac nóra aitháin ann conur a déarfá é? (Cuir an abairte inra n-uimhir uadair.)
3. "Nuair a bí sí ag ite a cuir bíó bíó sí a o'iarrair beir a' réitead." Cuir i gcár go mbead beirte ann, conur a léigead é? (Cuir an abairte 'ra n-uimhir iolrair.)
4. "Do oirtead an t-uirge ar a lámh."
- "Do sín sí amad a lámh."
- Cao 'na taob go bfuil oeririgeacac 'ra' leiríú do'n focal lámh?

2.—Ulige na n-uib.

CEISTEANNA.

1. An fear a bí ag inriat an rgeil?
2. Cá nouhairte ré go raib ré lá?
3. Cé iad a bailig irtead 'ra' tíg?
4. Cao 'na taob gur tánaoar?
5. An aithleir fuaraoar cuiread cun teact?
6. An é an béarla a bí acu o'á labhairte?
7. An labrad doinne béarla an uair rin?
8. Cé h-ia na daoine a bíó ann?
9. Cao a bíó ar riúbal acu?
10. An mbíoir rultmar?

11. Δn mbioir a' gáirí?
12. Agur a noinead pán maítear oóib?
13. Δn paboar 'na ruide cun búirio lá?
14. Δn pab don leandai 'na meapz?
15. Δn mó leand a bí ann?
16. Cé'r b'iao féin?
17. Peadar ab ainim do buine de 'rna leandais, nár b'ead?
18. Δn 'na ruide a bí ré?
19. Cá pab ré 'na fearaí?
20. Δn pab gaoi roir mátair peadar γ an fear a bí ag inriat an rgeil?
21. Cao é an gaoi é?
22. Δn mó bliain o'aoir a bí peadar an uair rin?
23. Cao é an ragar bíb a bí ar an mbóirio?
24. Δn mó ub a bí itte ag an rgealaidhe nuair a labair buine éigin?
25. Cao oubairt an buine rin nuair a bí an oá ub itte ag an rgealaidhe?
26. Cao 'na eadob go noubairt ré "eatair"?
27. Ó! an ragar a bí ag caint?
28. Cao é an freagra a riuo a euz an ragar opta?
29. Ar labair buine airí?
30. Cao oubairt ré?
31. Agur cao é riuo oubairt buine éigin eile?
32. Cao é an freagra a euz an ragar airí?
33. Cao oubairt mátair peadar anran?
34. Ar labair an t-aor óz?
35. Cao oubraoar?
36. Ar airíoir riam eadac ar don olige i gcoinnib ub ac olige a' trofdaib?
37. Ar innir an ragar an olige oóib?
38. Má eá ré agat innir oúinn é?
39. An bpuil ré de glan-meabair agat?
40. Cid'cu cioad—fior-buinnuad; buinnuad; boad; ná feile-boad, a bead oipeadinaad uir-re? Cao 'na eadob?
41. Na oaoine a bí láitpead γ nár airis an olige poimir rin, cao a beineoar?
42. Cao a bein an cuio eile de'n cuioeactain?
43. Cao a bí 'á itte ag mátair peadar?
44. An pab cuio hóir de'n ub itte aici nuair a gáirpeoar?
45. An pab an leat-ub 'na láim aici?

46. Cαο α θειν ρί λειρ νυαιρ α ξάιν αν ευιο ειλε?
47. αν ραιβ πεαοαρ ός α' ραινε υιρτί?
48. Cαο α θειν ρέ?
49. ηάς υόις λεατ σο ραιβ ρέ υρόδ-ιήνιτε γ α λειτέιο α θέαηαή?
50. αρ έάινις ρεαρς αρ α ηάέαιρ?
51. αν λε νεαρτ ρρόιρτ α θειν ρέ α λειτέιο?
52. ηάρ ξέαρ-έύιρεαδ, υειρβέαλαδ αν γαρρύν έ?
53. Cαο ουβαιρτ ηα υαοινη α βί α' ρέαδαιντ αρ αν μβειρτ?
54. Cαο έ αν τ-αγυιρín α έυιρ πεαοαρ λε "ολίγε ηα η-υβ"?
55. Αβαιρ "ολίγε ηα η-υβ" ανοιρ υύινη, γ αν τ-αγυιρín 'ηα τεαιντα.
56. αρ έαιτν αν τ-αγυιρín leo σο λείρ?

ΓΡΑΜΑΤΟΔ.

1. "Ήαιλις ευιο υερ ηα κόμαρραιν ιρτεαδ νυαιρ αιρίςοαρ με βειτ ταγαίτε."
- Υά μβα αρ αν λά αμáιρεαδ α βειτέα α' τράετ conup α υέαρρά έ? (αιμρín ράιρτineαδ.)
2. "Ήαιλιςοιρ ιρτεαδ νυαιρ αιρίςοιρ με βειτ ανη."
- Υά μβα αρ αν λά ινσιυ α βειτέα ας τράετ conup α υέαρρά αν αβαιρτ ριν? (αιμρín ξηάτ-λάιτρεαδ.)
3. "Cαο έ αν ραγαρ ολίγε έ?"
- Υά μβεαδ ηίορ μό ηά αον ολίγε αηάιν ανη conup α έυιρρά αν έειρτ?
4. "αν λά ρο αυειρμ υο ράινις σο ραιβ βλήιρε βίθ αγαινη 'Α έαιτεαή."
- Αβαιρ αν έαινιτ ριν αρ έυμα έιγιν ειλε.

8.—ολίγε αν τ-soluip.

CEISTEANNA.

1. ηα υαοινη α βί ας έιρτεαετ λειρ αν ραγαρτ αρ λαβραιοαρ αιρίρ?
2. Cαο ουβραιοαρ?
3. αρ έυιρεαοαρ αον έειρτ έυν αν τραγαίρτ?
4. Cαο í αν έειρτ í?

5. Cao é an fheadhna a chug an ragaru orda?
6. Ar ariug an mhuintir óg an uilge noimhir rin?
7. Ar iarradair an an ragaru an uilge a b'innint oóib?
8. Ar innir ré oóib é?
9. An bfuil an uilge agat?
10. Abair é.
11. Nuair a beaó prátai 7 feoil ag tuine cao é an ragaru poluir a beaó aige?
12. Nuair ná beaó aige ac prátai 'sur bainne cao a beaó mar poluir aige?
13. Uá mba ná beaó ac prátai 7 ralan aige an mbeaó don coinneal aige?
14. Cao eile?
15. Cao é an biaó a beaó 'á caiteamh ag an nouine go mbeaó geatire giúire aige?
16. Cá bfuilrí an giúir?
17. An noeintí úráio 'don íle, an uair rin, cun poluir?
18. Na uoaine, go mbíod prátai 7 feoil acu le n-ite, cao 'na taob sur coinneal mhúla a bíod acu-ran?
19. Na uoaine, go mbíod prátai 7 bainne mar biaó acu, an rabhadair ran boct?
20. An mbíod na uoaine ana-boct ar fao nuair ná bíod acu ac prátai 7 ralan?
21. Cao é an chúir ná bíod coinneal mhúla acu-ran?
22. Cid'cu ir fearr?—Soluir na gréine, nó soluir na coinnle?
23. An bfuil uilge an t-soluir de glan-mhabair agat anoir?
24. Na uoaine a bí ag éirteact leir an ragaru, conur a caite uilge an t-soluir leo?

DRAMAÓDÁC.

1. "‘Cá,’ arfa mife."
Abair é rin ar cuma éigin eile.
2. "Ir oóda sur ariug cuir agaid an uilge rin."
Cuir i bfuil ceirte é rin.
3. "Níor ariugeamair, innir oúinn é."
Cuir an abairt rin 'ra n-uithir uatáir.

4.—TRÍ LEATPÍNNÍ.

CEISTEANNA.

1. Bí rḡata buaḋaillí i n-áit áiríte lá. Cá rabḡar?
2. Cao é an bḡíḡ atá leir an bḡocal "rḡata"?
3. An nḡeirtear "rḡata caoraḋ": "rḡata ḡéana"?
4. Cé'r leir an tḡ ḡo rabḡar ann?
5. Cao a tḡs ann iao?
6. An ainm baírteḡ "ḡaḡ na n-ub"?
7. Cao eile?
8. Cé h-iao na buaḋaillí a bí 'na tḡs?
9. An mó ḡuine ar rḡo a bí ann?
10. Cao air ḡur focairḡḡeaoar 'na n-áḡne eatorḡa rḡin?
11. Cao ḡob' áil leo ḡe rḡa cártáí?
12. Cá mbíoir aḡ imirḡ?
13. Caḡain a bíḡ cluice acu? ḡaḋ aon lá an eao?
14. Caḡain a bíon na h-oirḡeanḡa rḡoa aḡainn.
15. Caḡain a bíon na laeḡeanḡa ḡairḡo?
16. Cía'cu a b'feairḡ leat na h-oirḡeanḡa rḡoa nḡ na h-oirḡeanḡa ḡearḡa?
17. Cao 'na ḡaob?
18. An mó'r a bíol ḡaḋ ḡuine acu i ḡoír na ḡcártáí?
19. An mó'r ar rḡo a ḡorain an rḡa?
20. ḡaḋair ḡairḡim rḡe?
21. Ar ceannḡḡeaoḋ na cártáí?
22. Ar ḡáinḡ an cuirḡeḡa?
23. Cao cuirḡe ḡur ḡánaoar?
24. An raiḋ ḡáil ḡór 'rḡa cártáíḋ acu?
25. Ar ḡorḡaḡ an imirḡ?
26. Cao é an ainm a ḡaḋairḡ ar ḡuine a beao aḡ imirḡ cártáí?
27. An mó ceairḡaḋ a bí aḡ imirḡ?
28. Conur a cuir amao ar ḡáir leo?
29. An raiḋ an cuirḡeḡa rḡlḡar ar ḡáir?
30. Conur a bí an imirḡ aḡ imḡeḡeḡ?
31. An mó ḡuine a bí aḡ bḡeirḡ?
32. Conur a bí an rḡeal aḡ an mbairḡ eile?
33. Ar ḡairḡ leo beir aḡ caillḡaḡaint?
34. Ar ḡáinḡ fearḡ ar ḡuine acu?
35. Ar bḡir ar an bḡoirḡe aḡe?
36. Cao 'na ḡaob?

78. Cé'r b'é an céad uaine a labhair airtí ?
 79. Cao uabairt ré ?
 80. An raib caetugad air i n-oidió a trí leaτρinní ?
 81. Ar ódó le uaine go raib ré creadta ar rao ?
 82. Ar éníorairne é ?
 83. Ar máic leir a cuio airgíó beit caíte 7 gan ploc oá
 lair aige ?

GRAMAΘAC.

1. Cuir 'ra n-uíthir uatáio :—

(a) buadailí óga.

(b) focairuigeadar 'n-a n-aighe go sceanódaioir paca
 cártáí.

(c) oíóceannra fada ?

(d) nótaí móra.

2. Cuir ra n-aimeirir fáirtiní, trímaó pearra, uíthir uatáio
 gac don bmaetar oíob ro ríor :—

“Socairuigeadar 'n-a n-aighe go sceanódaioir paca
cártáí 7 go mbead cluice cártáí acu.”

3. “Ónac tág na n-uí.”

Ónac tíg táio na n-uí.

Cao 'na táob go bfuil veirpigeat ra leiriu
 oo'n focal “tág” 7 cao 'na táob go bfuil an ‘τ’ réinigte
 ra tarra ráó ?

4. Cuir irtead na réam-focail atá i n-eagraim ar na
 h-abairtí seo :—

(a) oo bair—an bpoíne aige.

(b) oo érom ré—na cártáib oo bailiú.

(c) bí ag uil o'á poíne—uaine—an beirt.

(d) oo óruio ré—na teine.

5. Sgríob na ráioite seo ar cuma éigin eile :—

(a) tá calaoir agat 'á óeanaim.

(b) eugair o'éitead.

(c) cuat gac don ruo éun cinn go maic ar fead tamail.

- 6 “Nuair a bíodar 'na láim aige oo óruio ré anonn éun
na teine 7 cuir ré irtead ra teine iao.”

Tabair uat móó Coingéalac, trímaó pearra, na
 mbmaetar ran.

7. Cuir "veinim" noim gac don rād acu ro rfor 7 rgnob
 Διμήρ ιαυ:—

- (a) τὰ ἀν ἐοάρτ δις.
(b) νίον λαδαιρ δοιννε.
(c) το λαρ να κάρταί γ το τόξατο ιαυ.

8. CAD IR TUIGÉAL DO GÁC AON AINM ACU RO GO BPAIL LÍNE
ré?—

- (a) τὰς να n-uō. (d) πῦντ διρσι.
(b) οὐν να πεινε. (e) 'να λῶι δι.
(c) ἀρ να ἀρτὰς.

5.—"neirb'is."

CEISTEADA.

1. Caw subairc an rgealaidc i staob Rata corraic ?
2. Caw e an ragar tige a bi ag an mnadai ?
3. Caw e an tglige beatao a bi aici ?
4. An riopa tig tabairne ?
5. Caw a sioltar ann ?
6. An raib don clann ag bean-an-tabairne ?
7. An mo uine clainne bi aici ?
8. Caw iao na h-ainmneada a bi ar an mbeirt ?
9. Cia'cu ba fine acu ?
10. Cia'cu b'oge acu ?
11. Cia'cu 'cu ba tpeire ?
12. An raib don fear 'ra' paroipte doth laioir leir ?
13. An doinnuig tailyuir 'ra' tpraro ?
14. Ar b'fear laioir e ?
15. Caw eile ?
16. An gnac le uine leicte beic laioir ?
17. Ar doig leat air go stuitreao an t-anam ar laicreao ?
18. Caw 'na taob ?
19. An raib daoine bailigte ra tig la
20. Caw a tug ann iao ?
21. Caw a bi acu 'a doanaim ?
22. Ce bi ar a mearg ?
23. Caw a tug ann e ?

24. Cao 'o'oiriis eadortá?
25. Cao fé n'oeáir é?
26. An ghnát le 'daoine a bíon ag ól beir ag bhuigean?
27. Cao 'na táobh gur léim an táillíúir?
28. Ar rpríoc ruo éigin é?
29. Cao a rpríoc é?
30. Agus cao a 'dein fé?
31. Cé air gur ruz fé an gneim?
32. An ar a láimh 'oo ruz fé gneim?
33. Cao air go ruz fé an gneim?
34. Ar táinig ionghad ar Concubair?
35. Ar tuig fé cao a bí ar an t'áillíúir?
36. Ar mear an t'áillíúir gneim 'oo b'ieir ar Concubair?
37. Ar 'duine canncapad an t'áillíúir?
38. 'Dá mba 'óig leir gur b'é Concubair a bí ann an
n'oeáirad fé a leitéir?
39. Ar táinig easla air noim Concubair?
40. Ar táinig cneatán 'na ballaib' beaéad?
41. Cao 'na táobh?
42. Ar labhair fé in do'cor?
43. Cao dubhairt fé?
44. Cao a bí 'na glór nuair a labhair fé?
45. Cao fé n'oeáir an rgeón?
46. Ar ceap fé Concubair a bualaó 7 ná buailfead C. é?
47. Cao é an leat-rgeal a tug fé 'oo Concubair i 'taobh
beirte air?
48. Cao é an raḡar ruo “neirbhir”?
49. An galair é?
50. An galair fé leir é?
51. An gceirveann tú go b'uil a leitéir 'oe galair ann in
do'cor?
52. Ar ceir Concubair go raib fé ann?
53. Cao a 'dein C. 7 na 'daoine a bí ag éirtead leir an
t'áillíúir?
54. Cao 'na táobh gur pléarḡadair ar ḡáirí?
55. Ar tuigeadair cao a cuir an galair “neirbhir” ar an
t'áillíúir?
56. 'Do réir 'oo tuairim-fe cao a cuir an “neirbhir” air?
57. An 'óig leat go raib cúir aige le “neirbhir” a beir
air?
58. Ar 'dein fé 'dearḡad mór nuair a ruz fé ar Concubair?
59. Agus ar mair leir tapas riar anan?

60. Nuair a leog an gáirne óó labhairt cao suhairt ré?
61. Ar bac an cailliúir Concuabar?
62. An raió a málairt oe éalll aige?
63. Ar mairt an bail air nár buail?
64. Ar rcao an bpuigean anran?
65. Cao a cuir rtop léi?

GRAMAOD.

1. “I utreo gur dóig leat dá breicfeá é go utuicfead an t-anam ar rair a mbogfa do fúile dé.”
Ghriob an ráó ran tuar ran trímáó pearrain uimhir uatáó.
2. Cuir é reo ra n-aimirir láitnead, uimhir iolparó:—
“feap og láioir ab’ ead é.”
3. Abair, nú rghriob, ar cumá éigin eile:—
(a) bí ré ar an bfeap ba treire dá raió ra’ páróirce.
(b) o’eirig bpuidean eatarca.
(c) táinig cneatán air.
4. (a) “bí beirt mac aici.”
(b) “Do rug ré ar bpolldac caróige ar an bfeap.”
Cao ir cuireal do “mac,” “bpolldac,” “caróige,”
“bfeap”?
Cao na taob go bfuil ‘m’ réimigce i “mac” agus an
‘b’ réimigce i “bpolldac”?
5. “bí bean i Raé Cormaic 7 baintreac ab’eat í.”
Cuir na focail “suhairt feap” roim an ráó ran, 7 abair,
nú rghriob, an ráó go h-iomlán.
6. Cao ir innreoe do “bpuigean”; “caróg”; “gheim”?
7. Cuir irtead na focail atá i n-eagrnam ar na ráiótib reo:—
(a) bain—do hata.
(b) do rug ré—mo láim.
(c) do pléarf Concuabar—gáirí.
(d) ní bogfa do fúile—Concuabar.

6.—“príoc mé.”

CEISTEANNA.

1. CÁ PAIB AN T-AMAOÁN 'NA ÉÓHNUIDE?
2. CA BPUIL CAIPPAIG-AN-IME?
3. I GCONTAE CÖPCAIË, I N-AICE MAGÉROMÉTA AN EAD?
4. CAO É AN BPÍË ATÁ LEIR AN DINM CAIPPAIG-AN-IME?
5. CAO AB' DINM DO'N AMAOÁN?
6. CATÁIN A THAIR RÉ?
7. AN MBÍOD' DOINE AG IMIRTE AIR?
8. CÉ 'N B' IAO FÉIN?
9. AN BPUIL ÁILTEÓIRÍ GARRÚN LE PÁGAIL INP' GAC DO'BALL
GEALL LEIR?
10. CATÁIN A BÍOIR AG IMIRTE AIR?
11. AR ÉAINIS DUINE IAPACTA 'PA' PAPHÓIRTE?
12. DOCTÚIR IAPACTA AN EAD?
13. CAO EILE?
14. CAO A BÍ 'Á DÉANAMH AIGE DOHNAÓ ÁIRIOTE?
15. CÁ PAIB RÉ AG TABAIRTE AN AIFRINN UAIÓ?
16. AR PÁINIS GO PAIB SÉAMUR 'PA' PÓBUL?
17. CAO A ÉUIT AMAÓ 'PA' TSÉIPÉAL?
18. AN I OTOPAC AN AIFRINN DO PRIOCAT SÉAMUR?
19. AGUR CAO A DHEIN RÉ?
20. AR AIRIË AN PÓBAL AN BÉIC?
21. AR AIRIË AN PÁGAR I?
22. AR LEOS RÉ AIR GUR AIRIË RÉ I?
23. CAO A DHEINEADAR?
24. CAO 'NA ÉADÓB GUR ÉROMADAR A GCEANN?
25. AR PRIOCAT É AN TAPNA H-UAIR?
26. CAO A DHEIN AN T-AMAOÁN ANRAN?
27. CAO É AN PÁGAR BÉICE A ÉUIR RÉ AR AN TAPNA H-UAIR?
28. AR AIRIË AN PÁGAR I?
29. AR AITIN RÉ CAO RÉ NOÉAR I?
30. CAO A DHEIN RÉ?
31. NUAIR A D'IOMPUIË RÉ AMAÓ CAO DUBAIRTE RÉ LEIR AN
BPÓBUL?
32. AN PAIB RÉ FÍOCHAR PEARGAC?
33. AR B' DON IONGNAC É?
34. CAO A ÉAR RÉ LEÓ?
35. NA DOINE A BÍ CIONTAC LEIR AN NGLEO AR PÉACACÓ DÓIB É?
36. DONUR A BÍODAR AG DÉANAMH PÉACAIÓ?

37. Δρ ḱεαρτ ṽóib̃ beit̃ ag̃ mag̃ab̃ fé'ñ am̃aṽáñ iṽciṽ 1̃ ṽciṽ
 0é?
38. Δρ m̃óir̃e añ peac̃ab̃ añ τ-aiṽpeaññ ã beit̃ Δρ riúb̃al̃?
39. Caõ ã ṽeiñ añ paṽar̃t̃ nuaiṽ ã b̃ĩ ṽeipẽ lẽ n-ã ḱaiñnt̃?
40. Añ riab̃ ḡaḱ̃ aoinnẽ ciúiñ añraṽ?
41. Δρ ḱuir̃ ḱaiñnt̃ añ τpaṽaiṽt̃ náipẽ Δρ aoinnẽ?
42. Cé̃ aiṽ ḡur̃ ḱuir̃ rĩ añ náipẽ?
43. Añ ruṽ aṽub̃aiṽt̃ añ paṽar̃t̃ Δρ ḱuir̃ ré̃ r̃t̃op̃ leiṽ añ
 r̃p̃órt̃?
44. Δρ p̃rioc̃ab̃ añ τ-am̃aṽáñ ã tuillẽ?
45. Añ riab̃ ionḡnaḱ̃ Δρ añ am̃aṽáñ ṽá̃ baṽr̃?
46. Δρ ḱaiṽñ añ r̃p̃órt̃ 7̃ añ p̃rioc̃ab̃ leiṽ?
47. Δρ m̃aiṽ leiṽ ḡur̃ cuiṽeḱ̃ r̃t̃op̃ leiṽ?
48. Caõ ã ṽeiñ ré̃ añraṽ?
49. Δρ féaḱ̃ aoinnẽ aiṽ?
50. Δρ fañ ré̃ maṽ ã riab̃ aigẽ?
51. Caõ é̃ añ t̃peõ n-aṽ ṽruṽõ ré̃?
52. Ag̃ur̃ caõ ã ṽeiñ ré̃ añraṽ?
53. Caõ 'nã ṽaob̃ ḡur̃ ṽeiñ ré̃ ã leiṽéir̃õ?
54. Δρ féaḱ̃ añ buaḱ̃aill̃ aiṽ?
55. Δρ ḱuir̃ aoñ buaḱ̃aill̃ aoñ t̃ruim̃ anñ?
56. Añ riab̃ eaḡlã añ τpaṽaiṽt̃ Δρ añ mbuaḱ̃aill̃?
57. Caõ iṽ ṽóig̃ leaṽ ã ṽub̃aiṽt̃ añ τ-am̃aṽáñ leiṽ réiñ?
58. Nuaiṽ náṽ ḱuir̃ añ ḱéaṽ buaḱ̃aill̃ aoñ t̃ruim̃ anñ caõ ã
 ṽeiñ ré̃?
59. Δρ p̃rioc̃ ré̃ añ taṽnã buaḱ̃aill̃?
60. Δρ ḱuir̃ añ taṽnã buaḱ̃aill̃ béic̃ Δρ?
61. Añ riab̃ aoñ m̃aiṽeaṽ ṽó̃ beit̃ 'á̃ b̃p̃rioc̃ab̃?
62. Δρ fañ añ τ-am̃aṽáñ rocaṽ añraṽ?
63. Caõ ã ṽeiñ ré̃?
64. Caõ í̃ añ ḱogaṽnaḱ̃ ã b̃ĩ aigẽ leiṽ añ ṽc̃riṽhaḱ̃ buaḱ̃aill̃?
65. Añ r̃p̃órt̃ ã b̃ĩ uaiḱ̃?
66. Δρ laḱ̃aiṽ añ t̃riṽhaḱ̃ buaḱ̃aill̃ leiṽ?
67. Δρ leog̃ ré̃ aiṽ ḡur̃ aiṽiḡ̃ ré̃ añ coḡar̃?
68. Δρ t̃eip̃ Δρ séam̃ur̃ aoñ r̃p̃órt̃ ṽõ ḱur̃ Δρ riúb̃al̃?
69. Conur̃ ã t̃eip̃ aiṽ?
70. Náṽ ḱuir̃ aoinnẽ aoñ t̃ruim̃ anñ?
71. Δρ t̃eip̃ aiṽ ã ḱur̃ féaḱ̃aiṽt̃ Δρ aoinnẽ aoñ t̃ruim̃ ṽõ
 ḱur̃ anñ?
72. Caõ ã ṽeiñ ré̃ añraṽ?
73. Cé̃ leiṽ ḡur̃ laḱ̃aiṽ ré̃?
74. Δρ laḱ̃aiṽ ré̃ iṽeaḱ̃?
75. Caõ iaõ nã focaḱ̃ ã laḱ̃aiṽ ré̃?

76. Ar éap ré gur cuir an ragar mallacht éigin ar na buachaillí nuair ná labhraíóir leir?
77. Ar iarr ré ar an ragar an mallacht a bainc díobh?
78. Ar iarr ré go cruaidh air é?
79. Ar érom ré ar gól?
80. Cad 'na táb?
81. Ar airíú an ragar é?
82. Ar leog ré air gur airíú?
83. Ar tús ré don fheasúra air.
84. Ar táinig fearú ar an ragar?
85. Ar cuir ré anraon cad é an ragar séamur boct?

GRAMAΘAΘ.

1. Cuir an ráb ro ar rao ra n-airrín fáirtiní:—
 “Ceitne rícto bliadan ó fin bí na cómnuiúe i gCarraig
 an tme amaθán gur b'ainm do séamar.”
2. Abair ar cuma éigin eile:—
 (a) gur b'ainm do séamur.
 (b) do tárla go raib séamur 'ra' pobul.
 (c) do éar ré leo an peacab a bí acu 'á déanamh.
 (d) nuair a éir ar séamur a cuir féadaint ar doinne
 don truím do cuir ann.
 (e) do érom ré ar gól.
3. “Cuir ré béic ar lia éire 7 ‘dob’ doirde ná an éao béic.”
 Tabair uait an bun-éim do “ba éire” 7 “dob’ doirde.”
4. “Álceóirí garrún.” “Aghaidh béil.”
 “Ag tabairt airrinn.” “Cun buachailla eile.”
 “i gceann camail.” “le h-anman t'adar.”
- Cad ir cuiréal do:—garrún, airrinn, camail, béil,
 buachailla, ádar?
5. Cad ir cuiréal ainmneac díobh?
6. Cad ir innre do:—
 béic, airreann, ruim, cogar, aléir, áit, peacab?

7.—ÓΔ ΞΕ.

CEISTEANNA.

1. Cé a bí ag teacht abailé ó tús an tsagairt?
2. Cad a rug ann iad?
3. An raib doinne le na gcoir?

4. Ἄν παῖδας ἀγ ριῦδαλ?
5. Καὶ ἂν ἐκκαταῖας ἀν ἂν ἐπείγῃ;
6. Για' αὖ ἐπὶ ρέ νῦν ἀν ὅτις ἰατ?
7. Καὶ οὐδαίῃ ρί?
8. Ἄν δοντῶνς ἂν ρεῖρ λέι;
9. Ἀὖ καὶ εἰλε?
10. Κε λαβαίῃ ἀν τὰρνα ἡ-υαίῃ;
11. Πάρ δοντῶνς ἂν ρεῖρ λέι ἀνρῶν;
12. Ἄν ἐκκαταῖας ἀγ ἀίτεσθ ἀν ἂν ἐεἰλε.
13. Ρέ ὅτις ἀν ἐλπίς τῶνμαρ ἀν ἂν μῆσοι;
14. Καὶ 'να ἐαὸβ?
15. Ἀγὺρ καὶ ἂν ὅτι ρί?
16. Ἄν ἐκκαταίῃς ἀν ρεῖρ οἱ τεὰτ ἀβαίλε;
17. Ἄν ὅτι ρί ἀμλαίῃ;
18. Ἄν ἐπείγῃ ρί ἀίρῃς εἰ;
19. Καὶ ἂν ἐπείγῃ ἂν ἐπεί ρί ἐπεί;
20. Καὶ εἰ ἀν ρεῖρ ἀν ρεῖρ ρί?
21. Ἄν ἐπεί ἀν ρεῖρ ἀν λέι;
22. Ἄν ἐπεί ρί ἀν ἂν ρεῖρ ἀνρῶν ἀν ρεῖρ;
23. 'Σα βυίλε γ 'ρα' βρεῖρς οἱ καὶ ἂν ὅτι ρί?
24. Ἄν ἔλλῃ ἂν ρεῖρ οἱ ἀνρῶν;
25. Καὶ ἂν ὅτι ρεῖρ νῦν ἀν ἐπεί ἀν ἐκκαταίῃς ἀβαίλε;
26. Καὶ 'να ἐαὸβ ἀν ἐπὶ ρέ ἂν ἡ-αίῃ γ ἂν μάτῃ ἀνρῶν;
27. Ἄν ἐπεί ἀν ρεῖρ ἀν μῶτῃ οὐ βαίῃ ἀνρῶν;
28. Ἄν ἐπεί ρέ γο ἡ-εἰρτῶν ρί λεο ρύο;
29. Νῦν ἀν ἐκκαταῖας γ νῦν ἀν ἐκκαταῖας ρίτῃ ἀν ἂν ἐκκαταῖας ἂν ἐκκαταῖας γο ραίῃ ρί μαρῃ;
30. Καὶ εἰ ἀν ἐπεί ἂν ὅτι ὅτι;
31. Ἄν λεο ρί ὅτι ὅτι μαρῃ;
32. Ἄν ἐπεί ἂν ρεῖρ γο ραίῃ ρί μαρῃ;
33. Ἄν λεο ρέ ἀν γο ἐπεί;
34. Καὶ ὅτις ἀνρῶν ἀν γορρ μαρ ὅτις;
35. Ἄν ὅτις ἀν ἐκκαταῖας;
36. Κε ἐλπίς γο ὅτι 'ν ἐκκαταῖας;
37. Οἱὸς ἀν ἐκκαταῖας καὶ ἂν ὅτι ἂν ρεῖρ ἂν γορρ ρίτῃ;
38. Ἄν ἐπὶ ρέ γορρ οὐ'ν ἐκκαταῖας;
39. Ἄν ἐπὶ ρέ ἐκκαταῖας ἂν ἐκκαταῖας;
40. Καὶ εἰ ρεῖρ;
41. Ἄν ἐπεί ἀν ἐκκαταῖας;
42. Οὐρ εἰ ρί; ἐκκαταῖας ἂν ρεῖρ ἐκκαταῖας ἐκκαταῖας;
43. Ἄν ἔλλῃ ρί ἂν ἐκκαταῖας;
44. Ἀὖ καὶ εἰλε;

45. Ar nobl o'adontuig a fear léi anran agur an tpeó 'na
raib rí?
46. Cao é an fneadha a fuair rí uaid?
47. Ar eirig rí ón mbóro?
48. An dóig leat ná go noubairt rí léi féin:—"Tabairfao-
ra anaithe dó ran i tpeó go gcaitfir ré géillead dom"?
49. Agur cao ir dóig leat aoubairt a fear leir féin?
50. Ar fan rí mar a raib aici rinte ar an mbóro?
51. Agur ar eug a fear ceao a cinn uí?
52. Ar éainig lá na rochráioe?
53. Cao veinead leir an gcorp?
54. Ar gluai ar trochráio?
55. A' utángaatar cun na noilige?
56. Nuair a éainig an trochráio go utí 'n noilig an raib an
uaid uáig?
57. An raib don tragar ag an rochráio?
58. Cao a vein ré ag an uaid?
59. Anran cao veinead leir an gcóthrainn?
60. Ar caitead éirí irtead ran uaid?
61. Cao leir?
62. Cár euit an éirí?
63. Nuair a caitead an éirí anuar ar an gcóthrainn cao a
éirí?
64. Cao 'na éadob gur rgead rí?
65. An raib eagla uiréi go gcuirfí beó i utalamh i?
66. An cuimín leat na focail aoubairt rí?
67. Cao a vein na daoine nuair airtgead ar an corp ag cainnt?
68. Agur cao a vein a fear nuair a mtead ar?
69. An raib an bean boct leat-múcta?
70. Nac móir an iongnad nár múcad ar fad i?
71. Mar rin féin nár gneannthar an uaine a fear agur i
eup 'na beadair?
72. An raib ré uáiríuib in do'cor?
73. Cao 'na éadob gur leog ré air i eup?
74. Ar thúin ré ciall uí?
75. Nuair a tógad ar an gcóthrainn i an raib rí ana-lag?
76. Cá brior uuit?
77. Nuair a éainig rí cúicí féin cár gabtar?
78. Ag tead abailé dóib cao a conacatar airtir?
79. Canao?
80. Cé labair ar utáir?
81. Caooubairt rí?
82. Ar dóig leat an a cainnt go raib ciall ceannaid aici?

83. Ar buairt an fear uiréi?
 84. Cao tubairt ré anran?
 85. Ó! ar gannodal an tarra h-éan.
 86. Aililiú! arb é an gannodal ré n-eár an coirneairg go léir?
 87. Uá mbeaó foirne ag an mnaoi an mbeaó don éampair eatoréa?
 88. Conur a t'iompair rí i féin an cuio eile uá raogal?

GRAMADAÓ.

1. Uo éait an bean i féin ar an mbótar. "Eirig," arsan fear, "agur céanam ort abailé." "Uo éin rí a rúile 7 uo leog rí uiréi beir marb."

Cuir an méio rin tuar 'ra n-uiréi iolraio?

2. Cuir gac don briaéar, acá rna ráioitib reo ríor, ra n-aimpín fáirtinig:—

- (a) o'fan rí mar a raib aici.
- (b) gluar an troéraio.
- (c) uo tanaéar éun na noilge.
- (d) bí an uairg ar leaéaó.
- (e) uo léig an ragaar na paioeada.
- (f) uo cuiread an éóma ríor ran uairg.
- (g) uo caitead rluarao epe anuar uiréi.

3. Cuir an focail "veirim" noim gac don ráó acu ro ríor, 7 anran rgríob gac ráó acu airir:

- (a) "bíob ciall agat."
- (b) "leig amac ar ro mé."
- (c) "ir cuma liom cia'cu."

4. (1) "éanaóar éun an tórraith."

(2) uo goil ré ór cionn an cuirp.

(3) uo tanaéar éun na noilge.

(4) éóg ré aníor ar an gcórraioin í.

Cao ir cuireal uo gac don ainm tuar?

5. Cuir irtead na focail acá i n-eairnaí ar na ráioitib reo:—

- (a) bí an uairg—leaéaó
- (b) uo leanaóar—áiteam—á éile.
- (c) uo gluar an troéraio—maioin.
- (d) o'fan rí mar—aici.

8.—CAO A CAM SRÓN FÍRÍN?

CEISTEANNA.

1. An mór na mná a bí 'na gcómhnuirí 1 n-aice 'céile?
2. Ar mhá ógá idé?
3. An tíghe móra a bí acu?
4. Cao ab ainm uóib?
5. An raió uóil 1 mboctánuiríeact agur 1 gcabairíeact acu?
6. Cá bfuor uuit?
7. An raió gáirín ag uine acu?
8. Cid'cu 'cu?
9. Cao ab ainm do'n gáirín?
10. A' uctáineact boctánuiríeact le fírin leir?
11. Cao é an úir go uoiríeann tú go uctáineact?
12. Nuair a bíó mairínn 7 méibín 7 fírin 1 uctáineact céile coir na teine 1 mboctáinín mairínn conur a bíóir ruidé ag an uctéine?
13. Cao a bíó 'á uctáineact ag an mbeiríeact?
14. Agur conur a bíó fírin?
15. Cao a uctéine méibín, lá, nuair a bí fearg uirí?
16. Cao a uirí an fearg uirí?
17. Agur ar tánuig rí, u'adon gúó, éun é agairíeact ar mairínn?
18. An lá ro, uoiríeann, cé bí le na coir?
19. Cá ruidé rí tar éir teact irteact uí?
20. Cao a bí 'na h-aighe?
21. Uiríeact a bí uirí, an eact?
22. Ar teir uirí adon úir aiguir u'fáigáil?
23. Fé uiríeact cao a tug rí fé uiríeact?
24. Cao uiríeact rí mairí gáil air?
25. Agur cao ir uóig leact a uiríeact rí léi féin anran?
26. An uiríeact rí:—"Seact! tá úir fadta agam anoir?"
27. Conur a uiríeact an uiríeact?
28. Cao é an fíeacta tug mairínn uirí mairí gáil ar fírin fírin?
29. Ná raió an ceiríeact aicí?
30. Agur nárb éactaact an uiríeact méibín?
31. Ar uirí fíeactaact mairínn uiríeact ríeact ar méibín?
32. Cao uiríeact rí anran léi?
33. Ar leactaact mairí rí ag uiríeact uiríeact-uiríeact u'céile?
34. Fé uiríeact cao a uiríeact?
35. Agur ar fírin fírin macáineact?

36. I gcéann tamaill cé éainis ircead ?
37. Agus cao a éain rí ?
38. An éadao gur éainis ouine eile ?
39. Cao a éain ríre ?
40. An éainis na cótharrain go léir ?
41. Cao 'na éadob gur éanaoan ?
42. An 'na nouine a' r' 'na nouine do éanaoan ?
43. Cao a éeinead éad doinne acu fé mar a éad fé ?
44. An éad an cótharrain ?
45. Nuair a éadob donad nú maréad cao a éuitead amad ?
46. An mbíob na éadoinne a' maréad a éile ?
47. A' ouisoir cao 'na éadob go mbíob ag brúigean ?
48. Náir móir an mí-éail éóib é ?
49. Cao 'na éadob go n'éarrá é ?
50. Agus don ríobínéir a éadob an éreou nuair a éarrá-
éad fé cao fé n'éarr an brúigean cao é an éreoua a
éugéir ?
51. Agus an b'é ríobín fé n'éarr an éreoua go léir ?
52. Agus an mbíob "cao a cam ríobín ríobín ?" i mbéadob
na éadoinne ?
53. Agus dá éarráib rín an éan-éocail anoir é ?
54. An mar a éile "cao a cam ríobín ríobín ?" agus
"néadíníob" ?

GRAMAÉAD.

1. Abair na náibíre reo ríob an éuma éigin eile.
  - (a) méibín ab ainm do énaoi acu.
  - (b) éad méibín é éadairt uiréi.
  - (c) agus ir tú ir éarrá éuige.
  - (d) ríob i gcéall a éile iad.
  - (e) "cao a cam ríobín ríobín" a éugéir mar éreoua air.
2. Cao ir éuireal doir na h-éainnéad ro ríob ?—
  - (a) do' énaoi eile.
  - (b) an líc an éinteáin.
  - (c) éar éir na h-éainnéir.
  - (d) cao fé n'éarr an brúigean.
3. (a) "Ní éaine anoir a ríob ná mar a bí rí."
 (b) "Agus tú ir éarrá éuige."
 Éadairt uair an éun-ééim é "éaine" agus "éarrá."
 4. "Éairt éana-ban a bí 'n a écáinnéir i dá mbéadob
 éad."

Éair an éadairt rín 'ra n-éainnéir uadair.

5. Cao ir móð Coingeallad uor na briaðaraib reo ríor?—
 (a) "Do fuiré fírin ar lic an tinteáin."
 (b) "Ó'féad rí ar fírin an thairín.
 (c) "Cúg rí fé noeapa go raib an tairín cam.
 (d) "Cao ▲ cam rírin fírin?" arpa méib.

9.—Cnóda Seasḡa.

ceisteanna.

1. 'Sa rḡeal ro an mór na fíir ▲ bí ag cainnit le céile?
2. Céir b'iao fíin?
3. Cao ▲ bí ar ríubal acu?
4. An bfuil 'fíor agat-ra cé ðein an céao aighear ríam?
5. Náir b'é fírin?
6. Cao túbairt Seanaacán mar ḡeall air?
7. Cao ▲ bí le náð ag marbán 'na táob?
8. Do réir marbáin cé ðein é?
9. Cao í an ceirt ▲ cuir Seanaacán cun marbáin?
10. Cao túbairt marbán?
11. Cao é an tioral ▲ cúg marbán do Seanaacán nuair ▲ labair ré leir?
12. Ar Rí Seanaacán?
13. Cao eile?
14. Conur ▲ corruig an céao coirmeaḡ ríam do réir marbáin?
15. An mó uine ▲ tioro?
16. Cao 'na táob gur tioroeaḡ?
17. An raib 'fíor acu gur cnóda rearḡa iao?
18. Tá mbead 'fíor acu an uóig leat ▲ tioroioir?
19. Ar tioroeaḡ go ríochmar?
20. Cá bfuil uir?
21. Ó! Dia linn! náð oic an ḡnó ▲ tioroeaḡ?
22. Ar oḡlað na cnóda?
23. Caéain?
24. Ar fuaḡad lán iao?
25. An raib doinníð iruig ionnta?
26. Cao é an raḡar iao?

27. CAO A BÍ AIGER GAC DOINNE 'Á RÁB ANRAN?
28. CAO É AN GNO VÍE-CÉILLE A DHEINEADAR?
29. NÁC MINIC A TUITEANN A LEITÉRO RIN AMAC, DAOINNE AG TROIO LE CÉILE MAR GEALL AR NEATHNÍB?

GRAMAODAC.

1. CAO IR INNHENE DOIR NA h-AINMNEADA RO RÍOR AGUR CAO IR TUIREAL DOIB?
- (a) DO TROIO BEIRTE MAR GEALL AR NA CNÓIB.
- (b) NÍ RAIB IONNTA AC NA PLAOIRG.
- (c) CNÓDA REARGA DO DHEIN AN CÉAD TOIRMEARF RIAH.
2. CUIR IRTEAC NA FOCAIL ACÁ I N-EARNATH ANRO:—
- (a) — É RÍRÍN A DHEIN AN CÉAD AIGNEAR RIAH?
- DEIRIM — É.
- (b) AN CNÓDA REARGA DO DHEIN É?
- DEIRIM GUR —.
3. CUIR AN MÉRO RO 'RA N-AIMRIR LÁITRIG, UITHIR UACAD:—
- “DO h-ORGALAD NA CNÓDA, DO FUSRAD POLLAH IAO, NÍ RAIB IONNTA AC NA PLAOIRG.”
4. “CNÓDA REARGA AB EAD IAO.”
- CUIR AN RÁB RIN 'RA N-UITHIR UACAD.

10.—SLIAB NA mBAN bFionn.

I

CEISTEANNA.

1. CÁP CÓNNUIGEADAR FIONN 7 AN FIANN?
2. AN RAIB CAILÍNÍ DEARA LE RÁGAIL I N-ÉIRINN AN UAIR RIN?
3. CAO IMEIGEAD AR CUIO ACU?
4. CAO É AN CÓNACET FÉ N-A GCUIRTÍ IAO?
5. CAO A TUGTAR AR AN GENOC ÚO?
6. CAO É AN RÁGAR AIT-CÓNNUIGTE A BÍ IRITG 'RA' ENOC ACU?
7. AR MARI A CÉILE AGUR MHA RÍDE IAO ANRAN?
8. CACDIN A CÍTÍ IAO?
9. 'S DÓDA GUR CAILLEAD FADÓ IAO 7 GO bFUILIO I bFLAITEAR DÉ ANOIR?

10. Agus an nveirpeann tú go mbíó ríad ann fóir?
11. Má táio ní foláir dóib beir ana-éiriona anoir?
12. An bfuilís le feircint anoir?
13. Catáin?
14. An ttaigh beánad ríad iad féin go minic?
15. Cao veirtear i ttaob an té a gveirpeann raðarac ar thnaoi cu?
16. Agus an cnoc n-a mbíó ríad cao a tugcar air?
17. Cao 'na ttaob?
18. An é rin an ainm a bí air i gcómhnuite ríad?
19. Cao eile?
20. Cid'ca éun uile nú maítear a éanadh a éirbeánad na "h-óg-thná rinna" iad féin?
21. Nád ole uada beir ag éanadh víobáil a agus iad éor breágh ran?
22. Agus cao é an víobáil a veirtear?
23. Cailíní eile vo breir leo, an ead?
24. An mbeirtear leo cailíní doir?
25. Cao eile?
26. Ar éirbeáin tuine acu í féin vo cailín?
27. Cao 'na ttaob?
28. Agus an meallad a h-áilneadt an cailín?
29. Agus d'á éaragair rin an ttaob meirball ar an gcailín i tpeo ná féadad rí gan uil in donfeadt léi?
30. Cá mbeirtear an cailín boet?
31. An mbíod a muintir ar a loir?
32. An ttaugairtear fé nveáir í beir imigte in do'cor?
33. Cao 'na ttaob?
34. Mo éadair! iairtear éigin reana-thná in mead a gcailín óis áluinn! an ead?
35. Agus an mbíod rláinte thair ag an iairtear rin?
36. Dá brígh rin an mbíod craitte ciarait aic?
37. Agus an mar rin a bíod an rgeal acu éun go bfaad rí bair?

GRAMAODAC.

1. Cuir na ráithe reo 'ra n-airtear láirtegh uithir uadair:—
 (a) "ba thar-a-éile anran iad agus mná ríde."
 (b) éirbeánad na h-óg-thná rinna iad féin.
2. (a) "Do tugad 'Sliab na mBán B'fionn' ar an rliab."
 (b) éirbeánad cuio veir "na h-óg-thná rinna" iad féin.

Cuir ríor ar an veirínígeadé atá iomr "na mban b'fionn" agus "na h-óg-mhá rinna."

3. Abair ar cuma éigin eile :—

(a) Sliab feithin an ainm a bí roimhir rin air.

(b) Do béarraí an cailín éun riúbaíl.

4. Cuir an ráb ro 'ra n-aimhir fáirtiní, uithir uadait :—

"Ní feictí iad ad nuair ba máit leo iad féin do éirbeáint."

5. "Nuair a bí fionn 7 an fíann 1 réim 1 néirinn."

Cao ir tuireal do'n focal "éirinn" ?

Cao ir tuireal ainmnead do ?

10.—SLIAB na mBan b'fionn.

II.

CEISTEANNA.

1. Ar veinead beart de'n tróro ran le déanaige ?

2. Canad ?

3. Cé éóinnuig ran áit ?

4. An raib don élan aige ?

5. Cao é an t-aoir do bí aic ?

6. Cao é an raḡar gearra-éile a bí innit ?

7. An mbíod daoine 'á tabairt fé nteara ?

8. Cao 'na éad ?

9. An b'éadaoir a rúile a bogad bí ?

10. Doinne a veinead don focal ag molaí a breágtadua éitead fé ruo éigin a déanaí 'ran am gcéanna.—Cao é an ruo é ?

11. Seile do éitead uirtí ! náir gránna an beir é ?

12. Agus cao éuige rin ?

13. Ar máit leir na daoine maite í breit leo ?

14. An gcuiread ran corḡ leo ?

15. An tsaitead an beir ran leir an leanb ?

16. Ar b'aon iongnad é ?

17. An tcuigead rí an bríḡ a bí leir ?

18. Ar thol reana-bean í lá ?

19. Ar éit rí reile uirtí ?

20. Cao 'na éad ?

21. Cao a' chonnaic an leanb an l   ran ?
22. Ar b'   veapth   na reana-thn   f   n        ?
23. Cao im  i   ar an leanb u'   b     ?
24. Ar b'   an leanb    b   ann in do'    ?
25. Cao    b   na h-ine   ?
26. C     u   ann    ?
27. Ar r  iob   an leanb ?
28. C    n    caille   an i  l   ?
29. An raib na u  ine ceana  ail ar an leanb ?
30. C   b'     u   ?
31. C  'cu ba th   bua  t na n-u  ine n   bua  t   ar    m   ar an leinb ?
32. An raib f   r   u   ur   u  u     an ingean   luinn    b     u ?
33. Cao           r 'na      ?
34.    na u  ine cu           b   ann, cao    the     r ran ?

GRAMA    .

1. '  ur  ' ar   i  n f            ne                le       t u  .
f      u  i   "  ur"    anran     r an r    ar   ma   i  n eile.
2. Cu  r an r    ro 'ra n-     r l     i   :—
"b        -      ar an leanb f  n nu  r    ca   i na reil   u   i,     r n   r b'        ran."
3.     r ar   ma   i  n eile :—
(a) u   bua     b      t an leanb.
(b) ba l  r u            ne . . . . .
(c) n   r b'          ar an mbua  t    b   ar      ne      r an bua  t    b   ar     r an leinb.
4. Cao    cu      u  r na                   r    n-    r    3?— (a) leanb.
(c) an bua  t—ar     r an leinb.
5. Cao    in    ne u  r na h-                 f    il n-    r    u   ?

10.—SLIAB NA MBAN B'FIONN.

III.

CEISTEANNA.

1. Cá raib an bean 'na cómhuiḡe?
2. Cao é an rliab é?
3. An ar éab na foḡana a bí a tḡ?
4. Cao 'na éab go nḡeirir é rin?
5. Cao é an rliḡe mairḡeḡḡaint a bí aḡ an mnaoi?
6. Tá ainm ré leit ar a leitḡeo. Cao é réin?
7. Cao a ḡeineaḡ rí leir an olann?
8. Aḡur cá bḡaḡeḡḡ rí í?
9. An aḡlḡaḡḡ fḡarann olann?
10. Cá bḡarann rí?
11. Inuir šúinn aḡoir cao a ḡeineaḡ rí leir?
12. Aḡur a fḡioḡḡḡ rí é?
13. Cao leir?
14. An nḡeineaḡ an tḡirḡín rḡḡḡ ḡí?
15. Cao a ḡeineaḡ rí leir an rḡḡḡḡ?
16. Conur a bíḡḡ an rḡḡḡ tḡḡḡḡḡ aḡi?
17. Nuair a bíḡḡ na ceirḡlíní ḡeaḡḡ ḡéḡḡḡ aḡi cá ḡcuirḡḡ rí iḡ?
18. Aḡur na ḡaḡine go mba leo iḡ cao a ḡeinḡḡḡ leo?
19. Cao 'na éab go ḡcuirḡí aḡ tḡḡḡḡ ar an bḡḡḡḡḡḡ iḡ?
20. Cao ḡeinḡí leir an mḡréḡḡ?
21. Cé ḡeineaḡ caḡḡḡ ḡe ḡ'ḡeaḡ an tḡḡ?
22. An bḡaḡeḡḡḡ bean an tḡḡ aon baḡḡ éḡḡḡḡ ḡe?
23. Aḡur aḡinne a ḡíḡḡ an caḡḡḡ nua ar an bḡeaḡ nḡ an clḡca ar a mḡḡḡḡ cao ḡeirḡḡḡ ré?
24. An mbíḡḡ an bean aḡḡair aḡa-bḡuḡḡḡḡḡḡ?
25. An mbíḡḡ rí aḡ obair i ḡcaḡḡḡḡ an lae?
26. Aḡur an bḡéḡḡḡ rí tḡḡḡḡḡḡḡ leir an obair aḡḡḡ?
27. Cao a fḡaḡḡḡḡḡḡ na ḡaḡine go mba leo é?
28. Cao a ḡeineaḡ an bean buḡḡ ḡun an rḡḡḡḡḡ ḡo luḡḡḡḡḡ?
29. An mbíḡḡ rḡḡḡ na ḡḡéine aḡi?
30. Cao eile?
31. Cao 'na éab go ḡḡḡḡḡḡḡḡ aḡḡḡḡḡḡḡ?

GRAMA'DAC.

1. "Nuair a bíodh an rúac tuéarairte aici 'n-a ceirclínib deara cruinne cruada, cuirleadh sí abairle é ag triall ar an muinntir go mba leo é."

Cuir an abairt rin 'ra n-aimhir fáirtinigh.

2. Cuir " . . . na ceirclínib deara cruinne cruada " 'ra n-uithir uatad.

3. Cad is cuirleadh do gac don ainm bíob ro ríor, 7 cad is innreche do ?—

(a) bean abhair ab ead í.

(b) agur veintí h'éio de.

(c) do veineadh an táillínir caróg de o'fear an tige.

(d) bíodh solur árneáin aici.

(e) bíodh sí a o'iarraidh an mighir do luigeadó.

4. "Bíodh ní ba mhó de'n olann aici."

Cuir é rin 'ra n-aimhir láitirigh.

5. "Go mairir agur go gcaithir é!"

Cuir é rin i bfuirm malladta.

10.—SLIAB NA MBAN B'FIONN.

IV.

CEISTEANNA.

1. Nuair a bíodh an bean abhair ag árneán conur a bíodh an raogal ag na daoine eile ?

2. An 'na h-donar a bíodh sí ?

3. Oirde áiríte agur í ag árneán cad o'airigh sí ?

4. Cé táinig an dorur irleadh dúici ?

5. Cad a bí ríor a lámhaibh acu ?

6. Ar aithin sí ar o'uir cad a bí acu 'a eadairt irleadh ?

7. Cadain aithin sí é ?

8. Agur cad é an ruo é ?

9. Cad a veineadh léi ?

10. Ar fan an bean abhair mar a bí aici ag obair ?

11. Cad a vein sí ?

12. Cad o'ubairt sí leo ?

13. Cad é an fneadh a fuair sí ?

14. Nuair aihuḡ rí é cao a ḡein rí?
15. Ar ḡein na leigreana maitear do'n mhaoi bneóite?
16. Ar táinig rí cúicé féin?
17. Cao a ḡein rí a táirbeáin go raib rí ag toul i bfeabhar?
18. Ar iḡ rí don biao?
19. Cé uair?
20. Ar gair rí a buideadar léi tairg i leigear?
21. Ar labhair rí in do'cor?
22. Ar táinig rí cúicé féin go h-iomlán?
23. Ar labhair doinne léi?
24. Cé labhair ḡ cao tubairt rí?
25. Ar ḡein an bean bneóite amlaib?
26. Ar iméig an mhórfear ban?
27. Ar labhairt in do'cor?
28. Cé leir?
29. Cao tubairt rí?
30. Céir b'í "bean an bneóin"?
31. Cao 'na taob gur tugadar an ainm rin uiré?
32. An bneóin a bí ar riúbal aicé?
33. An aóbar bneóin rnat?
34. Agus cao eile cao tubairt?
35. Nár maic an labhair é do'n mhaoi boicé?
36. Comáin leat ḡ innir dúinn an cuio eile de'n leat-rann?
37. An tubairt gur bfeairt-de iao congnaí fágail?
38. Congnaí cun an bneóin do déanaí, an ead?
39. Ad cao eile?
40. Ní feadar an raibtar ag tagairt do'n congnaí a tug an bean abhair dóib nuair a leigir rí an bean bneóite?
41. Agus an mar géal air rin a bíodar ag cabrú léi?

GRAMAUAIC.

1. "An marb atá an bean ran?" ní h-ead.
"Níl ad iarraicé de laige uiré."
Cuir é rin 'ra n-aimirí eáite.
2. "Sin anoir go fóil, a 'nín ó."
Sgríob go h-iomlán an focal 'nín.
3. Abair ar cuma éigin eile:—
'má'r bneóin reo ar riúbal agat."
4. Cao é an veiririgeacé atá ioir:—
"Ir feairt-de rinn congnaí fágail" agus
"Ir feairt linn congnaí fágail?"

5. Cuir ircead na focail atá i n-eagrán anro:—

(a) 'o'airisí rí mar beaó daoine—ceadt—an t-oirisí éirí.

(b) nuair féad rí—an ualad.

(c) 'o'airisí rí—ar a cabail.

6. Cuir ra móó doingeachlad, uimh 101raib é seo:—

“ níor b'fada go dtáinig rí éirí féin.”

10. SLIAB NA MBAN B'FIONN.

V.

CEISTEANNA.

1. Cao a thein an bean a bí ag cainnt?
2. Caéain a érom rí ar an obair?
3. Cao a thein rí nuair a bí na focail “ir fearr-oe rinne congnam fáil” 'á ráó aic?
4. Agus cao a thein an t-arna bean?
5. Ar óirí rí ar an obair oó éanam leir?
6. Cé air gur féad rí?
7. Agus ar t-oirisí an t-riomad bean ar obair 7 an éainnt céana ar riúbal aic?
8. Cé air gur féad an t-riomad bean?
9. Cao éirí?
10. Ar thein an ceatnamad bean amlaib?
11. An mar rin oóib riar go veir?
12. 'Sa veir an mó uine acu a bí ráóte'ran obair?
13. Conur a roinneadar an obair eatoréa?
14. “Agus iao ag obair ar seol.” An n-eallrófa air rin gur daoine leirceamla iao?
15. An raib an bean abair ráta leo?
16. Cao a éanaic rí a cuir átar mór uiré?
17. An b'eadar rí féin an gno éanam éom maic ir a veineadar-ran?
18. Conur a bí fíor aic go raib an cíomad ní b'fearr 'ná mar féadar rí féin é éanam?
19. Conur a bí fíor aic go raib an rlamad ní b'fearr?
20. Conur a bí an rnat éanata acu?
21. Conur a éaicnad ré leir na daoine go mba leo é?
22. Cao 'na éaob go dtáicnad ré éom maic leo?
23. Cé rí b'iao ré n-eár é beir éom veir?

24. 'SA' veipe cao a t'áinig ar an mnaoi abhair?
25. Ar t'áinig ré go h-obann uirthi?
26. Agus cao o'iméig uirthi?
27. Ar b'áon iongnadó gur éuit rí 'na coolaó?
28. Cao 'na t'aoib?
29. Conur a cooail rí?

GRAMAODÓ.

1. Abair ar cuma éigin eile:—
 (a) le linn an focail a ráó thí.
 (b) thírigh rí ar an olann do cíoraó.
 (c) bí beirt ag t'óirair agus iad ag obair ar reol.
2. Cuir 'ra n-aimhir lárthigh é seo:—
 "Bí an cíoraó ní b'feair mar b'eineadó ré an olann ní ba boige.
 Bí an r'lámaó ní b'feair mar b'eineadó ré an olann ní ba réirde.
 Bí an r'níóth ní b'feair mar do b'eineadó ré an r'nádt gan oiréad agus don éaraó aitháin ann ní ba mhó ná ní ba luđa 'ná mar ba éairt."
3. Cuir 'ra n-uimhir uadair ririnnrche é seo:—
 "Mar rin doib go dtí go raboar ar a noiceall.
4. Tabair uair bun-éim na b'ocail:—
 feair; boige; réirde; mó; luđa.
5. Cuir 'ra n-aimhir fáirtinigh, uimhir iolraíó é seo ríor:—
 "Táinig míogarnaó uirthi, agus éuit a coolaó uirthi."

10.—SLIAB NA MBAN B'FIONN.

VI.

CEISTEAINA.

1. Cadain a thírigh rí ar a coolaó?
2. Ar éirínnigh rí ar othair ar cao a bí tar éir tuirim amaó?
3. Cao é an céad ruid a b'eir rí?
4. Cao 'na t'aoib ran?
5. Cé éair rí a beaó 'ra' tigh?
6. Agus ná raboar ann?

7. "O'féad sí i t'neó na leaptán." Cao éuige?
8. Conur a bí an leabaid?
9. An raib doinne 'ra' tigh?
10. Ar éap sí anran gur taid'neamh a veinead ói?
11. Ar féad sí in don t'neó eile?
12. Cao é an t'neó é?
13. Agus an raib an óruad thór ollá ann?
14. Ad cao eile?
15. Ar éuig sí anran conur a bí an r'geal?
16. Ar iméigeadar nuair a bí an obair véanta acu?
17. Cao 'na t'adob náir éug sí fé n'oeapa ag iméadót iao?
18. Nuair a vein sí mad'neamh o'ra 7 nuair a éug sí éun a cuimne iao cao a éuig sí 'na h-aigne?
19. Ar thear sí go raib an thórfeirear breágh éar na beartaib?
20. Ad ar buaid an t-óctimad bean o'ra go léir?
21. Agus cé'r b'í an t-óctimad bean?
22. Óa mba ná bead ann ad an thórfeirear ban an n'oeapad sí gur m'na breágha oeapa iao?
23. Ad i n-áice na m'na a bí breóite cao é an ra'gar iao?
24. An raib an bean ab'air ag cuimneamh uiréi?
25. Cao iao na ceirteanna a bain léi ná féad'ad sí a réir'ead?
26. An raib f'ior áici cé'r b'í an bean breóite?
27. Ná cao a éuir an fanntair uiréi?
28. Ná cao 'na t'adob náir labair sí?
29. B'éoir ná raib neart intí éun labairéa?
30. Cao a éug ann in do'óir í?
31. An raib don veall'raim áici leir an gcuid eile?
32. Cao 'na t'adob gur éugadar ir'ead leo í?
33. An raib an r'geal ag cur na m'na ab'air trí na déile?
34. Ar ceir uiréi é éuirgint?
35. Ar éad sí eirige ar?

GRAMADAČ.

1. Cuir 'ra n-uiréi iol'raib an ráb ro:—
"Nuair a dúirigh sí ar a coúl'ad bí fé 'n-a lá g'eal.
Óruinnigh sí a meabair agus o'féad sí n-a tím'eall."
2. "O'féad sí i t'neó na leaptán."
Cao ir tuireal do'n focál "leaptán"? Cao ir tuireal áinn'ead óó?
- Cao ir inn'cne óó?

3. "Bí cruac breáḡ mór i n-ineas na h-olla."
- Cao 'na t-aob go bfuil an 'b' réimhḡte ran b'ocal breáḡ" ḡ an 'm' réimhḡte ran b'ocal "mór"?
4. Cao i' tuireal ḡ cao i' innreene oo'n focal "olla"?
5. Abair ar cuma éigin eile:—
- (a) "Ac i n-aice na mná a bí ra leabairt mná ḡánna a b'eas ias."
- (b) "Cao ré n-easra oí ḡan don focal oo leabairt."
- (c) "Oo teip uirḡi tón ná ceann fáḡail air."

10.—SLIAB na mban b'fionn.

VII.

CEISTEANNA.

1. I ḡceann tamail cao é an ḡnó a bí ar riúbal airḡ ag mnas a' b'air?
2. An raib a lán olla ann?
3. Cao a t'eineas rí leir an ollann ran a n'eineas rí rnat oí?
4. Cao é an t-easla a bí uirḡi mar ḡeall air?
5. Cao 'na t-aob ran?
6. An raib ana-b'air uirḡi?
7. Cá b'ior uirḡi?
8. Nuair a bí tuirim na h-oirḡe ann i' oóca go raib an b'air ḡeall le beir c'iochnuḡte aic?
9. Ar b'éigin oí an oirḡe a t'abairt ag obair?
10. Cao a t'us rí léi 'na oóir rin?
11. Agur cao a t'eir rí leir?
12. Cao a t'uir amac i' o'orac na h-oirḡe?
13. Cé buail irteac éirḡi?
14. Cao a bí ar a ceann aic-rin?
15. Cao a t'eir rí nuair a t'ainḡ rí irteac?
16. An n'ubairt rí doinní?
17. An é rin a bí ar riúbal ag an mórfeireas ban?
18. Agur cao é an b'ig a bí leir?
19. An n'ubairt go n'éanrairḡ an ḡnó oo'n m'as b'air?
20. An ra'obair ag b'air ar éongair fáḡail uirḡi?

21. An éáinigí doinne eile irtead?
22. Cé éáinigí?
23. An raib an leat-rann ar riúbal aici rin leir?
24. An éáinigí an tríoimad bea?
25. An mó bea a éáinigí irtead ar fao?
26. An b'ia an mórfearí ceáona a bí ann noimí rin?
27. An éáinigí go léir ar obair?
28. Conur a éáinigí an obair?
29. An raib 'fíor ag an mnaoi abair cé'n b'ia féin?
30. An b'fíor 'fíor agat-ra cé'n b'ia féin?
31. An raib eágl a an mnaoi nómpa?
32. An gcuirí eágl oir-ra?
33. An éáinigí an mnaoi abair ac go noéanraí an obair?
34. Náir mairneamail an bea í?
35. An fao a leanaí ag obair?
36. Cao a éáinigí leir an rnat?
37. Agur cao a éáinigí leir na ceirclíní?
38. Cao a bí 'ra' éáinigí?
39. An éáinigí o'fáir na ceirclíní ann?
40. Ac cao eile?

GRAMA'DO.

1. Abair ar éáinigí eile:—
  - (a) bí eágl uirí ná tiocfaí léi go ceo na h-abairí beir ollam.
  - (b) bí éágl ce'n obair gan ceanam.
  - (c) éágl rí an obair.
  - (d) bíobair ag obair go tiug.
2. Cao ir uirí go "abairí"?
3. Cuir 'ra n-uirí iolraí é ceo:—

"Ceir rí ruar an áit 'na raib an bea abair ag obair
 7 fáil í a éáglí gan ollam."
4. Cuir irtead na focail acá i n-eáglí:—
  - (a) bí ualac móirí aici aírí—cioraí agur—rlamad.
  - (b) focairí rí—an oirí ce éabairt—obair.
  - (c) éágl rí—an obair.
  - (d) éáglí—ag obair.
5. (a) "Go h-oiríal an obair."
 Cao ir ceirí go "obair"?
 (b) bí an ceirí ceirí ce 'n a rnat.
 Cao ir ceirí go "ceirí" 7 cao ir ceirí ce?

10.—SLIABH NA MBAN BFRIONN.

VIII.

CEISTEANNA.

1. CAO TUBAIRT AN BEAN ABRAIR LEIR AN MÓRFEIREAR BAN
A BÍ AG CABBÚ LÉI?
2. DÁ MBEAD UIRTE FÉIN AN OBAIR DO DÉANATH 'NA H-ANAR
CÁDAIN A BEAD RÍ DÉANTA AICI?
3. AR FHEAGAIR DOINNE ACU Í?
4. CÍD'CU 'CU, 7 CAO TUBAIRT RÍ?
5. "17 CEART CÓTHAR DO DÍOL." CAO É AN CÓTHAR É?
6. AN RUO A DHEIN AN BEAN ABRAIR UDÍB AN OIÚCE ÚO NÁ
RAIB FÉ AR A SCUMAR FÉIN É DÉANATH?
7. AGUR CAO É AN RUO É?
8. "17 É 17 LÚGA 17 ZANN DÚINN TEACHT 7 AN CONGNATH RO
CÁBhairt SUITRE." CÉ TUBAIRT É RIN 7 CÉ LEIR GO NOUBHADÉ?
9. AN RABHAR FÉ COMADAIN AICI?
10. AN RABHAR AG BHAC AR CABBair EILE FÁGAIL Ó'N MHADAI
ABRAIR?
11. CÁ BFIOR SUIT?
12. CAO IAO NA FOCAIL A TUBAIRT RÍ DO DIALLUIG GO RABHAR?
13. AN RAIB AN BEAN ABRAIR TUGTA DO CABBÚ LEO?
14. CÁ BFIOR SUIT?
15. CAO IAO NA FOCAIL A LABAIR RÍ DO DUIR 1 N-IÚIL GO RAIB?
16. NÁR DNEARTAN AN FHEAGRA É?
17. CAO A DHEINEADHAR NUAIR A BÍ AN OBAIR CRÍOCHNUIGTE ACU?
18. AR CLÚCHUIGHEAR A SCÉANNAID?
19. CAO LEIR?
20. CAO 'NA TAOB RAN?
21. CONUR A DHEINEADHAR AN OBAIR?
22. AR TUG NA CÓTHARRAIN FÉ NOEARA FEABAR NA H-OIBRE?
23. AGUR DÁ DHEARTAIB RIN AR MHEADAGH ZHÓ NA MHÁ ABRAIR?
24. CONUR A CAGAD AN OLANN AG TRÍALL UIRTE?
25. AN MBÍOD ANA-BHUIO UIRTE?
26. AN MBÍOD AN IOMARCA LE DÉANATH AICI UAIRTEANTA?
27. AN MBÍOD RÍ ÁBALTA AR TEACHT RUAR LEIR?
28. CAO 'NA TAOB?
29. BFEIORTA GO BFEADHAD RÍ TEACHT RUAR LEIR AC A DÍEALL A
DÉANATH?
30. NÁ RAIB FÉ AR A CUMAR TEACHT RUAR LEIR IN DO'COR?

31. An gcaitead rí an olann do cupr abaille airí? éun na nDaoine go mba leo í?
32. An bfaigead rí congnath ó doinne?
33. Cé uaid?
34. Nár maid na Daoine iad?
35. Ar dóig leat gur ceart do'n mhaoi abairt beir buidead uíob?
36. An cuíthin leat cao a léigearair an lá fé deire i tSaoib ingine an uine uarail?
37. Innir uíinn anoir cao o' imtí? uirí?
38. Agus an raib rí éun báir o' fágail?
39. Ar b'í í féin a bí ag fágail báir?
40. Ar ceap a muinín gurí í?
41. An cuíthin leat cao a mear na Daoine cuirgionad a bí 'ra' cómharranad?
42. Agus cao o' imtí? ar an iarlí?

GRAMAOD.

1. "Táim ana-buidead uíob, ní fíor cao a bea an méio rin oibre uéanta agam dá mbea oim é uéanta am' donar." Cuir na focail "buidead rí go" roim an ráb ran ruar, agus abair an ráb ar fad anran i tSaoib go mbea ciall leir.
2. Abair ar cuma éigin eile:—
  - (a) i' ceart cómharr do uíob.
  - (b) i' é i' luá i' gann uíinn ceat 7 an congnath ro eabairt uirí.
  - (c) do uéanta an obair cómharr maid ran gur mearair ar an gcúram a curí ar an mhaoi abairt rin.
3. Cao i' cuiréal geineadh na do:—
Cómhar; congnath; obair; mhaoi?
4. "D'eirigeadar 7 eirigeadar cairíní a gclócaí anuar ar a gceannaduib 7 o' imtígead." Cuir an abairt rin ruar 'ra n aimirí fáirtíng, tríomad pearra baininnne, uirí uadair.

10.—SLIAB na mban b'ionn.

IX.

CEISTEANNA.

1. An oíde céadna gur cailleadh an iarlair cé éainis ircead
50 oí an bean a'bhair?
2. Agus cao a bí 'á tionnlacon acu?
3. Ar éainis eagla ar an mnaoi a'bhair rómpa?
4. Cao 'na éadob náir éainis?
5. Cé labhair ar oíuir?
6. Ar b'í rin an bean a labradh i gcóinnuige?
7. Ar b'í an ceann uraid a bí ar an gcuid eile i?
8. Cao dubhairt rí?
9. Cao a 'dein an bean a'bhair?
10. Cao 'na éadob gur p'neab rí éúca?
11. Ar éap rí 50 raib an cailín marb?
12. Cao 'na éadob gur éap rí é?
13. Conur a éóg rí an cailín uatá?
14. Ar aicín rí an cailín?
15. Caéain a o'aicín rí i?
16. Cé bí ann?
17. Ar leog rí uiréi gur aicín rí i?
18. Cao a 'dein rí léi?
19. Nuair a bí an cailín rinte ar an leabaidh aicí cao a érom
rí ar éanadh?
20. Ar 'dein rí a leicéir o'obair éana féin?
21. Caéain.
22. Bí ruo o'raoi'éadéa ag an mnaoi a'bhair, cao é an ruo é?
23. Oá ráibéi an biorán ruain ircead i gceann uine, cao a
o'iméad' air.
24. Agus caéain a oúireod' fé ar an gcóladh?
25. Ar b'í rin cúir gur tugadh "biorán ruain" ar an ruo?
26. Cao a 'dein an bean a'bhair leir an mbiorán ruain?
27. Ar éug an mórféiréar fé uéara i?
28. Cao 'na éadob náir éugadair?
29. Cao a bí acu 'á éanadh?
30. Náir oúéradé na uoíne iad?
31. Agus cao a bí ag an mnaoi a'bhair 'á éanadh, mar o'éad?
32. Cao 'na éadob náir éugadair féin fé i éógaint ar an b'ann-
51 air?

33. Ar tug an bean a bpair fé nveara go rai! an oíche ag imteacht?
34. Ar b'é rin a bí uaiti?
35. Ar táinig an cailín chúici féin?
36. An rai! don veallraih uiréi go ttiocrad rí chúici féin go luat.
37. Cao 'na taob náir táinig rí chúici féin fé mar a táinig an cailín eile?
38. An rai! don cup-trí-céile ar an mórfeirear mar gail uiréi?
39. Cao 'na taob?
40. Ná féaraioir fanathaint ann?
41. Cao a bí acu 'a déanaí eatorra féin?
42. An raboar ag cup agur ag cúiteaí mar gail uiréi?
43. I noeire na cozarraige cé labair?
44. Cao tuidairt rí?
45. An tuidairt rí aipe thait do taidairt do'n cailín?
46. Cao a gail rí do'n mhaoi mar cúiteaí?
47. An raboar éun fillaí tair n-air airí?
48. Caéain?
49. An raboar ag brait air go mbeaí an cailín tagaite ar an bpanntair nuair a tiocratioir airí?
50. Agur ar gail an bean a bpair oíib go ttabarraí rí aipe thait do'n cailín?
51. Náir mhór an rógaire í?
52. Agur ná rai! b'reas aici o'a inrin?
53. Ar b'éigin oíib imteacht anraí roim glaothaí an coilig?

GRAMADAÍ.

1. Cuir irtead na focail atá i n-eapnaí anro:—
- (a) tá gáí—do taidair againn.
- (b) tóg rí—a bacalaínn an cailín.
- (c) bí ruo aici go ttiugéi bhoirán ruain—.
- (d) tiocrad coilaí air a beir ana-cormail—bár.
2. "An oíche déanaí a ruair an iarlir bár."
Cao ir innre do:—"oíche," "iarlir"?
- Cá bhoir tuit?
3. "Taidair aipe thait tó."
Cao 'na taob go bfuil an 'm' réimhge 'ra' bfoal 'thait' agur an 'ó' réimhge ra bfoal 'ó'?

4. Abair ar cuma éigin eile :—

(a) ní raib don ploc o'á beallraih uiréi go uiríocrao
rí éirí fén go luac.

(b) ní poláir óinn beir ag imteact.

5. "Do preab an bean abhair éúca, 7 éóg rí an cailín a bí,
oar léi, marb."

Cuir an ráo ran 'ra n-aimirir gnat-láirig, uiríocrao.

10.—Slíab na mDan b'fionn.

X.

CEISTEANNA.

1. Nuair a táinig an lá cao a bein an bean abhair?

2. An raib an bionán ruain 'na ceann i gcaiteadh na
h-aimirir rin?

3. Agus ar b'é rin fé nweáir an coislaó?

4. Cao a táinig do'n cailín nuair a cuirgead ar a ceann é?

5. Diríú! Cao a bain a meabhair agus a ciall oi?

6. Agus cá b'fior uiréi go raib rí gan meabhair gan ciall?

7. Ar innir rí do'n mhaoi abhair cao a veinead léi?

8. Ar aicín rí an bean abhair?

9. Agus catáin a táinig a ciall agus a meabhair aicín oi?

10. Narb iongantac an bionán é?

11. Cé go raib an bean abhair boct an raib rí f'laiteadhaíl?

12. Cao 'na éad go nveirir é?

13. I gceann tamail cao a cuir rí ar an gcailín?

14. Catáin a cuir rí uiréi i?

15. Conur a focairig rí cairín an élóca?

16. Cao 'na éad gur bein rí é rin?

17. Cao a bein an beir anran?

18. O'innir an bean abhair an rgeal ó éuir veiré do óaoine
airíce,—cé'n b'iaó fén?

19. Ar cuirgead é?

20. An raboar ana-ácarac o'á báir?

21. Cao é a meir ar an mhaoi abhair cuirge an beir a bein
rí óóib?

22. Cao eubraoar mar geall air?

23. An éun síolraic a dein an bean abair a leitéir o
gníoth?
24. Nár uatbárad an gníoth é?
25. Dá mbeiteá 'na cár an nóeanfá a leitéir?
26. Ná beaó eagla ort noim na mná ríde?
27. Seaból ar táinig rí abairle air?
28. Agus cao a bí aici 'á ceapab?
29. An raib don éoinne aici go ttiocfaoir an oirde a bí
cúgáinn?
30. Ag lorg an dáilín?
31. Ná dubhadar go ttiocfaoir?
32. Cao é an fneagra a focaruis rí 'na h-aighe tabairt dóib,
dá mbeoir 'á ceirtíú i staob an dáilín?
33. Nuair a tuit an oirde cao a bí aici 'á déanamh?
34. Ar tánaodar i stórad na h-oirde?
35. Ar fáthluis rí anran go ttiocfaoir ar theádon oirde?
36. Agus ar tánaodar?
37. Nuair a bí rí corra ó beir ag árneán cao a tuit uiréi?
38. Tánaodar, gan amhar, i noeire na h-oirde?
39. An rabdar tagairt le teac an lae?
40. Conur a bí an rgeal aici an oirde 'na óiaró rin?
41. An raib rí ag feiteamh ar feaó feacáimaine?
42. An raib don máitear oi ann?
43. Fé ceann bliadna an rabdar tar éir teac?
44. Cao dubairt rí léi féin anran?
45. An raib rí veimniéteac ná tiocfaoir a cuille?

DRAMAUAÐ.

1. CAO IAO NA H-AIOEACETA OO CÚMAÓ Ó'NA H-AINMNEACAIRIO:—
Ciall; ácar; iongnab?
2. ABair in don focal amáin:—
"Ruó le n-ite agus le n-ól."
3. "Tarrnaing rí an biopán a' ceann an dáilín."
Sgríob an focal 'a' go h-iomlán.
4. "Cuir rí cairín an élóca amac ar a ceann."
Cuir an méio rin 'ra n-uithir iolraib.
5. ABair ar cúma éigin eile:—
(a) bí lár na h-oirde ann.
(b) níor tánaodar 'n-a goire.
(c) déanfaoir an beart a bí déanta aici dóib oo
cúiteamh léi.
(d) bí rí ag cur agus ag cúiteamh 'n-a h-aigre.

10.—sliaib na mban b'fionn.

XI.

ceisteanna.

1. Cáo a bí aici le déanaí oíche 'na d'iaib ran?
2. An raib a lán ollá aici?
3. Agus an raib ana-bhuio uirtí?
4. Tar éir tuitim na h-oíche an raib rí cun uul a coislaib
5. Cáo é an raib oíche an lae?
6. Cáo é an raib oíche an lae?
7. Cáo é an raib oíche an lae?
8. Cáo é an raib oíche an lae?
9. Cáo é an raib oíche an lae?
10. An b'féidir do'n t'ánaí abair a ceannaí a'feircint?
11. Cáo 'na d'iaib?
12. Conur a bí an oá fúil aici?
13. Agus cáo a cuir an fearg uirtí?
14. Nár b'fada an cuimne a bí aici?
15. Cáo a d'eir rí nuair a bí rí t'adaité irtead?
16. An labhair rí in do'cor?
17. Cáo d'abair rí?
18. An b'é rín an fearg-íor?
19. Ba d'airt é beir de glan-meabair anoir agat. Abair é.
20. C'adain a táinig an t'ánaí bean irtead?
21. An raib a ceannaí le feircint?
22. Conur a bí an oá fúil aici?
23. Cáo a d'eir rí?
24. Cáo a bí an ríúbal aici?
25. An raib agat t'adaité mar rín inoiaib a d'eir?
26. An mó d'ine acu a táinig irtead an raib?
27. Ailililí! An méirín rín d'ine! Agus cáo a bí acu go léir
28. Cáo a bí 'a d'ánaí ag bean an t'ighe?
29. An cuireadar r'annraib uirtí?
30. An raib 'fíor acu gur cuireadar?
31. Cáo 'na d'iaib?
32. An cun t'airbe d'ánaí a t'ánaí an t'air ro?
33. Ad cáo eile?
34. An cuir an bean abair cáo é an raib a bí ríú?

35. CAO É FÉIN 7 CONUR AITIN RÍ É?
36. AR LABAIR DOINNE ACU LÉI?
37. CÉ LABAIR? 7 CAO TUDAIRTE RÍ.
38. AGUR AN RAIB AN OIBCE FUAR?
39. CAO É AN RAĠAR TEINE A BÍ 'RA' TÍNTEÁN ĊEANA?
40. AC MAP RIN FÉIN CAO A ĊEIN BEAN AN TÍGE?
41. CAO É AN AĊĊAR TEINE A BÍ AICI?
42. CAO A LEOS RÍ UIRĊÍ?
43. AR ĊEINEAĊAR AN OĊAIR ĠO TIUĠ?
44. NÁ RAĊĊAR ĠO REÓIĠ ĊUN OIBRE A ĊÉANAM?
45. O'ĊRUIĠ AN BEAN A LABRAĊ RUO ÉIĠIN OO BEAN AN TÍGE.
CAO É FÉIN?
46. CAO DOB' AIL LEO OE'N ĊORCÁN MĊÓR?
47. AN ĊUN BÍĊ OO ĊEIRIÚ ANN OO ĊUIPEAĊ AN ĊORCÁN MĊÓR
AR AN OTEINE?
48. AR MĊÓR AN ĊORCÁN É?
49. CAO 'NA ĊAOĊ ĠO NĊEIRIR ĠUR B'EAĊ?
50. AN B'ÉAĊRAÍ OUINE OO ĊUIR IRTEAĊ ANN AGUR É ĊEIRIÚ ANN?
51. A ĊIARCAIR! NÁR B'ÉAĊEĊAĊ AN ĊORCÁN É?

GRAMAĊOĊ.

1. AĊAIR AR ĊUMA ÉIĠIN OILE :—
  - (a) ĊEIN RÍ RUAR AR AN OLANN.
  - (b) RIÚ ĊUN NA H-OLLA Í.
  - (c) RIÚ IRTEAĊ AN ĊARNA BEAN.
  - (d) BÍ ANA-ĊRUAĊ OLLA AICI.
2. CUIR RÍOR AR AN MÉIO REO :—
  - (a) BÍ RÍ 'ĠÁ ROCARÚ FÉIN."
3. "ĊUIR RÍ TUILLÉ MÓNA AR AN OTEINE."
CAO IR ĊUIPEAL OO "MÓNA"?
CAO IR ĊUIPEAL AINMNEAĊ OĊ.
4. CUIR 'RA N-UIĊIR IOLRAIĊ :—
  - (a) "ĊIRIĠ, A BEAN AN TÍGE," AR RIRI.
  - (b) ĊORCÁN ANA-MĊÓR A B'EAĊ É.
5. CUIR 'RA N-AIRIR LÁIRIĠ, UIĊIR IOLRAIĊ :—
  - (a) BÍ RÍ AG FAIRE ĊÚIĊÍ.
  - (b) NÍ RAIB AN OIBCE FUAR.
  - (c) OO ĊÓĠAĊ AN LAIRĊ 7 OO H-ORĠALAĊ AN OORUR.

10.—SLIAB NA MBAN B'FIONN.

XII.

CEISTEANNA.

1. An labair an bean ariir?
2. Cadain?
3. An tug sí óróú eile do'n mhaoi abhair?
4. Cao é an t-óróú é?
5. Cao tob' áil léi de'n uirge?
6. An leog sí uirtí go raib eagla uirtí go mbriirí an corcán?
7. Agus cao a b'uirgead é?
8. Do tug an bean abhair nuv éigin fé noeara, cao é féin?
9. An leog sí uirtí go b'eadcaib sí iao?
10. Cao a dein sí?
11. Cáir éuir sí an t-uirge?
12. An líon an crúrca an corcán?
13. An mó crúrca a líonrad é?
14. An raib sí a o'iarraib an corcáin do líonad éóth meap a' r do b'féoir é?
15. An leog sí uirtí go raib?
16. Cao a deineadar nuair a connacadar an fudadar a bí fúití?
17. Ag maad fúití, an ead?
18. An raib oíoc-áthar aici oíca?
19. Cao 'na éad?
20. Agus mar geall air rin an raib sí ag fairne éití féin go géar?
21. An síleadar go raib oíoc-ioncaib aici arca?
22. Nuair a bí roinnt máit oer na crúrcaib eadarca ircaid ó'n oíocar aici, cao a dein sí?
23. Cao tubairt sí agus í ag gabáil amad?
24. Ná raib oínear uirtí éadna féin?
25. Agus cao éuirge an b'uirge oíneir?
26. Ná é oíic leat gur édar oí beir corca anran ear éir an méio reata a bí déanta aici?
27. Agus ná raib sí éun b'uirge oíneir do déanadh?
28. Ad í 'gá leogaint uirtí, an ead? Cao éuirge ran?
29. An gcuirgead ran amú iao?
30. An fada a lean sí ag ruic?

31. Nuair nár airmgeadair foéram a cor, ar fíleasóar anran go raib rí ag an tobair?
32. Acur cá raib rí?
33. Conur o'fíll rí éar n-air gan foéram a déanaí?
34. Cao 'na éabó gur fíll rí in ao'éor?
35. Acur ní h-aon iontaoió iao leir!
36. Nuair a bí rí i n-aice an ooruir cao a éin rí?
37. Cao 'na éabó gur éin rí é rin?
38. Ar éaró oí é déanaí?
39. Ar airmé rí ag cairnt iao?
40. Cé bí ag labairt, 7 cao a bí aicí 'á ráó?
41. Cao dubairt bean eile acu?
42. Ar éallruig a cairnt go raib an éao bean mar ríogan acu?
43. Cao dubairt an ríogan airm?
44. Cé óó go raib rí ag tagairt?
45. An bean boét! an raib focair acu ar í beirú 'na beáó?
46. Cao a bí acu le ráó inuí?
47. Biorán ruain! ar b'eol oóib an bob o'imuir rí oíea leir an mbiorán ruain i oíab an éailín úo?
48. Acur ar éanaóar, o'aon éno, éun ráraíó oó beít acu?
49. Nárb oíe an rágar iao!

GRAMADAC.

1. "Oo éóg rí crúrga léi 7 éuaíó rí amac éun an tobair 7 éus rí crúrga uirge uirteac léi, 7 éaít rí an t uirge irteac 'ra' éorcán."
Cuir é rin 'ra n-airmuir énáé-caíte, uimuir iolraíó.
2. "Ní líonraó fíde crúrga an éorcán."
Cao ir uimuir oon focail "crúrga"? Cao tá le ráó agat 'na éabó?
3. Abair ar éuma éigin eile:—
(a) ní raib aon éoinne acu go raib aon oíoc-aímar aicí oíea.
(b) labair rí ag gabáil amac oí.
(c) ní móir oom breir oíénir a déanaí.
(d) ní raóa go mbeiré ré lán a óóitín.
4. Cuir irteac na focail atá i n-eáirnaíó anro:—
(a) cuir an t-uirge 'ra' éorcán nú buirfead —.

(b) do leis rí — ana-bíctnear a beir uiréi.

(c) beir rí b marb — an t-earc agur — an ocrar.

(d) cuirfimid ircead ann í agur beirfidimid 'na beadaib —.

5. Cao ir innre ne do “ an t-uirge,” agur do “ corcán ” fuar
i gceir a ceadair—?

Cao 'na éadob go nbeirneann tú é rin ?

10.—SLIAB na mBAN bFionn.

XIII.

CEISTEANNA.

I. Cao a bein an bean abair nuair ariug rí cao a bíodar
ar innreinn a déanadh ?

2. Cao a bein rí le n-a brógaib ?

3. Cár gaib rí anran ?

4. Cao 'na éadob gur orgaib rí a beal 7 a cliaib ?

5. Cao a cuir rí airté ?

6. Cao é an raigar í ?

7. An raod ó'n áit 'na raib rí airtéar í ?

8. Cao a rigneas rí amad ?

9. An mó uair a rigneas rí: “ Tá SLIAB na mBAN bFionn
trí éine ” ?

10. Ar ariug na mná a bí iréig 'n-a tíg í ?

11. O'airgeadar trí neite i noisib-a-éile. Cao iad na
neite iad ?

12. Cao é an liú a cuir rí airté ?

13. Cao é an glaob a bein rí ?

14. Agur cao é an rógra a tug rí ?

15. Cao a bein na mná uairle nuair arigeadar í ?

16. Cao 'na éadob go raodar ag bainc an doirir o'á éile ?

17. Cár gaodar ?

18. Ar fíubalugeadar go mall ?

19. An róig leat go raib átar ar an mnad abair nuair a
énaic rí ag iméadé iad ?

20. Cáo a ðein an ðean aþrair nuair a biovar imtígte ó'n noorur?
21. Cáo a ðein rí le heoðair an noorur?
22. Ar ðuir rí fé gearaib í ðun an noorur do coimeádo óunta?
23. An otuigeann tú bríð an focail "gear"?
24. An mbaineann fé le opraoidéad?
25. An dóig leat go raib iarraict de opraoidéad ag an mná aþrair féin?
26. An cuímin leat an bioarán ruain a ðuir rí i gceann an dailín?
27. Náir éairbeáin ran go raib opraoidéad éigin aici?
28. Náir máit an bail uirtí go raib?
29. Cáo a ðein rí leir an uirál.
30. Cáo í an gear a ðuir rí uirtí?
31. Cáo a ðein rí leir an otuaid?
32. Ar b'é rin an áit 'n-ar ceart í beit?
33. Ar ðuir rí gac doinníó i n'áit féin?
34. Agus cáo iao na geara a ðuir rí oiréa?
35. Ar ðuir rí de gearaib oiréa ranaíaint go bráit mar a raib acu?
36. Ad cáo eile?
37. Cé fuargalód' iao ór na gearaib?
38. An raib ainmrip a dóicín aici ðun na muoi go léir a ðuir féir na gearaib ran a otáinig na mná uairle airíir?
39. Cáo 'na éadob go noeirir é?
40. An dóig leat go raib ana-fáilte aici rómpa?
41. Cáo a ðein uaine acu?
42. Ar eirig fé léi?
43. Cáo 'na éadob?

GRAMMATAČ.

1. Cuip ra n-uimhir uachtair:—
 (a) Δ εὐχάρισται, πρὸς τὸν Θεόν!
 (b) Ὁ δαίμιζέσθω ἡμᾶς καὶ ἡμᾶς ὑμῖν ἀγαθὰ ποιῶντες.
 (c) εὐφρανέσθω ἡμᾶς ἐν τῷ κυρίῳ καὶ ἡμᾶς ἀλλήλοις ἐν ᾧ ἡ ἀγάπη ἡμῶν ἐκτείνεται.
 2. Ἀβαιρ ἀρ εἰς τὴν εἰρήνην:—
 (a) ἡμῶν ἡ ἀγάπη ἡμῶν, ἀγαθὰ ἡμῶν ἀγαθὰ καὶ ἡμῶν ὁ δαίμιζέσθω ἡμᾶς.
 (b) ἡμῶν ἡ ἀγάπη ἡμῶν ἐν τῷ κυρίῳ καὶ ἡμᾶς ἀλλήλοις ἐν ᾧ ἡ ἀγάπη ἡμῶν ἐκτείνεται.

- 3 Cuir irtead na focail atá i n-eagrán ann :—
 (a) cuir rí — a bróga.
 (b) o'fuaragalócad rí féin iad — na gearaib.
 (c) cuir rí an ruid veirinead — na gearaib.
 (d) tug tuine acu iarradé — an lairte d'árou.
 4 (a) éainis rí éun na h-áite.
 (b) bí rí i n-áice an doruir.
 (c) bí bloc admaro ann.
 (d) o'iméig na mná uairle.
 Cao ir tuiréal dóib reo :—
 áite ; doruir ; admaro ; mná ?
 Cao ir uithir dóib ?

10.—SLIAB NA MBAN B'FIONN.

XIV.

CEISTEANNA.

1. CAO TUBAIRT AN BEAN AMUIG ?
2. AN ÉUN NA H-OIBRE DO ÉRÍOCHÚ A ÉÁNDAR ?
3. AR LEOS RÍ UIRÉI GUR B'ÉAD ?
4. AR ÉREIO BEAN AN B'ÉIOIN Í ?
5. CAO É AN FFEAGRA A TUG RÍ UIRÉI ?
6. AR TUIG AN BEAN AMUIG ANRAN GO RAIB BEAN AN B'ÉIOIN
 ró-élic dóib ?
7. AGUR AR ÉLAIÓ RÍ A TUILLÉ UIRÉI ?
8. CAO AIR GUR ÉLAIÓ RÍ ANRAN ?
9. CAO TUBAIRT AN EODAIR LÉI ?
10. CAO É AN ÉÉAD RUO EILE AR AR ÉLAIÓ RÍ .
11. CAO TUBAIRT URRAI NA LORGAN BRADA ?
12. CAO AIR GUR ÉLAIÓ RÍ ANRAN ?
13. CONUR A FFEAGAIR AN TUAÉ ?
14. DO ÉLAIÓ RÍ AR RUO ÉIGIN EILE ; CAO É AN RUO É ?
15. CAO TUBAIRT AN ÉIRÉIL LÉI ?

16. Féad sí riní ar éirí an ríogán féin an deirélin fé
gearraib?

17. Catáin?

18. Cao é an níó eile ar ar glaoib rí?

19. Cao túbairt roé an tairáinn?

20. Cé uaid go breasraó fé ceao fágaíl éun corruige.

21. Ar glaoib rí ar an rraing?

22. Cao é an fneasra a fuair rí?

23. Ar glaoib rí ar an ttrómán anran?

24. Agus cao 'na éab náir orgaíl an ttrómán an ttorur?

25. An raib ar a éumair an ttorur orgaíl?

26. Cao 'na éab?

27. Ar éomáineas ar leo mar rin ag glaoib ar gac doinnib
▲ bí iriú éun an ttorur t'orgaíl?

28. An raib don tairbe dóib ann?

29. 1 nveire bárra ar éimhinuigeas ar ruo a éasas ar
▲ t'orgaíl an ttorur dóib?

30. Ar cuiread riam an ruo ran fé gearraib?

31. Ar breoir é éirí fé gearraib?

32. Cao 'na éab?

33. Cao é an ruo é 1 n-ao'éor?

34. Uirge na gcor! Agus ar orgaíl fé an ttorur dóib?

35. Catáin a éat rí an ttorur amac é?

36. Náir máit an cuimneam aicí é?

37. An raib rí ró-glac dóib?

38. Agus náir mhóir beir!

39. Nuair a glaoib an bean amuig ar uirge na gcor cao é an
fneasra a fuair rí?

40. Ar airiúir riam náir éasir uirge na gcor fágaínt iriú
iriúóe?

41. Ar airiúir go raib baínt éigin aige leir an rluag
ríbe?

42. Agus ar éugair fé nveara gur éirí bean an breoirín gac
doinnib 1 n'ait féin 7 gur éat rí amac an t-uirge rlad, 'fé
rin uirge na gcor?

43. Náir dóig leat ná go raib tíg rladtáir aicí anran?

44. Seab! Cao a tuigeas nuair a fuaras ar an fneasra ran
ó uirge na gcor?

45. Agus cao a éineas ar?

46. An dóig leat go rabas go rára 'na n-aighe ag imteac
dóib?

47. Cá bfuil riam anoir?

48. Ar éanas ar anuair a tuille?

GRAMAIOAC.

1. "Táim anro ra n-áit 'n-an fágaíir mé, agus na geara cruada oim gan corruige ar go tóógará oíom na geara úo a cuirir féin oim nuair a áitir uait mé."

Cuir é rin tuar ran uithir iolraio.

2. Cuir irceac na focail atá i n-earnaíí anro :—

(a) bíoóar ag glaoóac — an muo a bí irceig.

(b) táio ríao tuar 'ra' énoc 7 níor éánaóar — fóir.

3. Cuir an áinnit reo 'ra n-uithir uatáio :—

Cuir rí geara ar na neitib.

4. "Táim anro," ará uirge na scor, "féo' éoraib."

Cao ir tuiréal oo "uirge," "cor," "éoraib" ?

Cao ir uithir oóib ?

5. An bfuil don veiririgeacéit ioir

(a) "fuairar ceao uait," agus

(b) "fuairar céao uait" ?

Cao é féin ?

NOTES

(Except where otherwise marked, the figures in cross-references refer to the Notes.)

1.—BLOWING AND EATING.

5. $\lambda\acute{\alpha}$ . . . $\epsilon\delta\iota\tau\epsilon\alpha\sigma\eta$, 'On a certain day when they were getting ready for breakfast.' $\lambda\acute{\alpha}$ $\sigma'\acute{\alpha}$ $\pi\alpha\theta\alpha\sigma\alpha\tau$ —, 'one day of those [days] when they were —,' implies frequency or repetition of the action.
12. $\iota\omega\iota\pi$ $\zeta\alpha\epsilon$ $\delta\omicron\sigma\iota$ $\sigma\acute{\alpha}$ $\acute{\rho}\epsilon\iota\sigma\epsilon\alpha\theta$, 'between every two puffs.' $\zeta\alpha\epsilon$ $\delta\omicron\sigma\iota$ is used as one word, 'each,' 'every.'
13. $\beta\acute{\iota}$ . . . $\alpha\zeta$ $\tau\epsilon\iota\pi$ $\sigma\iota\pi\tau\iota$, 'she could not manage the business.'
17. $\iota\pi$ . . . $\epsilon\iota\lambda\epsilon$, 'that sort of thing is often done in other [more important] matters.'

2.—EGG LAW.

1. $\theta\acute{\iota}\omicron\tau$ $\lambda\acute{\alpha}$ . . . , 'One day I was' . . . The single word $\lambda\acute{\iota}$ means 'one day,' or 'on a day.'
- 1-2. $\pi\alpha\sigma$ $\acute{\alpha}\iota\tau$ . . . $\acute{\mu}\epsilon$, 'in the place in which I was born and reared.'
3. . . . $\acute{\mu}\epsilon$ $\beta\epsilon\iota\tau$ $\tau\alpha\zeta\alpha\iota\tau\epsilon$, 'that I had come'; arrived.
4. . . . $\acute{\mu}\epsilon$ $\beta\epsilon\iota\tau$ $\alpha\eta\eta$, 'that I was there.'
6. $\beta\acute{\epsilon}\alpha\pi\lambda\alpha$. The word was originally a common noun, meaning 'a language,' 'dialect,' 'form of speech'; therefore the English language was called $\zeta\alpha\sigma\tau$ - $\beta\acute{\epsilon}\alpha\pi\lambda\alpha$, 'Saxon speech'; later, the prefix was dropped, and $\beta\acute{\epsilon}\alpha\pi\lambda\alpha$ became a proper noun, standing for the *English* language in particular.
- 8-11. $\acute{\eta}$ $\tau\acute{\alpha}\iota\pi\gamma\epsilon$ . . . $\sigma\upsilon\mu\mu\epsilon$ $\epsilon\iota\lambda\epsilon$, 'no sooner had one person told some funny little story, than somebody else would have some still funnier little story to tell.'
- 11-12. ι $\sigma\tau\pi\epsilon\delta$ . . . $\acute{\mu}\epsilon$ $\acute{\epsilon}$, 'so that, for my part, I used to laugh enough for a week, and I was the better for it.'

16. *p.* *ab* *ainim* *oó*, 'his name was P.'; *lit.* ' (The name) which was name to him (was) P.'
18. *an* *uasir* *rin*, 'at that time' (but no *prep.* is necessary in the Irish phrase); 'then'; 'at the time.'
27. *béad* . . . *na n-uib*, 'It would be contrary to egg law.'
28. *ir* *fíor*, 'that is true'; 'so it would.'
- 30-1. *níor* . . . *béir* *ann*, 'We never heard of there being such a thing.'
39. *nár* . . . *riam*, 'who had never heard that law before.'
41. *bí* *ub* . . . '*á* *óite*, 'Little Peter's mother was eating an egg'; '*á* *óite*, *lit.* (she) 'to its eating,' *i.e.*, was in the act of eating it.
- 42-3. *oo* *cuir* . . . *ar an gclár*, 'she pushed the half-egg away from her on the table.'
- 43-5. *ba* *máir* . . . *an leat-ub*, 'Well become little P., he snatched the half-egg from her.'
- 47-8. *ta* . . . *as* *p.*, 'P. has put an appendix to that law!'
51. *gáirí* *ba* *mó* '*ná* *ían*, 'still greater laughter.'

3.—THE LAW OF LIGHTS.

1. *an* *bfuil* . . . *asat* ? 'Do you know any other law?'
- 9-11. The 'law' gives a humorous table of the varying scale of comfort, down to the most primitive kind of illumination, the bog-deal torch.
13. *riam* *roimuir* *rin* (after *neg.*), 'never until then'; 'never before.'

4.—THREE-HALFPENCE.

1. '*taobg* *na n-ub*' was the nickname of a certain egg-merchant.
- 3-4. *Soctruigeasair* '*n-a n-aigne*, 'They made up their minds.'
6. *an* *fáir*. . . *ann*, 'while the long nights lasted.'
7. *an* *uaine* *acu*, 'each of them.'
- 10-11. *Cuair* . . . *taimail*, '*ألم* went well for a while.'

- 12-13. *ἅτις αὖτις οὐδ' αὖτις*, '[Something] was going from his patience,' *i.e.*, 'his patience was becoming exhausted.' The whole sentence '*ἅτις . . . καὶ ἔπειτα*' = 'one of the two who were losing was getting out of patience.'
- 13-14. *Ὁ δὲ βίβλος αὖτις αὖτις*, 'His patience gave way.' Here *ὁ* *βίβλος* is used *impersonally*, '[it] broke on his patience,' *i.e.*, 'his patience broke down.'
15. *ὅτι . . . ὁρῶντες*, 'You are cheating.'
20. *Καὶ ἔπειτα μέ . . . ἑκατὶ*, 'I will lay you a pound.'
23. *ἔπειτα . . . ἔπειτα*, 'he clapped it down on the table with a bang.'
- 28-9. '*Ὁ δὲ κριὸς σ . . . ἐκίε*, 'S. began to gather up the cards.'
- 29-30. *ὡς ἂν . . . ἔπειτα*, 'as if he were going to shuffle and deal them.'

5.—"NERVOUS."

3. *ὅτι ὁ ἰσχυρὸς . . . ὁ πατριάρχης*, 'I think he was the strongest man in the whole parish.'—Note here the use of *αὖτις*, instead of *ἐν* *αὖτις*, to connect the *noun* *ἰσχυρὸς* with the *substantive verb*, *ὅτι* or *ἅτις*. This form occurs usually in statements of a *superlative* nature, including those containing the word *πρῶτος*, 'first': *e.g.*, *ὅτι ὁ ἀπὸ τοῦ πρώτου*, 'he was the first man who came.' Distinguish carefully between the above usage and the use of *αὖτις* for 'among': *e.g.*, *ὅτι παρὶς τοῦ ἀπὸ τοῦ πρώτου*, 'he was not among those who were late.'
4. *ὅτι παρὶς τοῦ πατριάρχης*, *lit.* 'of [all] who were in the parish.'
5. *ἰσχυρὸς ἀπὸ τοῦ πρώτου*, *ἀπὸ τοῦ πρώτου*, a very small, delicate little man.
- 7-8. *ὅτι οὐκ ἔπειτα . . . ὅτι*, 'that he would drop dead before you could take your eyes off him'; *lit.* 'that the life would fall out of him,' etc.
11. *Ὁ δὲ ἰσχυρὸς . . . ἐκίε*, 'Some sudden anger roused the tailor.'
- 13-14. *ὅτι ἰσχυρὸς . . . ὅτι*, 'The big man wondered what was coming over him.'
- 15-16. *ὅτι αὖτις ὅτι*, 'who it was of whom he had a hold.'

- 18-19. τὰ νεῖρβιρ οἰμ, 'I am nervous.'—"νεῖρβιρ" was a word of the tailor's own coining; in English he would say "nervis."
 21-2. Cóm luat . . . labairt, 'As soon as his fit of laughter allowed C. to speak.'
 25. pé raḡar . . . νεῖρβιρ, 'whatever sort of thing "nervis" may be!'

6.—"PINCH ME!"

2. ḡur b'ainm ó S., 'whose name was S.'
 6. lá Domnaig, one Sunday. See 2. l. 1.
 8-9. Cuir . . . ar, 'S. gave a terrible yell.'
 11-12. ba tpeire . . . béic, 'which was stronger and louder than the first yell.'
 13-14. Cúḡ ré . . . bpobul, 'He gave the congregation a sound scolding.'
 14-15. Óo ear ré leó an peacab, 'He reproached them with the sin.'
 15-16. le ḡan iao péin o'iompar, 'in not behaving themselves.'
 16-17. ḡur an . . . riubal, 'while Mass was going on.'—These 'ḡur' phrases should not be translated literally into English; sometimes the 'ḡur' may be simply omitted in translation
 17. nuir . . . aige, 'When he had said what he wanted to say.'
 18. óo lean . . . Airneann, 'he went on with the Mass.'
 22. uine oer na buacailib, 'one of the boys.'
 23. cúḡ ré . . . raoi, 'he made a push with his shoulder at him'; 'poked him with his shoulder.'
 23-4. níor cuir . . . ann, 'The boy did not pay him the slightest heed.'
 25-6. ḡo maic ḡear, 'right hard.'
 29. ppioc . . . ḡainn, 'pinch me, and we'll have some fun!'
 31-2. a cuir fiaḡaint . . . ann, 'to make anybody pay attention to him.'
 35-6. le h-anman . . . air, 'for the sake of your own father's soul, take back the curse from these fellows.'—Here 'ḡur' need not be translated.
 38. cab é an raḡar S., what sort [of person] S. was.—No change for *tense* in this phrase. cf. 5. l. 25.

7.—TWO GEESE.

7. Δξ ἀίτεαή ἀρ Δέίλε, 'arguing with one another.'
 9. τέαναν ορη, "'come on with you.'"
 12. το λεος ρί υπήτι βειτ μαρβ, 'she pretended to be dead.'
 13. τυς ρέ λειρ Δ η-αταρ, 'he fetched her father.' Ταβαιρτε le often equals the English word 'fetch,' which usually includes the three ideas of *going* to get a thing (or person), *getting* it, and *bringing it back*.
 14. μαρ 'ο εαθ, 'as it were,' as though that were the case (that it was really a corpse).
 15. Αμαδ ραν οιοθε, 'Late in the night.'
 16. Δξ ζολ μαρ 'ο εαθ, amounts to 'pretending to be crying.'
 23. τάναταρ, old form (still so pron. in Munster) of τάνγαταρ, *past auton.*, 'people came'; they came.
 28. νί'λ ανη . . . νό θά ξέ, 'There is only one goose, or there are two geese.'
 30. Τόξ ρέ . . . Δγυρ ί λεατ-μήετα, 'He lifted up the woman, who was half-smothered.' See 6. ll. 16-17.
 31. Ουιρ ρί κύπλα ρανταρ οί, 'She got over a couple of fainting-fits.'
 35. ιρ cuma λιον, 'I don't care.'
 41. πέ 'cu bí . . . νό ná ραιβ, 'whether he was right or not.'

8.—"WHAT BENT FIREEN'S NOSE?"

Title. ρίρην: in the older versions of this story the name of the dog is given as βίρρην or βιορραοιν. [The change to ρίρην was probably caused by the *aspiration* of β in 'ρρόν βίρρην' + the tendency to change an apparently meaningless name to one similar in sound, and having a kind of sense.]

1-2. ι θά mboτάν βεαδα: note that the eclipsis after ι skips over θά and takes place at the next word; also that βοτάν, which is in the dual after θά, takes a plural adjective.

4. έ αδαρτε υπήτι, 'to punish her for it.'

14. λά, 'one day.' See 2. l. 1.

15-16. Ουν na τεινη αρ Δξαιθ m. ανονη, 'by the fire over against M.'

17. $\Delta\pi$ $\Delta\zeta\alpha\iota\upsilon\theta$ $\eta\alpha$ $\tau\epsilon\iota\eta\epsilon$ $\Delta\mu\alpha\delta$, 'right in front of the fire.'
 18. $\Delta\zeta$ $\kappa\upsilon\rho$ . . . 'n- Δ h- $\Delta\iota\zeta\eta\epsilon$, 'debating in her mind.' And see 10. X. l. 22.
 19. $\kappa\upsilon\zeta$ $\rho\acute{\iota}$ $\rho\acute{\epsilon}$ $\eta\upsilon\epsilon\alpha\rho\alpha$, 'she noticed'; observed.
 23. $\tau\epsilon\alpha\delta\tau$, 'Well.' τ . as a reply originated in answers to a call, and is short for $\tau\acute{\alpha}\iota\mu$ $\Delta\zeta$ $\tau\epsilon\alpha\delta\tau$; just as a waiter says 'Coming, sir!' or in French, '*on y va.*'
 24. $\kappa\alpha\upsilon$ . . . ρ . ? 'What bent F.'s nose?'
 25-6. $\eta\acute{\iota}$ $\kappa\alpha\iota\mu\epsilon$ . . . $\Delta\iota\zeta\epsilon$, 'his nose is not more bent now than it ever was.'
 27. $\zeta\omicron$ $\upsilon\kappa\upsilon\zeta\alpha\iota\rho$ $\upsilon'\acute{\epsilon}\iota\tau\epsilon\alpha\delta$, 'that you lie' (*lit.* 'that you have given your perjury').
 29. $\tau\acute{\upsilon}$ $\iota\rho$ $\rho\epsilon\alpha\rho\rho$ $\acute{\epsilon}\nu\iota\zeta\epsilon$, 'you are the best hand at it.'
 30. $\varsigma\iota\acute{\upsilon}\upsilon$ . . . $\iota\alpha\upsilon$, 'At each other's hair they went.' See 10. XI. ll. 16-17.
 31-2. $\zeta\alpha\iota\upsilon\theta$ $\rho\acute{\iota}$ . . . $\Delta\kappa\upsilon$, 'She took sides with one of them.'—The word $\upsilon\iota\eta\eta\epsilon$ is only grammatically *masc.*; it applies to either sex.
 34. $\rho\acute{\epsilon}$ $\mu\alpha\rho$, 'according as' (*lit.* 'like as'): this $\rho\acute{\epsilon}$ is not the *prep.*, but the old *conj.* '*féib.*'
 36. $\rho\acute{\alpha}\iota\upsilon\tau\epsilon$ $\rho\alpha$ $\acute{\epsilon}\omicron\iota\mu\eta\zeta\alpha\rho$, 'deeply engaged in the fight.'
 39. $\upsilon\omicron$ $\lambda\epsilon\alpha\eta$, 'continued.'
 40. $\zeta\alpha\eta$ $\Delta\eta$ $\upsilon\acute{\alpha}$ . . . $\acute{\epsilon}\acute{\epsilon}\iota\lambda\epsilon$, 'without both sides being there, attacking each other.'

9.—NUTS WITHOUT KERNELS.

1. $\Delta\eta$ $\acute{\epsilon}\acute{\epsilon}\alpha\upsilon$ $\Delta\iota\zeta\eta\epsilon\alpha\rho$ $\rho\iota\alpha\iota\eta$, 'the first quarrel of all.'
 10. $\eta\acute{\iota}$ $\rho\alpha\iota\upsilon\theta$ . . . $\rho\lambda\alpha\omicron\iota\rho\zeta$, 'They were nothing but shells.'
 12. $\zeta\upsilon\rho$ $\beta\lambda\omicron\tau$ $\Delta\eta$ $\zeta\eta\theta$ $\upsilon\upsilon'$ η $\beta\epsilon\iota\rho\tau$, 'that it was a silly business for the pair.'
 12-13. $\mu\alpha\rho$ $\zeta\epsilon\alpha\lambda\lambda$ $\Delta\rho$, 'for the sake of.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—I.

2. $\upsilon\omicron$ $\acute{\epsilon}\nu\iota\tau$ $\eta\acute{\iota}\theta$ $\Delta\mu\alpha\delta$, 'a thing "fell out"'; happened.
 1 $\upsilon\tau\alpha\omicron\upsilon\theta$ $\Delta\eta$ $\acute{\epsilon}\nu\iota\tau$ $\rho\epsilon\omicron$, 'about this hill.' The use of $\rho\epsilon\omicron$ here implies that the hill is well known.

- ΔΡ Δ ΟΥΓΥΤΑΡ, 'which is called', *lit.* 'to which is given' [as a name].
3. ΟΟ ΤΥΓΑΘ, 'were brought.'
7. ΕΥΝ ΟΜΗΝΟΥΓΤΕ, 'to live.'
8. ΒΑ ΜΗΔΡ-Α-ΕΕΙΛΕ . . . ΡΙΘΕ, 'They were the same as fairy women then.'
- 10-11. ΝΙΟΡ ΕΥΑΘΑΡ . . . ΔΙΜΡΙΠΕ, 'they did not grow old or feeble with the lapse of time.'
12. ΤΑΙΡΒΕΑΝΑΙΟ ΡΙΑΟ.—This repetition of the subject occurs in many languages other than Irish, and was common in English in Shakespeare's time, though it is not usual at the present day.
15. ΔΡ ΙΑΟ Δ ΒΕΙΤ—, 'From (because of) their being——.'
24. ΕΥΝ Ι ΦΥΑΘΑΕ, 'in order to carry her off.'
- 24-5. ΟΟ ΒΕΑΡΡΑΙ . . . ΙΡΤΕΑΕ Ι—, 'The girl would be carried off into——.'
26. ΟΟ ΡΑΓΓΡΑΙ . . . ΡΑ ΒΑΙΛΕ, 'there would be left to her people at home.'
28. ΟΟ ΓΕΘΒΑΘ ΒΑΡ, 'would die.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—II.

1. ΤΑΜΑΛΛ . . . ΡΙΝ, 'some good while ago.'
4. ΔΣ ΟΕΑΝΑΗ ΑΜΑΔΕ ΔΡ—, 'getting on for——.'
- 6-7. ΣΥΡ Β'ΑΡ . . . ΟΙ, 'that anyone who saw her could hardly take his eyes off her.'
- 8-9. ΕΑΙΤΕΑΘ ΡΕ ΡΕΙΛΕ, 'he used to spit.'—Spitting for luck is a wide-spread custom.
- 10-11. ΝΑΡ ΒΑΟΥΓΑ . . . Ι, 'that there should be no fear of their carrying her off.'
13. ΘΕΙΝ ΡΙ ΟΕΑΡΜΙΔΟ ΟΕ—, 'she forgot to——.'
15. ΟΥΙΝΕ ΟΕΡ ΝΑ Η—"ΟΓ-ΙΝΝΑ ΡΙΝΝΑ," 'one of the fair maidens.'—ΟΥΙΝΕ is said for 'one' of several persons; the word applies to either sex.
16. ΟΟ ΒΥΑΙΛΕΑΘ . . . ΛΕΑΝΒ, 'The girl fell ill.'
- 21-2. ΝΙΟΡ Β'ΡΙΟΥ ΤΡΑΔΕΤ ΔΡ—, '—was not worth mentioning.'
- 24-6. ΣΥΡ Β'Ι . . . ΣΥΡ Β'Ι.—The verb is repeated because the phrase "αν ινγεαν . . . ιντι" breaks the continuity of the statement ΣΥΡ Β'Ι Δ ΛΕΑΝΒ ΡΕΙΝ Δ ΒΙ ΤΑΡ ΕΙΡ ΒΑΙΡ. The second ΣΥΡ Β'Ι renews the connection of ideas.
26. Δ ΒΙ ΤΑΡ ΕΙΡ ΒΑΙΡ, 'who had died'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—III.

- 3-4. ὅεινεαὶο ρί ἀν ὀλανν ὅο ἰόρμαὶο, 'she used to card the wool.'—Here the verb ὅεινεαὶο is *auxiliary*, just as the verb 'used' is auxiliary in the English phrase.
7. ὅο μβα λὸδ ἑ, 'to whom it belonged.'
8. ὅειντί βρήοο ὅε, 'frieze used to be made of it.'
13. ὅο μαίρη . . . ἑ! 'May you live and wear it!'
17. ὅῶ ῥιάρρηζε, 'asking'; *lit.* at its asking, 'its' referring by anticipation to the clause following, *viz.*: 'what caused the delay.'
- 18-19. ἑυσαὶο . . . ἀίς, 'the spinning-woman used to spend part of the night working, with a night-work candle.' See 6. ll. 16-17.
22. (ἡυαίη ἁ βίῳ) ἀν ἑλαῳῳῳῳ ρὸ ὅιαν ἀίη, 'when the demand for it was very urgent.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—IV.

1. Οἱὸῳ ὅῶ ῥι—, 'One night that she was——.' See 1. l. 5.
2. ἀσυρ ἀν ῥαῳῳῳῳ 'n-ἁ ἑοῳῳῳῳ, 'while all the world was asleep.' See 6. ll. 16-17.
4. ὅο ὅυαίλ (ἱῥεαῳ), 'in walked.'
5. ἡυαίη ῥέαῳ ρί ἑῥῳῳῳ, 'When she looked closely.'
7. ἁ βί ἁυ . . . εαῳῳῳῳ, 'whom they were carrying between them.'
9. ὅο ῥῥεαῳ . . . 'n-ἁ ῥῳῳῳ, 'The spinning-woman sprang to her feet.'
- 14-15. ὅο ῥῥεαῳ . . . ἀίς, 'The woman hastened to fetch some sort of remedies that she had in the house.' See 7. l. 13.
- 15-16. ἑῥῥεαῳῳῳ . . . ἑῥῥεαῳῳῳ. See 10. II. ll. 24-6.
18. ἑάῳῳ ρί ἑῥῳῳ ῥέῳ, 'she recovered.'
19. εῥῳῳ ρί . . . εαῳῳῳ, 'she sat up,' (ἀῳῳῳ, 'forward,' from lying back).
- 19-20. ὅῳῳ ρί . . . ἀῳῳῳ, 'She [accepted and] drank a drink from the spinning-woman.'—ὅῳῳῳ, 'from,' denotes the acceptance.
23. ἡῳῳ ἑυσαὶο ἀῳῳ ῥῥεαῳῳ ὑῳῳῳ, 'no answer was given to her.'—Note the *prep.* ἀῳ after ῥῥεαῳῳ.
24. εαῳῳῳ, etc. See 1. 18 (above).

- 24-5. $\Delta\gamma\upsilon\rho\ \Delta\ h\text{-}\alpha\eta\alpha\lambda\ .\ .\ .\ \beta\omicron\varsigma$, 'and she was breathing easily and quietly.'
26. $\Sigma\iota\nu\ .\ .\ .\ \rho\acute{o}\iota\lambda$, 'Lie down now for a little while.'
30. $\Delta\ \beta\epsilon\alpha\nu\ \alpha\nu\ \beta\eta\rho\epsilon\omicron\rho\iota\nu$, '[you] frieze-woman,' *lit.* '[you] woman of the frieze.'—Usually, when one noun qualifies another in Irish it *follows* that noun, and is in the *gen.* case; while in English the qualifying noun *precedes* the qualified, and both are in the same case, in apposition, and connected by a hyphen.
- $\mu\acute{\alpha}'\rho\ \beta\eta\rho\epsilon\omicron\rho\iota\nu\ .\ .\ .\ \Delta\gamma\alpha\tau$, 'if this is frieze that you have in hand.'
- 32-3. $\iota\rho\ \rho\epsilon\alpha\rho\rho\text{-}\omicron\epsilon\ .\ .\ .\ \rho\acute{\alpha}\zeta\alpha\iota\lambda$, 'we are the better of getting help.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—V.

2. $\delta\iota\mu\iota\zeta\ \rho\acute{\iota}\ \Delta\rho$, 'she began to.'
3. $\text{le linn}\ .\ .\ .\ \delta\iota$, 'As she said the word.'
18. $\mu\alpha\rho\ \rho\iota\nu\ \omicron\acute{o}\iota\delta$, 'So [it was] with them all.'
22. $\Delta\gamma\ \omicron\beta\alpha\iota\rho\ \Delta\rho\ \rho\epsilon\acute{o}\lambda$, 'working "in full swing."'
24. $\alpha\nu\ \omicron\beta\alpha\iota\rho\ .\ .\ .\ \theta\acute{\epsilon}\alpha\nu\alpha\mu$, 'the beautiful work they were doing'; *lit.* 'the beautiful work which was at them to its doing.'
- 25-6. $\dot{\text{C}}\omicron\nu\nu\alpha\iota\text{c}\ \rho\acute{\iota}\ .\ .\ .\ \dot{\text{C}}\omicron\nu\nu\alpha\iota\text{c}\ \rho\acute{\iota}$. See 10. II. ll. 24-6.
30. $\acute{\text{C}}\upsilon\iota\rho\ \rho\alpha\nu\ \iota\omicron\eta\gamma\nu\alpha\delta\ \upsilon\iota\rho\acute{\text{C}}\iota$, 'that surprised her.'
- 31-2-3. $\acute{n}\acute{\iota}\ \beta\alpha\ \beta\omicron\iota\gamma\epsilon$, 'softer.' $\acute{n}\acute{\iota}\ \beta\alpha\ \rho\acute{\epsilon}\rho\theta\epsilon$, 'smoother.'— $\acute{n}\acute{\iota}\ \beta\alpha$, or $\acute{n}\acute{\iota}\omicron\beta\alpha$, is used before *comparatives* in *past* tense or *condit.* mood; $\acute{n}\acute{\iota}\omicron\rho$ ($\acute{n}\acute{\iota}\ \iota\rho$) in *pres.* tense. $\acute{n}\acute{\iota}$ = a thing; something. 'Something softer' may be said in English, or 'somewhat softer,' but in Irish the words $\acute{n}\acute{\iota}\omicron\rho$ and $\acute{n}\acute{\iota}\omicron\beta\alpha$ have become simple signs of the *comparative*, without qualification.
- 34-5. $\Delta\rho\ \delta\omicron\nu\ \rho\alpha\iota\mu\theta\omicron\epsilon\alpha\rho$, 'of one thickness.'
36. $\acute{n}\acute{\alpha}\ \mu\alpha\rho\ \beta\alpha\ \acute{\text{C}}\epsilon\alpha\rho\tau$, 'than it ought to be.'
- 38-9. $\Delta\gamma\upsilon\rho\ \acute{\iota}\ .\ .\ .\ \omicron\beta\alpha\iota\rho$, 'as she watched the work [going on].'
See 6. ll. 16-17.
- 39-40. $\text{c}\alpha\theta\ \acute{\epsilon}\ .\ .\ .\ \text{le}\acute{o}\ \acute{\epsilon}$, 'how well the thread would please those to whom it belonged.'
- 43-4. $\acute{\text{C}}\acute{\alpha}\iota\nu\iota\zeta\ .\ .\ .\ \gamma\omicron\ \rho\acute{\alpha}\mu$, 'she began to nod, and she fell sound asleep.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—VI.

2. *Ċruinnig rí a meabhair*, 'She collected her wits.'
 10-11. *gum imtígeseoair . . . cooleab*, 'that they had gone while she was asleep.'
 11-12. *'gá teabhairt . . . cuimne*, 'bringing them to her remembrance'; 'recalling them to mind.'
 13. *'n-a rúilib cinn*, 'with her bodily eyes'; *lit.* 'in her head-eyes.' See 10. IV. 1. 30.
 17-18. *a tug rí ar an laige*, 'whom she "brought to" out of the faint.'
 19. *óá mba . . . ias*, 'had there been no one there but themselves.'
 22. *cé 'r b'í an bean?* 'who was the woman?'
 25. *cad a tug . . . í?* 'what brought her there at all?'
 25-6. *níor deabruig . . . acu*, 'She did not look as if she belonged to the rest of them.'
 27-8. *a fuaraoair . . . ra b'anncair*, 'that they had found her somewhere outside, while she was in the fainting-fit.'
 31. *tón ná ceann fágáil air*, 'to make head or tail of it.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—VII.

4. *ná tiocfaob léi go deó*, 'that she would never be able.'
 5. *lá ó maidin*, 'a whole day,' from the morning.
 7. *gan déanamh*, [left] undone.
agur an oibre ag cuirim, 'at nightfall.' See 6. II. 16-17.
 8. *foarpuig rí*, 'she decided.'
 11-12. *bean agur . . . aici*, 'a woman with the hood of her cloak drawn over her head.'
 12-13. *Óein rí ruar ar*, 'She walked up to.'
 14. *a óá lámh*, 'her two hands.' See Vocab. under *óá*.
 19. *ní raib ac . . . aici*, 'She had only just said the little verse.'
 23-4. *ag obair go tuis*, 'working hard.'
 24-5. *cé 'r b'ias a bí aici*, 'who they were with whom she had to deal.'
 28. *Comáineoair leo*, 'They went on'; "drove on."
 28-9. *go oí go . . . rnat*, 'till the last handful of the wool was [made into] yarn.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—VIII.

1. Δ υαίρτε, 'ladies.'—Like ράοιμε, the word υαίρτε applies to either sex, or to both together.
2. ní p̄ior cat̄ain —, 'it is unknown when——.'
3. οὐ μβέλω οἶμ . . . ἀοιάρ, 'if I had to do it by myself.'
5. ἵρ ceap̄t cōm̄ar πο δίολ, 'One ought to return a favour.'
8. ἵρ ἐ ἵρ λυγὰ . . . οὐίννε, 'It is the least we can do';
lit. 'it is the least stingy [thing] for us.'
9. ní p̄ior ná go —, 'There is no knowing but that——.'
11. cabbair Δ cabbairt uaim, 'to give my help.'
- 16-17. sup̄ t̄uḡab̄ . . . na h-oib̄ne, 'that the excellence of the work was noticed throughout the neighbourhood.'
18. sup̄ m̄éav̄uiḡ ar̄ an̄ gcúram, 'that the business increased.'—Verb used *impersonally*. *Lit.* 'that it increased (*i.e.*, increase came) upon the business.'
- 21-2. Δ sup̄ fan̄ ar̄ Δ cumar̄ . . . óeap̄ab̄ r̄i, 'and that she was not able to overtake it, whatever effort she might make, or however long she might sit up.'
24. an̄ leab̄b̄ úo av̄ub̄r̄ab̄, 'that young girl aforesaid.'
27. 'ḡá r̄áb̄, 'saying'; *lit.* 'at its saying,' *i.e.*, 'saying it.' See 10. III. l. 17.

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—IX.

- 2-3. Δ sup̄ caill̄in . . . eap̄ar̄ta, 'with a girl whom they were carrying between them.' See 6. II. 16-17.
6. ap̄ra'n̄ céab̄ . . . ἵ gcómn̄ūr̄be, 'said the one of them who always spoke first.'
- 7-8. ar̄ Δ bacal̄aim̄n, 'in her arms.'
8. rap̄ léi, 'as she thought.'
9. sup̄ cumā é nó —, 'that it was all the same as'; . . .
'just as if——.'
10. 'ná mar̄ aitt̄in r̄i í, 'than she recognized her.'
- 13-14. ċrom̄ r̄i . . . o'iar̄r̄ab̄, 'She began to try.'
16. go vt̄uḡt̄i — ar̄, 'which was called——.'
- 16-17. an̄ t̄-é . . . céann, 'he into whose head that slumber-pin should be stuck.'
25. rap̄ léi, 'according to her.' (Here meaning 'by way of,' for the woman was pretending.)
27. o'á óeap̄r̄am̄, 'of its appearance' ('its' referring to the clause following, 'that she would recover soon').
- 35-6. tab̄ap̄r̄ar̄ . . . óuit̄, 'you will be well rewarded.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—X.

6. ἃ βῆναι ἃ μεῖναι οἶ, 'which took her senses from her'; made her unconscious.
 νὰ πεῖναι ρί, 'that she did not know.'
8. ἱ ἄρ ἃ λῆναι ἃς ἂν μῆνοι, 'she on the woman's bed'; ἃς implying that it was by her own act, and in her own house, that the woman 'had the girl on her bed.'
- 11-12. κλόκα λεί πῆν, 'a cloak of her own.'
- 16-17. τρὶς ρίος, 'right through, from beginning to end.'
- 20-1. ὅ νοῦνται οἱ . . . λεί, 'that they would repay her for the act she had done for them.'—Here νοῦνται is *auxiliary*, and unnecessary in English.
22. ἃς κυρ ἃς κυρ ἃς κύττα, 'putting [one view of the case] and balancing' [with another]; 'turning over in her mind'; debating.
23. πέσονται εἰς . . . ἄρ—, 'to see what answer she should give to—.'—Where the *v.n.* πέσονται means 'to find out,' 'to see if,' it is *not* preceded by ἃς
28. ἃς παρὲς αὐτῇ, 'watching "to herself,"' *i.e.*, "watching out" for whatever might happen.
30. ἃς οὐκ ἦν, 'and they had not come.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—XI.

3. ὅ . . . νύκτις, 'Night had fallen.'
- 9-10. ἄρ λαμπρὸν ὅς ἔστιν ἃς ὁ λαμπρὸς, 'flashing keenly and brightly.'
- 16-17. ἱ ἄρ εἰς . . . νύκτις ὅς ἔστιν—, 'Hardly had she said the last word when in rushed—.' In such phrases, ὅς implies either suddenness or rapidity of action, or both.
18. ἃ ὁ ἄρ, her two eyes. See Vocab. under ὁ.
23. ὅς ἔστιν . . . μῆνοι, 'the woman was getting frightened.'
- 24-5. ὁ ἔστιν ἃς ὅς ἔστιν, 'some evil purpose on which they were bent.'
33. μῆνοι ἃς ἃς . . . τρὶς, 'because of their doing the work so quickly.'
38. ὁ ἔστιν, 'One could.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—XII.

3. τὰβαιρ λεατ υἱρε, 'fetch some water.' See 7. l. 13
 6-7. νιον . . . υἱρεῖ, 'She did not pretend anything,' *i.e.*
 did not appear to notice anything.
 15. ἀρ ριυβάλ acu, 'going on among them.'
 16. ὄροδ ἀμῆρ, 'a suspicion of something wrong.'
 21. νί μόρ . . . ὀέαναμ, 'I must make more haste.'
 24. ἀς γὰβαῖλ ἀμαδ οἶ, 'as she went out.'
 29. ἰ λεατταοῖβ, 'aside,' *i.e.*, out of sight.
 εῦρ ρί cluar υἱρεῖ ρέιν, 'she "pricked up her ears"';
 listened; *lit.*, 'put an ear on herself.'
 29-30. ρέαδαιτ ἀν ἀρεδδὰδ ρί ἰαο, 'to see if she would
 hear them.' See 10. X. l. 23.

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—XIII.

1. ἀν ρocal ραν, 'that remark.'
 14-15. ἀς βαῖντ . . . ἐέλε, "taking the door from each
 other"; all pushing to get first to the door.
 16. ἐόμ μεαρ ἀγυρ . . . γορῖβ, 'as fast as their legs could
 carry them.'
 21-2. εῦρ ρί οε . . . ἀιτ ριν, 'she put it as a spell [*pl.* in
 Irish] upon it not to stir from that place.'
 22-3. ὀυαῖλ ρί . . . ἀὸμαο, 'She struck a blow with the
 axe into a block of timber.'
 26. ρέ γεαρῖβ cpyada, 'under stringent bonds.'
 27. γο βρυαργὰλόδὰδ ρί ρέιν ἰαο, 'until she herself should
 release them.'
 31. νί ραῖβ δον ῥαῖτ ἀνν, 'It was of no use.'
 32. βί ἀν γλαρ ἀρ ἀν νοορ, 'The door was locked.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—XIV.

3. γο γερῖοδνὸδαιμῖο, 'that we may finish.'
 10. ἀ υπρὰλ na λογγαν βραοα! 'you long-legged tongs!'
 13. ἀμ' ἀιτ ρέιν, 'in my proper place.'
 13-14. ἀγυρ μο ἐεανν λεῖρ ἀν ἰαρτα, 'with my head against
 the hob.'
 18. ἀγυρ μο βéal . . . ἀὸμαο, 'with my edge stuck in the
 wood.'

32. ní féidir dom a dhéanamh ach——, 'I cannot do anything but——.'
34. a éromán!—Note that names of inanimate objects are *not declined for voc. case.*
36. gan a dhéanamh ach——, 'not to do anything but——.'
39. 'á iarraidh, 'asking (it).' See 10. III. l. 17.
 ar gach ní ó díobh, '(of) each of the things.'
40. go dtéir . . . oiread, 'every single thing failed them.'
- 46-7. nua ná raib . . . le déanamh, 'a thing that had nothing useful to do.'
47. b'é nua é 'ná uirge na gcor, 'That thing was [no other] than the foot-water'; *i.e.* water in which people had washed their feet.
- 48-9. ir é nua a dhéan sí leir 'ná . . . amach, 'what (*lit.* the thing) she did with it was just to throw it out at the door.'—Note the absence of the *def. art.* before nua in the Irish phrase, here and in l. 47, above. And see the peculiar use of 'ná after b'é (or ir é) nua é.
56. go raib buaidhte oiread, 'that they were beaten.'

VOCABULARY

(In some cases alternative spellings are given.)

Δ' (Δρ) out of; from.

Δ-βαίλε, Δβαίλε, home; home-ward.

Δ-βραο (ι βραο); far; a long time or distance.

Δβραιρ, g. of Δβρας, the quantity of wool for weaving into one piece of cloth; pl. Δβραιρί. βαν Δβραιρ, a woman employed in preparing and spinning such supplies of wool into thread.

Δβειρμ, rel., that I say; of which I speak.

Δόμαο, g. of Δόμαο, wood; timber.

Δουβραο, rel., past auton., that has been spoken of; aforesaid.

Δξαιο, f., the face. Δρ Δ. να τεμε Δμας, in front of the fire. Δρ Δ. μ. Δνον, over against M. εγ ρέ Δ. Δρ, he went toward; faced for. Δ. βέλ, an 'out-facing'; a severe scolding.

Δγαιρ, v.n., taking revenge.

Δγαιρ, an addition; a 'little and' (Δγυρ)

Διβιζ, ripe; active, quick, lively. go h-Δ., keenly; brightly.

Διε, f., proximity. ι n-Δ., near to; beside; in comparison with.

Διρρεαν, m., g. Διρριν, the Mas. Διρνε, f., the mind.

Διρνεαρ, m., argument; v.n. disputing.

Διρτεοιρ, m., a joking fellow. Διρτεοιρ ζαρρύν, boys who loved to play tricks.

Διρριρ, f., g. Διρριρε, time; weather.

Διρμ, m. and f., a name.

Διρε, f., care; attention. ταβαιρ Δ. οί, take care of her.

Διρεδτεοιρ, v.n., hearing; to hear.

Διργεο, m., g. Διργιο, silver; money.

Διργιμ, I hear. Δ h-Διργεο, past auton., which was heard. ο'Διργι, 3 sg. past, (he or she) heard.

Διρτε, adj., certain; particular. Διρ, f., a place. ι n'Διρ ρέιν, in its proper place.

Διρτ, 3 sg. past of Διρτιγιμ, I know; recognise.

Διρεαθ, v.n., (with Δρ) arguing; persuading.

Διρμ, comp. Διρνε, beautiful.

Διρτοιρ, f., g. Διρτοιας, an altar. Δμ, m., time; a time.

Δμας, out. Δ. ραν οιοτε, late in the night. Δν οορρ Δ., out by the door.

ἀμαράν, *m.*, a fool.
 ἀμόν, only.
 ἀμλαῖο, thus; so. ἢ ἄ., it is the case. ὑπὲρ β' ἄ., that the fact was. (ἢ ἀμλαῖο may often be omitted in translating.)
 ἀμφαρ, *m.*, doubt; suspicion.
 ἀμῖταρταῖς, *v.n.*, *dat. c.*, barking; *nom. c.* ἀμῖταρταῖς
 ἀμυῖς, outside.
 ἀνα, *intensive*, very; great (*aspirates*).
 ἀνά, *f.*, breath. πέ ν-α ν-ἀνά, under their breath.
 ἀναμ, *m.*, the soul; life. *d.* ἀνμαν. λέ ἡ-ἀνμαν, for the sake of the soul of.
 ἀνοαῖς, *excl.*, why, indeed; well; really.
 ἀνιαρ, from the west; from the back; forward.
 ἀνονη, over; away (from the speaker).
 ἀνραν, ἀννραν, then; there.
 ἀνωαρ, down (from above the speaker).
 ἀοῖλεαῖ, *m.*, manure; a dunghill.
 ἀοῖννε, anyone. ἕαῖ ἄ., every-one.
 ἀοῖρ, *f.*, age; an age. οὐλ ἰ ν-ἄ., to grow old.
 ἀον, one; any (*aspirates*). ἕαῖ ἄ., every. ἀς οἰάναῖ ἀον ἑαῖντε, doing any talking; talking at all. ἄ. ἕῖ ἄμῖαῖν, one single goose.
 ἀοναῖ, *m.*, *gen.* ἀοναῖς, a fair.
 ἀοναρ, *m.*, singleness; solitude (from ἀον φῆαρ, one man).
 ἀμ' ἀοναρ, by myself; (I) alone.

ἀονφεαῖ, one time. ἰ ν-ἄ., together; at once. ἰ ν-ἄ. λέ, with; together with.
 ἀορτα, aged; old.
 ἄρ, our.
 ἄρ, high. λέβαῖρ πέ ἕο ἡ-ἄ., he spoke loudly; (used intensively) ἄρ φῆαρς, great anger.
 ἄρ, *v.n.*, raising; to raise; lift.
 ἄρ, again. ἄ. ἀγυρ ἄ. εἰλε, over and over again.
 ἄρνεάν, *v.n.*, *g.* ἄρνεάν, working at night. ρολαρ ἄρνεάν, a light for night-work.
 ἄρρα, said (used only when quoting the exact words).
 ἄρ, out; out of; from. ἄρ ἰαο ἄ βεῖτ—, because of their being—. ἄρ ραν ἀμαῖ, 'from that out'; thence-forward.
 ἄταῖρ, *m.*, *g.* ἄταῖρ, a father.
 ἄταῖρ, *m.*, *g.* ἄταῖρ, joy; happiness. βῖ ἄ. μόρ υἱῖ, she was very glad.
 βακαλαῖν, *d.* of βακαλα *f.*, *sing.*, the arms.
 βαζαῖρ, *v.n.*, making signs; beckoning.
 βαῖλε, *m.*, a place; town; town-land; home. ἀν β. ἕο λέῖρ, the whole community.
 βαῖλῖμ, I gather; collect; assemble.
 βαῖλῖτε, *pp.*, gathered, etc.
 βαῖλῖ, *v.n.*, gathering, etc.
 βαῖνῖμ, I cut; take. β. λέ, I belong to; have to do with.
 βαῖνφῆαρ, *fut. auton.*, will be taken.

bainne, *m.*, milk.
 ball, *m.*, a place; spot. *ap b.*,
 very soon; by and by.
 basgal, *m.*, danger. *ní b. go*
 —, no fear that—.
 basot, silly.
 báp, *m., g.* báir, death. *oo*
geóbað — báir, — would
 die. *asoul éun báir*, dying.
go lá a báir, till the day of
 her death.
 beas, little. *ac cóim b.*, 'but
 as little'; no more.
 béal, *m., g.* béil, mouth; edge
 (of any cutting tool).
 beanuasal, a lady.
 beannaat, *f.*, a blessing.
 béapraoir. *go mb.*, 3 *pl. cond.*,
 that they would carry.
 béarlá, English (the language).
 beap, *f.*, an act; a plan; de-
 sign; a bundle. *tar na*
beapcaib, beyond expecta-
 tion; excessive-ly. *'n-a beap-*
caib móra, in big bundles.
 beataib, *d.* of beata, life. *in-a*
b., 'in his life,' *i.e.*, alive.
 béic, *m.*, a shout; yell.
 beipeóimio, we will boil.
 beiriú (*beirbiú*), *v.n.*, boiling.
 beirt, *f.*, a pair; two persons.
b. acu, two of them.
 bíó, *g.* of biað, *m.*, food.
 binn, sweet (in sound).
 bíob (3 *sg. hab. past* of cáim),
 used to be.
 biopán, *m.*, a pin. *b. ruam*,
 slumber-pin; a magic pin
 causing deep sleep.
 bliabáin, *f., gs.* and *npl.*
bliabna; *pl.* also *bliabanta*.
 bloc, *m.*, a block.
 bláipe, *m.*, a bit; scrap.

booað, *m.*, a churl; a clown.
 bog, soft. *go bpeas b.*, "fine
 and soft."
 bogaim, I move; lift; let go.
 boige, softer (*comp.* of bog)
 bóro, *m.*, a table.
 boáinín, *m.*, a little hut or
 cabin (*boán.*)
 bpeas, *comp.* bpeasda, fine;
 beautiful.
 bpeasdaet, *f.*, handsomeness;
 beauty.
 bpeapap, breakfast.
 bpeio; bpeioin, frieze (cloth).
 bpeir, *f.*, increase; more. *b.*
asur —, more than—.
 bpeit, *v.n.*, bearing; carrying;
 taking; bringing; winning
 (a game).
 bpeóite, *v. adj.*, ailing; ill.
 bpiirpéar, *fut. auton.* of bpiirim,
 I break.
 bpollac, *m.*, breast.
 bpón, *m.*, sorrow; sadness.
 bpuiŕean, *f., g.* bpuiŕne, a
 quarrel; strife.
 buacail, *g.* buacalla, a boy.
 buaióte, *pp.* of buaióim, I con-
 quer (*buao*, victory). *buaióim*
ap, I overcome; defeat.
 buailim, I strike. *b. irteað*, I
 walk in. *b. amað*, I set out.
 buairt, *f., g.* buapda, grief;
 trouble.
 buioeac, thankful.
 buille *m.*, a blow.
 bun, *m.*, bottom; base; foot
 (of a hill).
 cabáir, *f.*, help.
 cao, what. *cao é* —? what?
 what is —?
 cailín, *m.*, a girl.

cailleamhaint, *v.n.*, losing; loss.
caint, *f.*, talk; speech. *v.n.*,
talking.

caipín, *m.*, a cap; hood (of a
cloak).

caiteamh, *v.n.*, throwing; con-
suming; spending; wearing.
1 *gc.*, in the course of; during.

caitim, I throw; consume, etc.
oo caiteadh, *past auton.*, was
thrown; oo caiteí, *imperf.*
auton., used to be thrown.
go gcaiteir é, that you may
wear it!

calaoir, *f.*, trickery; cheating.
cím, *comp.* caime, crooked;
twisted; awry.

camaim, I bend; twist; turn
awry.

caolú, *v.n.*, narrowing; thinning.

cártaí, *pl.*, cards.

caradh, *v.n.*, twisting; turning;
a twist. aon c. amáin, one
single twist.

caraim, I turn. c. le, I cast
up to; reproach with.

caróg, *f.*, *g.* caróige, a coat.
cé? who?

ceao, *m.*, permission.

céad, *ord. num.*, first.

céadna, same.

céana, already; before this.

ceann, *m.*, head; end. c. eile,
another one. 1 *gc.*, at the end
of. 1 *gc.* tamail, after a while.

ceannaic, *v.n.*, buying.

ceannaic, *pl.*, *d.* ceannaicib, the
features; face.

ceannuigim, I buy.

cearc, *f.*, *g.* cince, a hen.

ceart, *m.*, justice; right. tá an
c. aige, he is right. 1 *gc.*,
properly; definitely.

ceathrú, *ord. num.*, fourth
a quarter.

céile, *m.*, a companion. a céile
each other. 1 n-aice 'céile
near each other.

ceipélin, *m.*, a ball (of thread
yarn, or anything wound up).

ciall, *f.*, *g.* céille, *d.* céill
sense; reason.

ciapadh, *v.n.*, vexing; worrying.

éiríoir, 3 *pl. cond.*, they would see
éim, I see.

cinn, *gen.* of ceann, head. oul
éun c., going well; succeeding.

ciob, (3 *sg. imperf.* of éim) saw
used to see.

cionn, *d.* of ceann. Now used
only in certain phrases.

gcionn, at the end of. or c.
over; above.

ciopadh, *v.n.*, combing; carding.

ciopam, *imper.* 1 *pl.*, let us card
citeal, *m.*, a kettle.

ciúin, quiet; silent.

clann, *f.*, *coll.*, children; descen-
dants.

clár, *m.*, a board; table.

clisb, *m.*, the chest.

clóca, *m.*, *pl.* clócaí, a cloak.

cluair, *f.*, the ear.

cluic, *m.*, a game.

cnóda, *pl.* of cnó, a nut; *d.* *pl.*
cnóib.

coicall, *m.*, a hood; cowl; hair
of the head.

coisla, *m.*, sleep.

cogair, *m.*, a whisper. c. tabairt
to whisper. 1 *gc.*, in a whisper.

cogairic, *v.n.*, *g.* cogairicig
whispering.

coimeas, *v.n.*, keeping.

coimhgear, *m.*, contention; a
quarrel.

oinne, *f., d. pl.*, coinnib, a meeting; expectation. 1 gcinnib, against.
 oinneal, *f.*, a candle.
 óir, *f.*, right; proper provision.
 1 gc., for; as provision for.
 oir, *d. s.* of cor, used as *preposition*. cor, or le cor, beside.
 le n a c., beside her; with her.
 omáinim (tiomáinim), I drive. c. liom, I go on; continue. comáin leat, 'go on'; 'on with you.'
 ómhar, *m.*, a return of a favour; exchange of help in work.
 ómharrad, *f.*, a neighbour; *pl.* cómharrain.
 ómharrad, *f.*, neighbourhood.
 ómhaoil, of equal thinness.
 ómhuirde; cómhuirge, *v. n.*, living; dwelling. 1 gc., always.
 ómharad, *f., g.* cómharrann, *d.* cómharrann, a coffin.
 ómhéagard, of equal stoutness; equally thick.
 onnaic, 3 *sg. past*, saw.
 orcán, *m.*, an iron pot; skillet.
 orruirge, *v. n.*, moving; stirring; to stir.
 ormaíl, like; of like appearance. (cómh-, prefix denoting correspondence, + ramáil, appearance; similitude.)
 óta mór, a great-coat.
 ráb, *v. n.*, tormenting.
 ré, *f.*, earth; clay. *g.* cré or críad.
 réadán, trembling; a tremor.
 ríochnuigim, I finish.
 romaim, I bend; c. ar—, I begin to—.
 ruad, *f.*, a rick; heap.
 ruada, *pl.* of cruad, hard; compact. ré gearaib cruada, in hard and fast magic bonds.

cruinn, *pl.* cruinne, round; complete; exact.
 cruinnigim, I gather; collect.
 crúrda, *m.*, a jug; pitcher. c. léi, a jug belonging to her; of hers.
 cuadar; cuad, 3 *pl.* and 3 *sg.* of téigim, I go.
 curo, *f.*, a portion; part; share. cuireadta, *f., g.* cuireadtan, company; a company.
 cuimh, *f.*, a thing remembered; a memory.
 cuimne, *f., g.* cuimne, the memory; remembrance; recollection.
 cuinnigim, I remember; I think of (ar).
 cúinne, *f.*, a corner.
 cuirim, I put; place; lay (a wager).
 cúiteam, *v. n.*, balancing; requiting.
 cuma, *f.*, form; shape; a way; manner; state. ar an gc. gcéara, in the same way. ar an gc. ran, in that way; so; like that.
 cuma, equal; alike. 1 c. liom, I don't care; it is all the same to me. 1 c. é nó—, it is the same as—; just like—.
 cumas, *m.*, power. ar mo é., in my power.
 cur, *v. n.*, putting, placing; setting.
 cúram, *m.*, business; work; care.
 curraí, *cond. auton.* of cuirim, I put.
 curta, *pp.*, put; placed. a. le —, added to—.

cuip̃t̃, *imperf. auton.* of cuip̃m, I put. ʋo c. olann, people sent wool; wool was, used to be, sent.

Óá, *num.*, two: usually *asp.* except after n, and aspirates following noun. an óá g̃é, the two geese. Note.—The initial of óá remains *asp.* after all the *poss. pronouns*, the changes for gender and number being made in the initial of the *noun* following, just as they would be without óá, *e.g.*, mo óá g̃é, my two geese; ʋo óá g̃é, thy two geese; á óá g̃é, his two geese; á óá g̃é, her two geese; ár óá ngé, búr óá ngé, á óá ngé, our, your, their, two geese. Also, an *eclipsing preposition* before óá affects only the *noun* following, as if óá were not there, *e.g.*, í óá mbotán beaga. The *adj.* is *plural* after the dual number.

ʋaingeān, firm; 'hard and fast.'

ʋán, *m.*, a song; poem.

ʋaonaiʋe, *m.*, a human being.

ʋaoine (*pl.* of ʋuine), people.

ʋ. maite, 'good people,' *i.e.*, fairies.

ʋap, *in phr.* ʋap le, according to. ʋap léi, according to her; as she thought; as she made it appear, pretended.

ʋatam̃ail, handsome.

ʋeabram̃ (ʋeall̃am̃), *m.*, appearance.

ʋeabruigim̃ (ʋeall̃ruigim̃), I appear; seem.

ʋéanam̃, *v.n.*, doing; making
ʋéanta, *pp.*, made; done; finished.

ʋeár, *in phr.* fé ʋeár, caused—? (fé ʋeár—?)
caused—? (fé ʋeár—?)
ʋeár, *in phr.* tabairt ʋeár, noticing; perceiving.

ʋeap̃g, red. (as *intensive*) ʋeá éiteac̃, an absolute lie.

ʋeap̃g-lap̃, 'red-burnin' *i.e.* blazing.

ʋeap̃m̃ao, *m.*, a mistake; omission. ʋein rí ʋ., she forgot.

ʋeim̃in, sure; certain. go indeed, truly.

ʋein, 3 *sg. past* of ʋeim̃ (ʋéam̃), I do; I make. ʋeine *past auton.* ʋeim̃in, *hab. p.* I used to do; make. ʋein *imperf. auton.*

ʋeipe; ʋeipeac̃, an end. fé at last. í ʋo., at the end after.

ʋeip̃ineac̃, last; latest; late.

ʋeó. go ʋ., for ever.

ʋeoč, *f., g.* ʋige, a drink.

ʋer (ʋe + r), of; off. r ad before *pl. art.*

ʋiač; í ʋo., after. 'n-á č. r after that; afterwards.

ʋian, urgent. go ʋ., vigorous.

ʋiceall̃, *m.*, best endeavor.

ap̃ á ʋo., doing their best.

ʋiočáil, *f.*, injury; harm.

ʋiol, *v.n.*, paying.

ʋipeac̃, *adj.* and *adv.*, direct; just; exact. ʋ. map, just as; exactly as.

ʋir̃igim̃, I direct; (with ap̃ begin.

ἵσταναι, *m., g.* ἵσταναι, hurry ; haste.

νόμος, *f.*, a law.

ὅτι, ἢ οὐ, probably ; it is likely ; ' I suppose.'

ὁρτοῦρεαδεν, *f.*, treatment ; ' doctoring.'

ὄξας, *v.n.*, burning ; *past. auton.* burnt. οὐ οὐ. ἰαθ, they were burnt up.

ὀίε. βαθ. λεατ, ' you would think.'

οἶσιν, I spill ; pour.

ὀίτιν (ὀότιν), sufficiency ; enough. Used with *poss. pron.* μο οὐ, as much as I want.

οἶνναδ, *m., g.* Οοἶνναδ, Sunday.

ῥαοιθεαδεν, *f.*, enchantment ; a spell.

ῥιτάιν, *m., g.* ῥιτάιν, a brother.

ῥιτοῖν, I move ; I go. ὀρτοῦρε ἀνοῖν. ' he went over.'

ῥιτάιν, 3 *sg. past.* of ῥιτοῖν, I say.

ῥιτοῖν, *m.*, a person. οὐ. ἄν, one of them. οὐ. ἰαράτα, a stranger

ῥιτοῖν, a gentleman.

ῥιτοῖν, I wake ; wake up.

ῥιτοῖν, *v.n.*, going.

ῥιτοῖν, I shut ; close.

ῥιτοῖν, *pp.*, shut ; closed.

ἄν τ-έ, the person ; the one ; he (who—).

ἄν, *m.*, a great quantity or number.

ἄν, *old neuter pron.*, it. ἢ ἔαθ.

' (it) is it' ; yes. νί ἡ-ἔαθ.

' (it) is not it' ; no. ἢ ἔαθ

(ἢ ἔαθ ἔαθ), ' as if (it) were it' ; ' as it were' ; ' by the

way.'

ἔαθ ; ἔαθ, *m. and f.*, fear ; timidity.

ἔαν, *m.*, a bird.

ἔαντα, between them.

ἔαν, *d.* ἔαν, force ; stress.

ἔαντα οἱ, she was obliged to. ἄν ἔαν, with difficulty ; hardly.

ἔαν, some ; some kind of—.

ἔαν, other.

ἔαν ; ἔαν, *v.n.*, rising ; (with οὐ) happening to. ἔ. ἄν, to

' rise out of it,' *i.e.*, to give it up. ἔ. ῥιτάιν, to grow up ; ἔ.

ἔαν ἄ ἔαν, attacking each other.

ἔαν, *imper.*, get up ; stand up.

ἔαν, *in phr.* ἔαν ἔαν, after.

ἔαντα, *m.*, falsehood ; a lie.

ἔαντα ἔαν, you lie.

ἔαντα, *f.*, a key.

ἔαντα, knowing ; wise.

ῥαο, *m.*, length. ῥαο ὁ, long ago.

ῥαο, *past auton.* of ῥαο, I leave. ῥαο, *cond. auton.*

ῥαο ; ῥαο, *v.n.*, getting ; finding. ἔ. ῥ., to be found, had.

ῥαο, *f.*, length. ἄν ῥ., while ; so long as.

ῥαο, *v.n.*, watching.

ῥαο, I stay ; remain.

ῥαο, also ῥαο, *m., g.*

ῥαο, a weakness ; fainting-fit.

ῥαο, *pp.*, grown.

ῥε, under.

ῥε ἄν, according as.

ῥε ἄν ; ῥε ἄν, caused.

ῥαο, *m.*, excellence. ἄν ἔ

ἄ ῥ., how well ; how good.

ῥεαδαιό, 3 *sg. past depend. form*
of ῥο εἰμ, I see.

ῥεαδαιμ, I look.

ῥεαδαιντ, *v.n.*, looking; 'look-
ing to see,' to find out; a
look; appearance. See note
on ῥο. X. l. 23.

ῥεαθ, length. ἀρ ῥ., during.

ῥεαθαιμ, I can; am able.

ῥεαθαιό, 3 *sg. imperf.*, was,
used to be, able. ῥεαθαι,
cond. auton., [one] could.

ῥεαρῖ, *f.*, *g.* ῥεαρῖε, anger.

ῥεαρῖαδ, angry. ῖο ῥ., an-
grily.

ῥεαρρ (*comp. of μαῖε*), better;
best. ní b'ῥ., better. ní ba,
or níoba, is often used before
comparatives in *past tense* or
cond. mood; níor (ní ῖr) in
pres. tense. ní=a thing;
something. See note on ῥο.
V. ll. 31-2-3.

ῥεαρρῶε, 'the better of it.'

ῥεαρρῶ, *f.*, a spindle.

ῥεαῖμ, *depend. form* of εἰμ, I
see. ῥεαῖρεά, 2 *sg. cond.*

ῥεαῖτῖ, *past imperf. auton.*

ῥεαῖρ, *past* of ῥεαθαιρ, 3 *sg.*,
he, she, knows. *Defec. verb*;
used only with *neg.* or *interr.*

ῥεαῖρ, possible. b'ῥ., perhaps.

ῥεαῖ, *intensive prefix* (gene-
rally in a bad sense).

ῥεαῖ-βοθαδ, a thorough clown.

ῥεῖν, even; -self; own; proper.
ἀν λεαῖν ῥ., the girl herself;
the real girl. ἀμ' αἰτ ῥ., in
my proper place.

ῥεῖταμ, *v.n.*, waiting.

ῥεῖλ, *f.*, flesh; meat.

ῥέρ, under. (ῥέ+ῖr, before *pl.*
art.)

ῥιαδαιντ (a variant of ῥιαδαι-
d. pl. of ῥιαδ, a debt), a
obligation. εἰρ ῥ. ἀρ,
force; compel.

ῥιαρῖε, *v.n.*, asking.

ῥιαν, *coll.*, ἀν ῥ., the Fian—
Fionn mac Cumhaill's wa-
riors.

ῥίε, twenty; a score.

ῥίεο, *pl.* εἰτρε ῥ., eighty.

ῥίεαθῖρ, *m.*, a weaver.

ῥίinna (ῥionna), *pl.* of ῥionn, fair.

ῥίεθαρ, furious. ῖο ῥ., fur-
iously.

ῥionn, fair-haired; fair.

ῥίor, true; real; (as *intensive*

ῥίor-ῥρεαῖ, very beautiful.

ῥίor, *m.*, *g.* ῥεαρῖ, knowledg

ní ῥ. ná ῖο—, there is n

knowing but that—.

ῥ. καθαῖμ, it is unknow

when.

ῥίρῖν, *m.*, *dim.* of ῥεαρ, a man
'mannikin.' In No. 8, propo

name of dog.

ῥίú, worth; worthy. níor b'
εἰρεάτ ἀρ, it was not wort

mentioning.

ῥοαλ, *m.*, a word.

ῥόγρῶδ (ῥόγρῖα), *m.*, announce-
ment; a warning.

ῥοῖνε, *f.*, patience.

ῥοῖλ (ῥοῖλλ). ῖο ῥ., awhile.

ῥοῖαῖρ, excess. ní ῥ., it

necessary; it must be.

ῥ. οὔινν, we must. *cf.* v

μόρ οὔινν.

ῥοῖαμ, empty.

ῥοῖραμ, *m.*, *g.* ῥοῖραμ, noise

ῥρεαῖρα, *m.*, an answer.

ῥυαθαδ, *v.n.*, carrying off.

ῥυαθαῖρ, intention. ῥροδ ῥ

hostile intention.

ԴՈՒՅԵԱԾ, *past auton.* of բա-
 րձիմ, I carry off.
 ԴՈՒ. ԲԻ Բ., throughout; all
 over.
 ԴԻՐ, (3 *sg. past* of հեծիմ) got;
 found. Բ. ԲԱՐ, died.
 ԴՐԱԾ, *past auton.* of հեծիմ,
 I get; find.
 ԴՐՂԼԱՅՄ, I release.
 ԴՐՂԼՈՒՄ, 3 *sg. cond.* of
 above.
 ԴՏ, *m.*, hatred; aversion.
 ԻՐԲԵՏԵՏ, *f.*, decrepitude.
 Ի (ԱՅ Ա), at his, her, its,
 their——.
 ԻԱՆ, *v.n.*, taking; going.
 ԻԱՅՄ, I take; go. ՀԱԾԱԾ ԲԵ
 ԲԱՐԻՄ ԼԵ——, he used to
 take part with——.
 Ե, or Յ. ԴՈՆ, each; every.
 Յ. ԴՈՆՆԵ, everybody. Յ. ԴՈՆ
 ԲԱՐ, everything.
 Ե, *m.*, need; want. ԵԱ Յ.
 ԴՅԱՄ ԼԵ——, I want——.
 ԵԻ, took (3 *sg. past* of հաճիմ).
 ԵՐԻ; ՀԱՐԻԵ, *v.n.*, laughing;
 laughter.
 ԵՐԻՄ, I laugh.
 ԵՐՈՒՆ, *m.*, a gander.
 ԵՐՈՐ, 'without knowledge,'
i.e., secretly. Ա Յ. ԵՐՈՐԻ,
 unknown to them.
 ԵՐՆ, *adj.*, stingy (person);
 scarce (things).
 ԵՐՆԱՆ, *m.*, a boy.
 ԵՐՇԱ, quick; smart; clever.
 ԵՐՇԻՄ, a large splinter of
 wood, used as a torch.
 ԵՐՇԱՆ, bright; white. ԵՐ ԲԵ
 ԴՆԱՅ, it was broad daylight.
 ԵՐՇԱՆ, *m.*, a pledge. ԵՐՇԱ
 ԵՐ, because of.

ՅԵՐՇԱՅՄ, I promise.
 ՅԵՐՇԱ, sharp. ՅՈ Յ., hard;
 sharply; keenly.
 ՅԵՐՇԱՐ, short. ԵԱ Հ., it was not
 long; very soon.
 ՅԵՐՇԱ, *pl.* of ՅԵՐ, a magic spell
 or bond of obligation or pro-
 hibition. ԲԵ ՅԵՐՇԱՆ, under
 bonds.
 ՅԵԻԵԱՆՆ, 3 *sg. hab. pres.* of
 հեծիմ, I get; find.
 ՅԵՐՇԱՅՄ, I yield; give in.
 ՅԵՐՇԱԾ, (*cond.* of հեծիմ), would
 get; find.
 ՅԵՐՇԱՐ, *f., g.*, ՅԵՐՇԱՐԵ, a pine-tree;
 pine-wood.
 ՅԵՐՇԱԾ, *v.n.*, cleaning.
 ՅԵՐՇԱԾ, *f.*, a call.
 ՅԵՐՇԱՐ, *m., g.* ՅԵՐՇԱՐԵ, a lock.
 ՅԵՐՇԱՐԵ, 3 *sg. past*, moved;
 started off. ԵՐՇԱՐԵ
 (*gen. of v.n.*), for starting; to
 start.
 ՅՈՒ, *m., g.* ՅՈՒՄ, *pl.* ՅՈՒՄԻ,
 business; work.
 ՅՈՐԵ, *f.*, proximity. Ի Ն-Ա ՅՈՐԵ,
 near her.
 ՅՈՒ, *v.n.*, weeping, crying.
 ՅՈՐԱԾ, *v.n.*, warming.
 ՅՐԱՆՆԱ (ՅՐԱՆՈՒ), ugly
 ՅՐԵՐԱԾ *v.n.*, beating; ill-treat-
 ing. Յ. ԵՐՇԱԾ! *excl.*, confound
 you!
 ՅՐԵԱՄԻՇԵ, *pp.*, fixed; bound
 up (in).
 ՅՐԵՄ, *m.*, a grip; a hold; a
 bit.
 ՅՐԱՆԱ, *f., g.* ՅՐԱՆՆԱ, *d.* ՅՐԱՆՆԱ,
 the shoulder. *pl.* ՅՐԱՆԵ.

ԻԱՐԻՐ, an encumbrance; a
 useless, helpless person, who
 is a burden to others.

ἰαρηαῖς, *f.*, an attempt; a small amount. ἰ. οὐ λαίγε, a touch of faintness. εὗγ ἰ. ἀρ, 'tried to.'

ἰαρηαῖς, *v.n.*, asking; seeking; trying. ἄ οὐ ἰαρηαῖς, a variant of εὗγ ἰαρηαῖς. ἰ. ἀρ——, asking of; demanding of ——.

ἰαρηαῖς, a hob.

ἰαρηαῖς, (*g.* of ἰαρηαῖς, a loan, used as *adj.*) strange; foreign.

ἰορη, between.

ἰορη, *v.n.*, playing; play. εὗγ ἰ. ἀρ, playing tricks upon him.

ἰμτεαῖς, *v.n.*, going; departing. ἰ. ἀμρη, the passing of time.

ἰμτῖς, *imper.*, go.

ἰμτῖςτε, *pp.*, gone.

ἰμεαῖς (ἰοναῖς), a place. ἰ η-ἰ, instead of.

ἰνγεαν, *f., g.* ἰνγεαν, a daughter; a girl. ἰεανῖς ἰνγεαν, a young daughter.

ἰνρη, I tell; relate.

ἰνρη, *v.n.*, telling.

ἰνρη, *pp.*, told.

ἰνρη, *f.*, mind; intelligence; intention. ἀρ ἰ. ἰνρη, with the same intention.

ἰομαῖς, excess (generally with *def. art.*). ἰ. ἰ, too much; too many.

ἰομαῖς; ἰομαῖς, *v.n.*, carrying; behaving.

ἰομαῖς, I turn.

ἰομαῖς, *m.* and *f.*, wonder; surprise. ἰομαῖς (or ἰομαῖς) ἰ., no wonder; 'of course.'

ἰομαῖς, ἰ *sg. fut.* of ἰομαῖς, I eat.

ἰομαῖς, within; inside.

ἰομαῖς, *imper.*, eat.

ἰομαῖς, *v.n.*, eating.

ἰομαῖς, *pp.*, eaten.

ἰομαῖς, *m.*, day; 'one day.'

ἰομαῖς, *v.n.*, speaking.

ἰομαῖς, I speak.

ἰομαῖς, *m.*, weakness.

ἰομαῖς, strong.

ἰομαῖς, weakness. ἰ. ἰ., in a faint.

ἰομαῖς, *d. sg.* of ἰομαῖς, the hand.

ἰομαῖς, a latch.

ἰομαῖς, *adj.* and *adv.*, present on the spot; directly; thereupon.

ἰομαῖς, full. ἰ. ἰ., a great deal, *lit.* 'its fulness,' or, completeness.

ἰομαῖς, *f.*, a married couple. (ἰομαῖς = ἰομαῖς + ἰομαῖς, 'a complete pair.')

ἰομαῖς, middle.

ἰομαῖς, 3 *sg. past.* of ἰομαῖς, I light; catch fire; flame up.

ἰομαῖς, *v.n.*, lighting; flaming; flashing (eyes).

ἰομαῖς, outside; out of doors.

ἰομαῖς, *f., g.* ἰομαῖς, *d.* ἰομαῖς, a bed.

ἰομαῖς, I follow; continue.

ἰομαῖς, *m.*, a child; *d.* *pl.* ἰομαῖς.

ἰομαῖς, half. ἰ. ἰομαῖς, 'its half,' *i.e.*, half of it.

ἰομαῖς, *v.n.*, spreading. ἀρ ἰ. ἰομαῖς, wide open.

ἰομαῖς-ἰομαῖς, half-smothered, -choked.

ἰομαῖς, halfpence.

ἰομαῖς, a half-verse; half-quatrain.

ἰομαῖς-ἰομαῖς, one side. ἰ. ἰ., on one side; aside; out of sight.

ἰομαῖς-ἰομαῖς, a half-egg.

ἰομαῖς, delicate.

leigim. See leogaim.
 léigim, I read.
 leigreana *pl.* of leigear, a
 remedy; medicine; cure.
 léimim, I leap.
 léip, clear; plain; complete.
 go l., fully; all.
 leip, with him.
 leip, also; too; *lit.* 'with it.'
 leicéiro, something similar; like.
 a l., 'the like of it.' a l. oe
 —, such a—.
 leogaim; leigim, I let; allow.
 l. opm, I 'let on'; pretend.
 lic, *d.* of leac, a flagstone. ap
 l. an tinteáin, on the hearth-
 stone.
 linn, *f.*, a time; period. le l.,
 while; when; as; during.
 le n-a l. rin, during that
 time; meanwhile; at the
 same time; thereupon.
 líonad, *v.n.*, filling.
 líonaim, I fill.
 líonmaireact, abundance. ag
 oul i l., increasing in num-
 ber or quantity.
 líú; líuġ, a shout; cry.
 loirgim, I burn; scald.
 lom, thin; lean.
 lorgan, *g. pl.* of lorga, the
 shin; shank.
 luac, quick; swift. go l., quick-
 ly; soon.
 luġa (*comp.* of beag), smaller;
 less.
 luigean, smallness. ag oul i l.,
 growing less; decreasing.
 luigeanú, *v.n.*, lessening; de-
 creasing.

nacánta, good; honest.

maectnam, *v.n.*, thinking; re-
 flection.
 maiopin, a little dog.
 maipim, I live.
 maipb, 3 *sg. past.* of maipbuigim,
 I kill.
 maire, *f.*, behaviour, *lit.* beauty.
 ba maic an m. aige é, it was
 well done of him; usually
 translated 'well become him.'
 maire, *excl.* 'wisha.'
 maic, *f.*, good; use; profit. ní
 raib don m. ann, it was use-
 less. gan m., worthless.
 mallact, *f.*, a curse.
 map, as. map beab, as it were;
 as if; like.
 map-a-céile, alike; the same.
 mapb, dead.
 mapbaob, mapbú, *v.n.*, killing.
 mapgab, *m.*, a market.
 maolú, *v.n.*, blunting; soften-
 ing.
 meabair, *f. g.* meabrac, mind;
 memory.
 méauigim, I increase.
 méam, motion; a move; a stir.
 meap, quick; fast.
 meap, midst. ap a m., among
 them.
 méro (méao), *m.*, size; amount.
 an méro rin, 'that much.'
 mí, a month.
 minc, often.
 mílteac, pale. (lí, colour; com-
 plexion.)
 míogairnac, *v.n.*, nodding with
 sleep.
 mná, *g.* and *n.*, *pl.* of bean, a
 woman; *g. pl.* ban.
 mnaoi, *d.* of bean.
 mó, more; greater.
 móin, *f.*, *g.* móna, turf; peat.

μοῖαδ, *v.n.*, praising.
 μοῖαιμ, I praise.
 μόρι, large; great. ní m.oom,
 I must; 'it is not much for
 me.' go m.m., especially.
 μόριάν, much; a great deal.
 μόριφειρεαρ, *f.*, seven persons; a
 company of seven. m.ban,
 seven women.
 μόρι-τιμῆεαλλ, round about;
 all round.
 μυντιρ, *f.*, *g.* μυντιρε, *coll.*,
 people; a household.
 θυιρε, *excl.*, 'wisha.'
 μύνλα, *m.*, a mould. coinneal
 th., a mould candle—made in
 a mould.

 νάιρε, *f.*, shame.
 ναονβαρ, *pl.* -αιρ, a company
 of nine persons.
 νέαι, *m.*, a fit (of anger, etc.).
 νεαρ, *m.*, *g.* νιρ, strength.
 'νειρβιρ,' for 'nervousness.'
 τά n. opm, I am nervous.
 νειτιβ, *d. pl.* of níθ, a thing.
 νόιν, αρ νόιν, a form of
 οαρ νοόιξ, why; indeed;
 surely.
 νότα, *m.*, *pl.* νοταί, a note. n.
 πύντ, a pound-note.
 νυαδ, new.
 νυαιρ, when.

 ό, from; since. ό ϖιν, since
 then; ago.
 οαρ, *m.*, hunger.
 υετ, eight.
 όξ-ήνά, young women; maidens.
 νιόθε, *f.*, night. *pl.* ονόθεαντα.
 οιρεαυ, *m.*, an amount. ξαν ο.
 αξυρ—, without so much
 as—.

ολανν, *f.*, *g.* ολλα, *d.* ολανν,
 wool.
 ολλήμύ, *v.n.*, preparing; making
 ready.
 οργαλαιμ; οργλαιμ, I open.
 οργαι, *imper.*, open.
 οργαλαδ, *past auton.* of οργα-
 λαιμ, I open.

 πασα, *m.*, a pack.
 παιορεαδ, *pl.*, prayers. (παιοιρ,
 the Paternoster; a prayer.)
 πάιρ, *f.*, a meadow; a grazing
 field.
 πάιρτ, *f.*, a part. ξαιβ ϖί p. le
 — she sided with—;
 took the part of—.
 παρόιρτε, *m.* and *f.*, a parish.
 πέ, whatever. πέ 'cu, which-
 ever (of them). πέ υαιρ,
 whenever.
 πεααδ, *m.*, a sin.
 πioc, *m.*, a 'pick'; an atom;
 a bit.
 πλέαρξαιδ, *v.n.*, bursting.
 πλέαρξαιμ, I burst. p. αρ
 ξάιρι, I burst out laughing.
 πλαιοιργ, *pl.* of πλαιοργ, a shell;
 husk.
 pobul, *m.*, a congregation.
 πόσα, *m.*, a pocket.
 ποίβλιθε, *adj.*, public.
 πόρτα, *pp.*, married.
 πρῑταί, *pl.*, potatoes.
 πρεαβαιμ, I jump; rush. p. 'mo
 ϖυιθε, I jump up.
 πριoc, *imper.*, pinch.
 πριocαιμ, I pinch.
 πύντ, *m.*, *g.* πύντ, a pound.

 Ράδ, *v.n.*, saying.
 ϖαδαιρ, *m.*, sight; a sight; a
 view.

ráir̄te, *pp.*, said ; spoken.
 ráim̄tear, *m.*, thickness ; stoutness.
 ráim̄g, [it] happened.
 ráim̄nt. See poin̄nt.
 ráim̄rú, *v.n.*, thickening.
 ráe, *m.*, a rath. Ráe Cor̄maic, Rathcormick, County Cork.
 réir̄e, *comp.* of réir̄, smooth ; even.
 réim̄, *f.*, sway ; supremacy.
 réir̄, *f.*, order. oo p. a céile, in order ; regularly ; evenly.
 rí, a king ; a lord. (The title was addressed to any person of distinction.)
 riam̄, ever (in the past) ; with *neg.*, never. p. ó rin̄, ever since.
 rígneas, *m., g.* rígn̄ir, slowness ; delay.
 rí-ollam̄, head professor ; chief bard.
 ríogon, *f.*, a queen.
 ríe, 3 *sg. past* of ríeim̄ or ríuic̄im̄, I run.
 ró, too. ró-f̄as̄a, too far.
 roil̄ig, *f., g.* roil̄ige, a churchyard ; graveyard. roil̄iḡ = O. Ir. *reilic* from Latin *reliquiae*, 'relics.'
 roim̄ir, before ; before him.
 roim̄ir, before her.
 roim̄nt ; ráim̄nt, *f.*, a share ; a portion ; some. p. m̄aie, a good deal ; a good many.
 p. airm̄ipe, some time. *v.n.*, distributing ; dealing (cards).
 roe, *m.*, a wheel.
 ruo, *m., g.* ruo, a thing ; something. p. le n-ite, something to eat. ḡac̄ don p., everything.

rug, 3 *sg. past* of beirim̄, I bring ; bear. oo p. ré ar̄—, he seized— ; took hold of.
 ruḡaó, *past auton.* ruḡaó mé, I was born.
 ruic̄ (rít), *v.n.*, running.
 ruic̄ir̄ (2 *pl. imper.* of ruic̄im̄), run (ye).

s̄aó, a push ; poke. *v.n.*, pushing ; thrusting.
 ráóaim̄, I push ; thrust.
 ráófaí, *cond. auton.*, should, might, be thrust.
 raḡar, *m.*, a priest.
 raḡar, *m.*, a sort ; kind.
 ráir̄. 3 *sg. past* of ráóaim̄, I thrust ; push.
 ráir̄te, *pp.*, stuck ; pushed ; poked.
 ralann, *m.*, salt.
 ráim̄, quiet ; calm ; sound (sleep). go r., quietly ; peacefully.
 ran̄ (inr̄ an̄), in the.
 raoḡal, *m.*, the world ; life. an̄ p. 'n-a ḡcool̄aó, everybody asleep.
 rar̄, (r̄ul), before.
 'ré (ir̄ é), it is. 'ré rin̄, that is ; namely.
 reac̄ar, beside ; in comparison with.
 reac̄t̄m̄aim̄, *f., g.* reac̄t̄m̄aine, a week.
 reac̄ó ! well !
 rean̄, reana-, old.
 reana-ban, *g.pl.*, (of) old women.
 reas̄am̄, *v.n.*, standing.
 rearḡ, *pl.* rearḡa, barren ; empty ; withered.
 réir̄eas̄, *v.n.*, blowing.

- reile, *f.*, *pl.* reilí, a spit ;
 spittle. *r.* éaitéam, to spit.
 reo | *excl.*, here !
 reól, *m.*, a sail. *ar* reól, 'in
 full swing' (as a ship in full
 sail).
 rḡannḡaḡ, *m.*, fright ; terror.
 rḡaḡa, *m.*, a crowd ; a 'pack.'
 rḡéal, *m.*, a story ; an affair.
 rḡeón, *f.*, fear ; terror.
 rḡreḡaḡaḡ, *v.n.*, *dat.*, screaming.
 rḡreḡaḡaim, I scream ; screech.
 rḡruis, a thin place in yarn,
 where a part of the thread
 has been twisted more tightly
 than the rest.
 ríḡ-bḡroḡ (or -bḡruḡ), a fairy
 palace.
 ríḡe, *g.* of ríḡ, a fairy. *mná r.*,
 fairy women.
 ríḡé, here is ; this is.
 rín, that. ó rín, 'from that' ;
 since then.
 ríḡaḡo, there they are ; there
 are——.
 rínim, I stretch ; I lie down.
 ríubal, *v.n.*, walking ; going.
ar *r.*, going on. *bḡreic éun*
ríubail, to carry off.
 ríúo, there ; yonder. *r.* irḡeac
 í, in she went.
 ríámaḡ, *v.n.*, teasing and roll-
 ing out (wool).
 ríámam, *imper.* *i pl.*, let us
 tease out.
 ríamaḡic, *f.*, a handful of wool
 for teasing out.
 ríeamain, slippery ; smooth.
 go *bḡeag r.*, nice and smooth.
 ríeamnuisim, I slip ; glide.
 ríiáb, *m.*, *g.* ríéibe, a mountain.
S. na mbán, the Women's
 Mountain.
- ríuaraḡ, *f.*, *g.* ríuaraḡe, also
 ríuairḡe, a shovel ; a shovel
 ful.
 ríuáim, *f.*, a knot.
 rínapaim, I snap ; snatch.
 ríáḡ, *m.*, thread ; yarn.
 ríuáim, *v.n.*, spinning.
 ríocairisim, I settle ; deter-
 mine ; arrange.
 ríocairí, *v.n.*, settling ; etc.
 ríolur, *m.*, *g.* ríolur, light.
 ríóro, *m.*, a sort ; kind.
 ríóric, *m.*, *g.* ríóric, sport ;
 fun.
 rípuocaim, I incite ; urge ;
 rouse.
 ríáro, *f.*, a street ; a little
 town.
 ríang, *f.*, *d.* ríaing, a string.
 ríón, *f.*, *g.* ríóna, *d.* ríóin, nose.
 rítaḡaim, I stop ; cease.
 ríuain, *g.* of ríuan, slumber. See
 biopán.
 ríuaraḡ, diminutive ; insignifi-
 cant.
 ríuacáḡ, *v.n.*, stirring ; mixing ;
 shuffling (cards).
 ríuáe, *v.n.*, sitting. *i na r.*,
 (she) up (out of bed) ; stand
 ing.
 ríuáim, I sit ; I sit down.
 ríúil, *f.*, *pl.* ríúile, eye.
 ríuim, *f.*, *g.* ríuime, interest ;
 attention ; heed.
 ríuim, a small amount. *r.*
 laetanta, a few days.
 ríult, *m.*, fun ; merriment.
 ríultḡar, *comp.* ríultḡaḡic,
 amusing ; funny.
- tábairne, a tavern ; inn.
 tábairḡ, *v.n.*, giving ; convey-
 ing (to or from) ; spending.

ἄν οὐδὲ εἶ, to spend the night. τ. λεό, to bring with them ; to fetch. (See note on 7. l. 13.) τὰβαιρε δρ, to give as a name ; 'to call.'
 τὰα, a point of time. um ἄν οὔ. ραν, by that time.
 τὰε, tea.
 τὰγαδ, 3 *sg. imperf.*, came ; used to come. ρέ μαρ Δ εἶ, [each] as he came.
 τὰγαίτε, *pp.*, come ; arrived.
 τὰίλλιύρ, *m.*, a tailor.
 τὰιρβε, *m.*, good ; profit ; advantage.
 τὰιρβείντε, *v.n.*, showing.
 τὰίτη (λε), 3 *sg. past* of τὰίτηνιμ (λε), I please ; give pleasure.
 τὰίτηρβείν (λε), 3 *sg. cond.*, would please.
 τὰλᾶν, *m. or f.*, *g.* τὰλᾶν and τὰίλᾶν, land ; ground ; earth.
 τὰλλ, over ; over there.
 τὰμᾶλλ, *m.*, *g.* τὰμᾶλλ, a space ; a while. γο ceann τ., for a while, *lit.* till the end of a while.
 τὰναιόε, thin.
 τὰνᾶταρ ; τὰνγᾶταρ, *past. auton.* of τὰγαίμ or τὰγίμ, I come.
 τὰοβ, *m.*, a side. ι οὔ., about ; concerning.
 τὰρ, past ; over ; beyond. τ. εἶρ, after. εἶ. n-αἶρ, backagain.
 τὰρῖα, *defect. verb.* οὐ εἶ., (it) happened.
 τὰρᾶ, *ord. num.*, second.
 τὰρᾶινγεορᾶί, *cond. auton.* of τὰρᾶινγίμ (below).
 τὰρᾶινγίμ, I draw ; pull.
 τὰρτε, *m.*, thirst.
 τεᾶδτ, *v.n.*, coming. τ. αἶρ, to overtake it.

τεᾶδτ (as a reply) yes ; *lit.* 'coming.'
 τεᾶνᾶμ, *imper. ι pl.*, come !
 τ. ορτ, 'come on with you !'
 τεᾶνντᾶ. ι οὔ., with ; together with ; beside ; in addition to.
 τεᾶρ, in the south ; southern.
 τεῖγεᾶδ, 3 *sg. imperf.* of τεῖγίμ, I go.
 τεῖνε, *f.*, fire.
 τεῖνν (τῖνν), sick ; sore.
 τεῖννιρ, *g. sg.* of τεῖννεᾶρ (τῖννεᾶρ) pain ; illness.
 τεῖρ, *v.n.*, failing : (used *im-personally*). οὐ τεῖρ αἶρ, it failed him ; he could not.
 τεῖτε (τε), hot.
 τί. γο οὔ, to ; toward ; until.
 τῖαρ, in the west ; western.
 τῖς (τεᾶδ), *m.*, *g.* τῖγε, *d.* τῖς, a house.
 τῖμᾶεᾶλλ (often pronounced τῖμᾶλ), *m.*, a circuit. 'n-Δ εἶ. round about him : as *prep.* (with *gen.*) about ; around.
 τῖντεᾶν, *m.*, a hearth.
 τῖορᾶδ, -ᾶἶδ, 3 *sg. cond.* and *fut.* of τὰγαίμ (τὰγίμ), I come.
 τῖυς, thick ; close ; quick. γο τ., closely ; rapidly.
 τὸρᾶἶρ, *v.n.*, winding (thread).
 τὸρᾶἶρτε, *pp.*, wound up.
 τὸγαίμ, I raise ; rear ; lift ; take.
 τὸγαίντε (τὸγᾶίλ, τὸγᾶίλ) *v.n.*, taking ; lifting.
 τὸγᾶδ, *past auton.* of τὸγαίμ (above).
 τὸγᾶρ, *fut. auton.* of τὸγαίμ (above).
 τὸῖρμεᾶρς, *m.*, contention ; trouble.
 τόν, *f.*, bottom ; end.
 τὸρᾶᾶν, *g.* τὸρᾶᾶν, a wake.

coracé, *m.*, *g.* coracis, a beginning; front.

cornuigim, I begin.

creire, *comp.* and *superl.* of creir, strong.—The *positive* form is almost obsolete, but is still heard in a few places. 'b'fuil tú go creir? Are you strong? Are you very well?' Láirir is generally used as the *positive* with *comp.* creire (in the South), though it has its own *comp.*, láirpe.

creó, *m.*, a way; direction. i oc. go, in such a way that; so that. i oc. na h-áite, toward the place.

crí, three.

crí; cré, through. crí éine, on fire.

criall, *v.n.*, going; travelling. 'oul ag t. ar, 'going travelling to,' has come to mean simply 'going to.'

crío, through; through him, it. t. ríor, all through.

críomhac, *ord. num.*, third.

críeas, a fit; attack. t. gáirí, a fit of laughter.

críur, *m.*, three persons; a trio.

croio, *f.*, a fight. *v.n.*, fighting.

croiom, I fight.

cpom, *adj.*, heavy; *pl.* cpoma.

cpomán, *m.*, a little weight: the part of the spindle in which the wheel-string works.

cporgac, *v.n.*, fasting. *g.* cporgac.

cuag, *f.*, *d.* cuag, an axe.

cuapapal, *m.*, reward; wages.

cuar, up; above.

ugam, (also beirim), I give; bring; take. (See tabairt.)

cugac, *past auton.* cugai, *imperf. auton.*

cugim, I understand; perceive; conclude.

cuille (cuilleac), *m.*, increase. ac, any more.

cúige, *m.*, the first moment. an t., 'the very instant.'

cúige, *comp.* and *superl.*, sooner; soonest. ní t., no sooner.

cuirgonac, *adj.*, intelligent; knowing.

cuitim, *v.n.*, falling.

cuitim, I fall. 'oo cuit amac, 'happened.'

cúmta, *pp.*, dipped. coinneal t., a 'dip' candle.

cupainn, *g.* of cupa or cúpa, a spinning-wheel.

uag, *f.*, a grave.

uaignear, *m.*, loneliness.

uairle, *pl.* of uair, noble; gentle. See note on ro. VIII. l. i.

uair, *f.*, an hour; a time; once; *pl.* uaire, times; and uaireanta, times; at times; sometimes.

ualac, *m.*, *n.pl.* ualaithe, a load; burden.

uabárac, terrible.

ub, *m.* and *f.*, an egg.

uibe (*pl.* of ub), eggs.

uimpe, on her; about her (as, clothes).

uirge, *m.*, water. u. na gcor, the 'foot-water.'

ullam; ollam, ready; prepared.

úrlár, *m.*, a floor.

upral, *f.*, tongs (*singular* in Irish).

A Complete Catalogue of Works

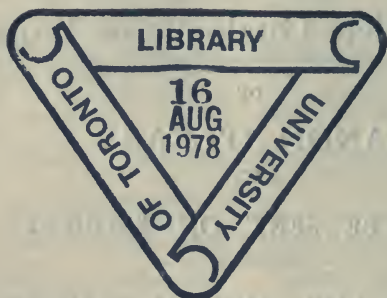

OF
CANON O'LEARY
Etc.

WILL BE SENT ON REQUEST

BROWNE AND NOLAN, LIMITED
Printers and Publishers, DUBLIN

- n cleasaíúe.** A modernisation of a sixteenth-century story. Edited by ELEANOR KNOTT. With introduction, notes, vocabulary and indexes of personal and place names. 1s. net; by post, 1s. 2d.
- uḡaíú mac con.** Edited by ELEANOR KNOTT. A modernisation of the old tale, "Cath Muige Mucrimé." With introduction, notes, vocabulary, and indexes of personal and place names. 1s. 6d. net; by post, 1s. 9d.
- uḡaire.** Edited by CONALL CEAPHNAC. A modernisation of the old tale, "Imtheacht na Trom-dhaimhe." With introduction, notes, vocabulary, and indexes of personal and place names. In Two Parts. Each part, paper covers, 1s. 6d. net; by post, 1s. 9d.
- ORICRIÚ.** A modernisation of the old tale, "Fled Bricrend." Edited by CONALL CEAPHNAC. With introduction, notes, vocabulary and indexes of personal and place names. Paper, 1s. 6d. net; by post, 1s. 9d.
- AI CRAOS-DEAḡḡAN.** A modern Irish version of the ancient comical story, "Aḡḡinge meic Conglunne." With a vocabulary. 1s. 6d. net; by post, 1s. 9d.
- 16 RT.** An ancient story given in Modern Irish. By CANON O'LEARY. The story of Círric is supposed to have formed the basis of Swift's "Voyage to Lilliput," and also to have supplied some ideas for his "Brobdingnag." 1s. net; by post, 1s. 1½d.
- VOCABULARY TO e1SIRT.** 56 pp. double columns. Compiled by ELEANOR KNOTT. 1s. net; by post, 1s. 1½d.
- SHIRT.** In Simplified Spelling. With introduction giving paradigms of the verbs, notes, and a vocabulary. Invaluable as a key to pronunciation and as an aid in memorising the text. 2s. net; by post, 2s. 3d. The text only, 1s. net; by post, 1s. 1½d.
- SÉAḡḡA.** Complete edition, 4s. 6d. net; by post, 4s. 10d.
- VOCABULARY TO SÉAḡḡA.** With full explanation of the idioms. 2s. 6d. net; by post, 2s. 9d.
- SÉAḡḡA.** Pages 202-259. For Scholarship, 8d. net; by post, 10d. Pages 1-53. With a vocabulary of 13 pages, 10d. net; by post, 1s. Part I. Pages 1-105, 1s. net; by post, 1s. 2d. Part II. Pages 106-201, 1s. net; by post 1s. 2d. Part III. Pages 202-300, 1s. net; by post, 1s. 2d.
- SHIANA,** Complete edition in Simplified Spelling, 1s. 6d. net; by post, 1s. 8d.

History, Historical Fiction, and Biography in Irish.

- MO SḡÉAL pÉm.** Canon O'Leary's Autobiography, from 1839 to 1912. With an Introduction by His Eminence Cardinal O'Donnell. Cloth Boards, 2s. 6d.
- MO SHGIAL FÉN.** The first half of Canon O'Leary's autobiography in Simplified Spelling indicating the pronunciation. 1s. 6d.; by post, 1s. 8d.
- ḡAḡḡ BÓ CUAIḡḡE ('ḡA ḡRÁḡA).** A modernisation by CANON O'LEARY. Edited by ELEANOR KNOTT. With introduction, notes, and a vocabulary of unusual words. 5s. net; by post, 5s. 6d.

CATILÍNA. CÚNTAR AN ÉOGAÓ CATILÍNA. By CANON O'LEARY.
CATILINA. Simplified Spelling, 1s. 6d.
NÍAMH. By CANON O'LEARY. A historical novel. 357 pages. Clo
3s. 6d.; by post, 3s. 10d.

Fiction and Essays.

SHIANA. An authorised English translation of the famo
of SÉADNA. 3s. 6d.
CÓMHAIRLE ÁR LEASA. By CANON O'LEARY. Cloth 3s.
SGOŢBUALAÓ. By CANON O'LEARY. A series of articles
from the *Leader*. Cloth boards, 2s. net; by post, 2s. 3d

Poetry, Recitations, and Play.

AN BEALÁC BUIÓE. A short play of the time of Red Hu
O'Donnell. By CANON O'LEARY. 3d. net; by post, 4d
BÁS DALLÁIN; ASUR TAOŢS SAOR. By CANON O'LEA
net; by post, 2½d.
STARAIÓEÁCT. Book of Recitations. 6d.

Religious Works in Irish.

CRÍOST MAC 'OÉ. Three Parts. Each, 2s. 6d. Cloth b
Lettered in Gold.
SGÉALAIÓEÁCTA AS AN MBÍOBLA NAOMHÁ. Seven
By CANON O'LEARY. Each, Cloth Boards, 2s.
MUIRE MÁTÁIR I LOURDOES. An Irish version of the Lourdes Hy
By CANON O'LEARY. 2s. 6d. per 100; single copies, ½d.
SEIN SAN TEIMHEAL. An Irish version of "Immaculate" HYMN
By CANON O'LEARY. 2s. 6d. per 100; single copies, ½d.
AN ÉORÓINN MUIRE. The Rosary. By CANON O'LEARY. 2
net; by post, 3d.
NA CEITRE SOISGÉIL AS AN 'OITIONNA NUA. The Four Gosp
translated from the Latin Vulgate. By CANON O'LEARY. V
annotations and references. Cloth, 6s. net; by post 6s. 10
Each Gospel separately.—Cloth, 1s. net; by post, 1s. 2d.
AITRIS AR ÉRÍOST. Translated from the Latin of Thomas à Kemp
By CANON O'LEARY. Library edition, 4s. net; by post, 4s. 5d
SGNÍOMARCTA NA N-ASPOL. By CANON O'LEARY. Cloth, 1
by post, 1s. 3d.
MO SLÍGE CÚN 'OÉ. Irish Prayer Book. By CANON O'LEA
Cloth, 2s. French Morocco, 3s. Full Calf, 4s. 6d.
SEANMÓIN AGUS TRÍ RÍD'Ó. Sixty-one Sermons in Irish
the Gospel for every Sunday and Holiday in the year. I
CANON O'LEARY. In two volumes. Each vol. 4s. 6d. ne
by post, 5s.
AN TEAGASC CRÍOSTAÍÓE. The Catechism. By CANON O'LEA
With a Vocabulary. 4d.
AN TEAGASC CRISDY. Catechism in Irish, according to t
pronunciation of CANON O'LEARY. 2d.

BROWNE & NOLAN, Ltd., Dublin, Belfast, Cork, Waterfo

PRINTERS AND PUBLISHERS.

London Depot—18 Red Lion Passage, Holborn, W.C. 1.

